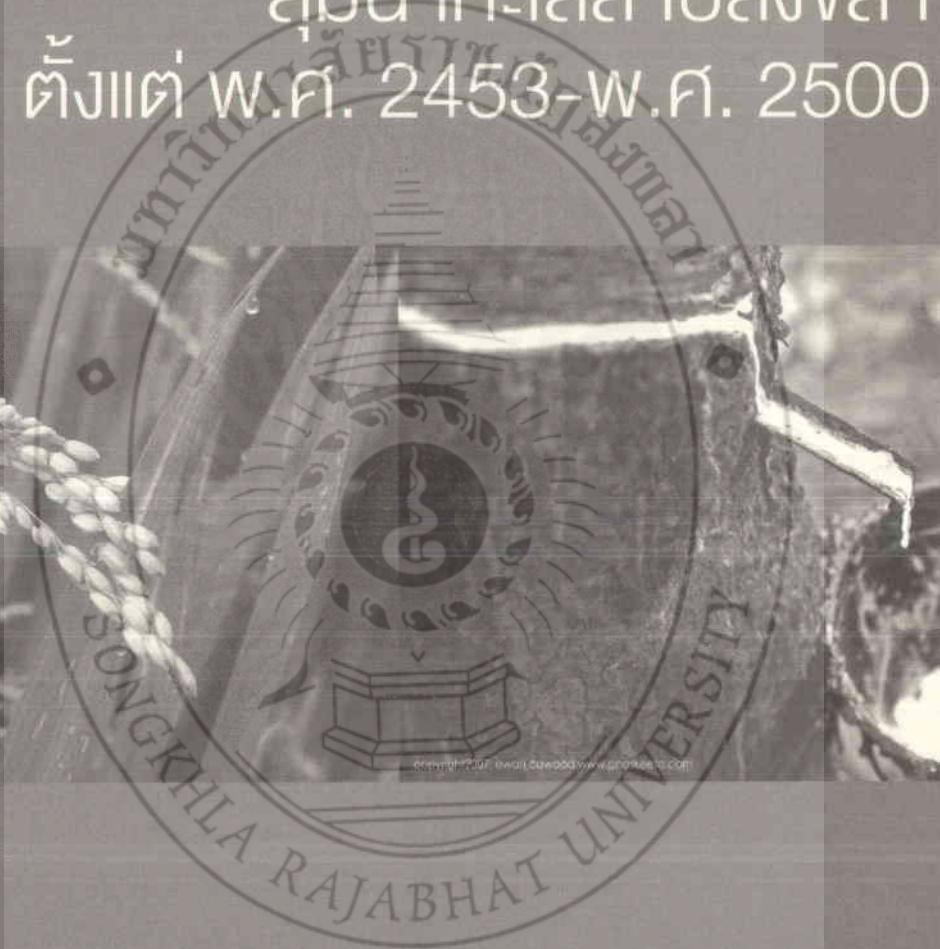

บทที่ 3

สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่น
อุบลราชธานีและสหภาพฯ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2453-พ.ศ. 2500

สภาพเศรษฐกิจของข้าวนาและข้าวสวนยางพาราในช่วงนี้ เริ่มเข้าสู่ระบบทุนนิยม เนื่องจาก ข้าวนาเริ่มปลูกข้าวเพื่อขาย ในขณะที่ข้าวสวนยางพารา เริ่มปลูกยางพาราเป็นอาชีพเสริม ดังราย ละเอียดต่อไปนี้

ใน พ.ศ. 2439 รัฐบาลได้จัดตั้งมณฑลครเครือธรรมราชขึ้น เพื่อดึงนำเจ้าสู่ส่วนกลาง ทำให้ สามารถสักดิ้นการคุกคามของอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากอังกฤษ และฝรั่งเศสได้ทำการบดกลบกันเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2439 กำหนดให้ดินแดนภาคใต้ของไทยตั้งแต่ เมืองกำเนิดนพคุณ (ตำบลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์) ลงไปจนถึงหัวเมืองลายเป็นเขต อิทธิพลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของคุ้สัญญา¹ ความสำเร็จในการต่อต้านการคุกคามของชาติตะวันตก ของไทย ส่วนหนึ่งเกิดจากการร่วมมือกับนายทุนจีน ที่ได้ขัดกรณ์การพัฒนาการปลูกยางพาราในไทย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

อย่างไรก็ตามรัฐบาลให้ความสนใจการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานอย่างมาก เช่น ไม่มี การจัดสร้างระบบคลังประทาน ไม่มีการพัฒนาพืชที่ดี เป็นต้น ทำให้การเพิ่มผลผลิตภาคเกษตร เนื่อง การทำสวนยางพาราและการทำนาไม่พัฒนาเท่าที่ควร โดยเฉพาะการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักของ คนในพื้นที่นี้เป็นอย่างมาก เพราะต้องอาศัยน้ำฝนในการเพาะปลูกเพียงอย่างเดียว เมื่อฝนไม่ตกต้องตาม ฤดูกาล เช่น ฝนตกมากเกินไป หรือฝนแห้งเป็นระยะเวลานาน จะส่งผลให้การผลิตประสบความ เสียหาย ขawnah ที่เริ่มเปลี่ยนเป้าหมายการผลิต โดยเฉพาะนายทุนจีนที่ปลูกข้าวเพื่อขายเป็นหลัก โดย ใช้พื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ มีต้นทุนการผลิตสูง จะได้รับความเสียหายมาก ประสบภาวะขาดทุน มี หนี้สิน เกิดปัญหานอกการผลิตช้า ที่ได้ขัดกรณ์ปลูกข้าวในทุ่งระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ใน พ.ศ. 2469 ดังนี้

การผลิตข้าวเพื่อขาย

การผลิตข้าวในลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลัง พ.ศ. 2439 ขยายตัวไม่มากนัก ส่วนใหญ่ยังผลิต เพื่อบริโภคในถิ่นปี พ.ศ. 2440 เป็นต้นมา จึงมีหลักฐานการส่งข้าวเบลือกและข้าวสารไปขายต่าง ประเทศ โดยปรากฏหลักฐานขัดเจนจากการตรวจสอบผลกระทบเศรษฐกิจธรรมชาติ ของพระยา สุขุมนัยวินิต เมื่อ พ.ศ. 2440 (ร.ศ. 116) ซึ่งระบุว่า "เมืองสองข่ายการค้าข้ายที่เป็นของมาก ดือ รังนก เข้าเบลือก เข้าสาร กุ้งแห้ง ผ้าพื้น สุกรเป็น ดีบุก หนังเข้า เครื่องดินเผา ชั่มตังกานู ของเหล่านี้ได้ จำหน่ายไปต่างประเทศต่างเมืองมาก เข้าเบลือก เข้าสาร ศก 116 รวม 3075 กะวีญ แต่เข้าเมือง

พัทลุงมาสมบทด้วย... ถ้าจะเปรียบกับศก 115 ศินค้าในศก 116 เจริญขึ้นมาก²

สำหรับน้ำเปลือกข้าวสาร ส่วนใหญ่จะส่งไปขายที่สิงคโปร์ โดยส่งออกไปจำนวนครึ่งร้อยละ และสงขลา³ การส่งข้าวไปขายต่างประเทศ ทำให้ราคาข้าวเปลือกข้าวสารในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ถูกตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะที่สงขลา ซึ่งเป็นเมืองท่าส่งข้าวออกขายต่างประเทศ ราคาข้าวเปลือกเพิ่มสูงขึ้น เฉลี่ยจากเกวียนละ 64.73 บาท ในปี พ.ศ. 2454 เป็นเฉลี่ยเกวียนละ 75.82 บาท ในปี พ.ศ. 2455 ในขณะเดียวกัน ราคาข้าวสารก็เพิ่มขึ้นเฉลี่ยจากหานละ 5.97 บาท ใน พ.ศ. 2454 เป็นเฉลี่ยหานละ 8.59 ใน พ.ศ. 2455 โดยราคาจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงเดือนที่มีการส่งข้าวไปขายสิงคโปร์คือเดือน ตุลาคมถึงเดือนมกราคมโดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยจากหานละ 7.14 บาท เป็นเฉลี่ยหานละ 9.25 บาทในระยะเวลาเดียวกัน (ดูตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารเมืองสงขลา พ.ศ. 2454 — 2456

เดือน	2454 ¹		2455 ²		2456 ³	
	ข้าวเปลือก บาท/เกวียน	ข้าวสาร บาท/หาน	ข้าวเปลือก บาท/เกวียน	ข้าวสาร บาท/หาน	ข้าวเปลือก บาท/เกวียน	ข้าวสาร บาท/หาน
มกราคม	65	6.56	86	8.50	-	-
กุมภาพันธ์	65	6	-	สังกะ 1.25 บาท	-	-
มีนาคม	60	6	50	7.50	-	-
เมษายน	52	5.08	60	6	-	-
พฤษภาคม	51	4.48	2	8.50	-	-
มิถุนายน	64	4.48	62	8.50	-	-
กรกฎาคม	50	7	70	8.50	-	-
สิงหาคม	80	7	70	8.50	-	-
กันยายน	สังกะ 1.55 บาท	สังกะ 3 บาท	4	10	-	-
ตุลาคม	75	6.80	100	10	-	-
พฤษจิกายน	75	7.20	100	10	-	-
ธันวาคม	75	8	90	8.50	-	-
เฉลี่ย	64.73	5.97	75.82	8.59	66.53	5.50

ที่มา: ตัดแปลงจาก ¹ กจช.กส. 13/904 เรื่อง เมืองสงขลาส่งรายงานเพาะปลูกประจำเดือน พ.ศ. 2454

² กจช.กส. 13/1052 เรื่อง เมืองสงขลาส่งรายงานเพาะปลูกประจำเดือน พ.ศ. 2455

³ กจช.กส. 5/645 เรื่อง บณฑิตครตรีธรรมราชยื่นรายงานแผนกเกษตรประจำปี พ.ศ. 2456

การที่ราคาน้ำเปลือกและข้าวสารเพิ่มขึ้นประกอบกับการมีแรงงานไฟร์และทางสหซึ่งได้รับการปลดปล่อยเมื่อ พ.ศ. 2448 ได้มีส่วนสำคัญในการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในเขตลุ่มน้ำภาคเลสานสงขลา โดยพื้นที่ปลูกข้าวลุ่มน้ำภาคเลสานสงขลา เพิ่มขึ้นจาก 288,289 ไร่ ใน พ.ศ. 2453 เป็น 336,736 ไร่ใน พ.ศ. 2455⁴ พื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มขึ้นถึง 48,447 ไร่ หรือเพิ่มขึ้น 16.80 เบอร์เซ็นต์ ในช่วงระยะเวลาเพียง 3 ปี

การขยายตัวของพื้นที่ปลูกข้าวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาอันสั้น ทำให้รัฐบาลเห็นช่องทางที่จะหารายได้เข้าท้องพระคลังเพิ่มขึ้น จึงประกาศใช้ “ประกาศที่ดินข้าวครัว” ใน พ.ศ. 2454 กำหนดให้ผู้ที่จะจับจองที่ดินทำนา ต้องเสียค่าธรรมเนียมการรังวัดในอัตราใหม่ เส้นละ 4 บาท ค่าเหมียบย่าไร่ละ 20 สตางค์⁵ ส่งผลให้การจับจองที่ดินปลูกข้าวขอลดตัวลงในช่วง พ.ศ. 2455 โดยมีการจับจองที่ดินที่เมืองสงขลาเพียง 10 ราย ในขณะที่เมืองพัทลุงไม่มีการจับจองที่ดินเลย ทั้งนี้เพราะค่าธรรมเนียมที่ประกาศใช้ใหม่นั้นอัตราสูงเมื่อเทียบกับอัตราเก่า ทำให้ชาวนาขาดแรงจูงใจในการจับจองที่ดินเพื่อบุกเบิกพื้นที่นา รัฐบาลจึงให้รับการเก็บค่าธรรมเนียมการรังวัดและค่าเหมียบย่าให้ข้าวครัวโดยให้เก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการออกใบเหมียบย่าตามอัตราเก่าเพียงรายละ 5 บาท 50 สตางค์ และให้ไอัตราที่ประกาศนี้มีรายภูตต้องการออกโฉนดฐานที่ดินหรือตราแดง ทำให้การจับจองที่ดินเพื่อการเพาะปลูกเพิ่มขึ้นจาก 10 ราย ใน พ.ศ. 2455 เป็น 718 ราย ใน พ.ศ. 2456 ลุ่วน้ำเหมียบย่าเพิ่มขึ้นจาก 35 ราย ในปี พ.ศ. 2455 เป็น 48 ราย ใน พ.ศ. 2456 โดยรัฐออกใบเหมียบย่าให้ชาวนาเมืองสงขลา 41 ราย และเมืองพัทลุง 7 ราย⁶ ส่งผลให้พื้นที่การเพาะปลูกขยายตัวขึ้นอีกร้อยหนึ่ง

การผลิตข้าวในลุ่มน้ำภาคเลสานสงขลาได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2463 จนถึงสิบครั้งในพื้นที่ 2 และหลังจากนั้น เนื่องจากการเก็บภาษีรัฐบาลคนละ 4 บาท แทนการเกณฑ์แรงงานและส่วย ตั้งแต่ พ.ศ. 2433 ทำให้รายภูตต้องหันมาขายผลิตสิ่งของที่ขายเป็นเงินได้ นอกจากนี้ความต้องการข้าวยังเพิ่มสูงขึ้นเพื่อนำไปเลี้ยงชาวจีนในเขตภูเก็ต พังงา และตรัง ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะการเพื่องฟูของเมืองแร่ ประกอบกับมีเส้นทางรถไฟ ซึ่งสามารถขนส่งข้าวจากฝั่งตะวันออกไปยังฝั่งตะวันตกแล้วใน พ.ศ. 2459⁷ จึงเร่งให้มีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตตอบสนองความต้องการของตลาดเพิ่มขึ้น

เข้าใจว่าการจับจองที่ดินเพื่อทำนาของชาวไทย คงมีน้ำดีไม่ใหญ่เท่านัก ยกเว้นผู้มีอำนาจหรือมีอิทธิพลในพื้นที่ที่จับจองที่นาจำนวนมาก แล้วปล่อยให้ที่นากรรัง เพราไว้มีแรงงานเพียงพอที่จะทำส่วนข้าวนาทั่วไป ซึ่งทำแรงงานในครอบครัวเป็นหลักในการทำงาน ใช้สัตว์เลี้ยงและเครื่องมือง่ายๆ ในการบุกเบิกพื้นที่และทำงาน จะมีข้อจำกัดค่อนข้างสูงในการทำงานในพื้นที่ขนาดใหญ่ เพราะมีแรงงานไม่เพียงพอ แม้จะสามารถขอความช่วยเหลือจากญาติมิตรและเพื่อนบ้านก็ตาม นอกเหนือนี้ข้าวยังไม่มีเงินทุนพอที่จะจัดหาเครื่องจักรมาใช้ในไร่นาขนาดใหญ่ได้ ดังนั้นการจับจองที่ดินเพื่อทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด จึงเกิดจากนายทุนจีนมากกว่า เพราะมีทุนทรัพย์มาก สามารถจัดหาเครื่องจักรมาใช้ได้ในแก้ปัญหาแรงงานไม่เพียงพอไปได้ส่วนหนึ่ง จึงสามารถขยายพื้นที่ปลูกข้าวได้มาก อย่างไรก็ตามนายทุนจีนยังจำเป็นต้องจ้างแรงงานคนไทยซึ่งได้รับการปลดปล่อยจากการเกณฑ์แรงงานในระบบไฟร์และทาง เพื่อช่วยทำงานในบางขั้นตอนด้วย เช่น การหัวน การเก็บเกี่ยว เป็นต้น

1. ทุนจีน: การกำนาครบวงจร

ชาวจีนอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยเป็นเวลานาน เนื่องจากได้ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาในช่วงรัชกาลที่ 3-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวจีนเหล่านี้ ประกอบอาชีพพาณิชย์อย่างตามความชำนาญ และเงินทุนของแต่ละคน เป็น การค้าขาย การทำสวน การทำนา เป็นต้น โดยเฉพาะการทำ ชาวจีน จะทำงานในพื้นที่ขันดีใหญ่ และทำแบบครบวงจร ตั้งแต่การเพาะปลูก จนถึงการแปรรูปเป็นข้าวสาร เพื่อจัดจำหน่าย ตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การอพยพของคนจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ของไทย คนจีนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ของไทยเป็นจำนวนมาก ในช่วงรัชกาลที่ 3-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยส่วนใหญ่ จะอพยพมาจากการค้าและภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของจีน ชื่ออยุ่ขายฝั่งหรือขะยะเล เข่น มนฑล ผู้เจี้ยน (ยกเกี้ยน) มนฑลกว่างตง (กว่างตุ้ง) มนฑลไห่หนาน (ไหหกា) เป็นต้น

ปัจจัยที่ทำให้คนจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคใต้ของไทยอย่างมากนามาจากการค้าต่างกันตามมิติของเวลา พอกจะสรุปได้ว่า ภาคใต้ของไทยเป็นเส้นทางการค้า อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติประเภทของป่า เครื่องเทศและเครื่องหอม มีแหล่งแร่สำคัญ โดยเฉพาะแร่ดีบุก ประกอบกับปัจจัยทางการค้าและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการลงทุนและความอดอย่าง ผลักดันให้ชาวจีนอพยพออกประเทศอย่างต่อเนื่อง

สำหรับภาคใต้ผู้ตั้งถิ่นฐานออก โดยเฉพาะลุ่มน้ำท่าศาลา สงขลา ใน พ.ศ. 2446 มีคนจีนอพยพเข้ามาอยู่ถึง 9,303 คน คนจีนที่อพยพเข้ามาทางภาคใต้ผู้ตั้งถิ่นฐานออก จำแนกได้เป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1.1.1 กลุ่มที่ 1 เป็นคนจีนที่มุ่งแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า อพยพมาด้วยเรือสำราญ ไม่มีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน ขึ้นฝั่งที่ไหนก็พร้อมจะเชิญและต่อสู้ชีวิต ณ ที่นั้น กลุ่มนี้เข้ามาตั้งหลักแหล่งดังเดิมในภูมิภาค รอบอ่าวบ้านดอน ลุ่มน้ำปากพนัง สงขลา ตลอดจนบัดดานี เป็นคนจีนที่เข้ามาเพื่อประกอบอาชีพสุจริต พยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะคนจีนที่เข้ามาลงทุนและบริโภคกล้วยในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ส่วนใหญ่เป็นจีนยกเกี้ยน เข้ามาระบกบุญชีพ ค้าขาย เกษตร เลี้ยงปศุสัตว์ ทำอาหาร ประมง งานฝีมือ รับจ้างและเป็นเจ้าภาษีนากร เป็นต้น จึงกลุ่มนี้บางคนประสบความสำเร็จในอาชีพ สะสมทุนจนสามารถประกอบการเก็บภาษีได้เป็นเจ้าภาษี และในที่สุดได้รับความดีความชอบและได้รับความไว้วางใจให้เป็นเจ้าเมืองสงขลา อย่างเช่น นายเหียง แซ่เช่า ได้ผูกขาดการทำการรังนกในทะเลสงขลา ใน พ.ศ. 2312 ได้แสดงออกถึงความชื่อสัตย์และจริงรักภักดีต่อพระเจ้ากรุงชนบุรี จนเป็นที่โปรดปรานได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นผู้ว่าราชการเมืองสงขลา อย่ายศให้เป็นหลวงสุวรรณศรี ใน พ.ศ. 2318 เป็นต้น

1.1.2 กลุ่มที่ 2 เป็นคนจีนที่เข้ามาตั้งหลักแหล่งที่ปลายแหลมลายและบริเวณ 2 ฝาก ช่องแคบมะละกา ได้แก่ ดินแดนของชาว มลายารามถึงสิงคโปร์และเกาะปีนัง ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่แสวงหาโชคดี ไม่ว่าจะเป็นอาชญากรรม หรือการค้า การจัดการ ต่อมาโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาสู่ภาคใต้ผู้ตั้งถิ่นฐานนี้อพยพลงมาอยู่ภาคใต้ผู้ตั้งถิ่นฐานออก ตั้งแต่ครศรีธรรมราชลงมาทางใต้ คนจีนกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์และผูกพันกับคนจีนในเมืองปีนัง และสิงคโปร์มากกว่าคนจีนในภาคกลางของไทย

1.1.3 กลุ่มที่ 3 เป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาทางภาคกลางของประเทศไทยก่อน แล้วจึงเคลื่อนย้ายไปตั้งหลักแหล่งในภาคใต้ในภายหลัง โดยเข้ามายากได้มากที่สุดในช่วงรัชกาลที่ 3-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ แล้วค่อยๆ ทยอยเข้ามาเรื่อยๆ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจากนั้น โดยเฉพาะในช่วงการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายใต้ (พ.ศ. 2452-2467) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนจีน มีทั้งจีนแท้ จีนแต้จิ้ว จีนกว่างตุ้ง เป็นต้น แรงงานเหล่านี้ เมื่อสร้างทางรถไฟเสร็จแล้วจะตั้งหลักแหล่งกระจายอยู่บริเวณสถานีรถไฟและบริเวณใกล้เคียงเกือบทุกสถานี อนึ่งจากการที่รัฐบาลอังกฤษได้แสดงท่าทีอย่างเปิดเผยที่จะขยายอำนาจ ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเข้ามาทางภาคใต้ของประเทศไทย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้คนจีนสถาปัตยกรรม คุกคามของอังกฤษ โดยเปิดโอกาสให้นายทุนจีนระดมทุนสร้างสวนยางพาราขนาดใหญ่ และส่งเสริมให้คนจีนที่ต้องการจะทำสวนยาง จับจองที่ดินที่จะทำสวนยางพาราได้โดยสะดวก คนจีนและลูกหลานจีน จึงกลายเป็นกำลังสำคัญในการบุกเบิกการทำสวนยางของภาคใต้ในเวลาต่อมา⁸

1.2 การบุกเบิกที่ดินเพื่อทำนาของนายทุนจีน นายทุนจีนที่เข้ามายุ่งเบิกที่ดินเพื่อทำนาในพื้นที่ขันนาดใหญ่ ส่วนหนึ่งจะอพยพมาจากปีนัง อาศัยทุนสะสมจากการทำธุรกิจในมาลายามาให้บุกเบิกที่นี่ โดยมีพื้นที่มากกว่า 1,000 ไร่ ขึ้นไป เช่น ที่นาของนายปักจิ้น แซ่จิ้น มีพื้นที่ขนาด 4,000 ไร่เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งจะสมทุนจากการค้าขาย กลุ่มนี้จะมีพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ขึ้นไป เช่น นาของนายลัน สุวรรณลิโก มีที่นา 990 ไร่ เป็นต้น การทำนาของคนจีนในลักษณะเช่นนี้จะลงทุนสูงใช้เครื่องจักรในการปรับพื้นที่ จ้างแรงงานคนจำนวนมากในขั้นตอนการทำนาและทำการเก็บเกี่ยว มีโรงสีเพื่อแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารทั้งของตนเองและที่รับซื้อจากชาวนา เพื่อส่งขายในจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้านต่อไปอย่างครัววงจร ยกเว้นการทำนาของนายลัน สุวรรณลิโก ที่ไม่มีโรงสี เพราะมีเงินทุนไม่เพียงพอ

การทำนาขนาดใหญ่ของชาวจีน แพร่กระจายไปทั่วในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่ประมาณต้นศตวรรษ 2470 ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา บริเวณทุ่งระโนด เช่น ที่นาของนายลัน สุวรรณลิโก จำนวน 990 ไร่ 2 งาน 28 ตารางวา⁹ แผ่กระจายมาทางด้านฝั่งตะวันตกของทะเลสาบสงขลา โดยเฉพาะเขตจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีพื้นที่เหมาะสมแก่การทำนา มีที่นาของนายทุนจีนมากมายครอบคลุมบริเวณแหล่งปลูกข้าวสำคัญ เช่น อำเภอบางแก้ว ของนายปักจิ้น แซ่จิ้น จำนวน 4,000 ไร่¹⁰ ทำเกือบเมืองของนายเอี้ยม แซ่ตัน จำนวน 3,000 ไร่¹¹ เป็นต้น

การลงทุนเพื่อทำนาขนาดใหญ่ของคนจีน เกิดขึ้นจากราคาข้าวที่สูงขึ้นอย่างนาฬิกา โดยเริ่มจากเกวียนละ 66.53 บาท ใน พ.ศ. 2456 เป็นเกวียนละ 70 บาท ใน พ.ศ. 2469¹² นอกจากนี้ความต้องการข้าวของชาวจีนในหมื่นเร่อทางภาคใต้ฝั่งตะวันตก บริเวณจังหวัดภูเก็ต พังงา และตรัง ยังเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นายทุนจีนมองเห็นกำไรที่จะได้จากการทำนาขนาดใหญ่แบบครัววงจร

1.3 ปัญหาของการทำนาเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ปัญหาสำคัญที่สุดของการทำนาเขตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คือ น้ำที่ใช้ในการทำนา ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญและทำความเสียหายให้กับการทำนาขนาดใหญ่เมื่อมีน้ำน้อยเกินไปหรือน้ำมากเกินไป เนื่องจากบริเวณนี้มีระบบชลประทาน เพื่อจัดการกับปัญหาน้ำการทำนาในยามฝนน้อยหรือน้ำมากเกินไป บางครั้งเมื่อมีน้ำไม่เพียงพอสำหรับ

หล่อเลี้ยงต้นข้าว การแย่งชิงน้ำกันระหว่างนาขนาดใหญ่กับนาขนาดเล็กซึ่งเป็นของคนไทย จึงปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ดังเช่น กรณีชาวนาคำเกอบางแก้ว ร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในพ.ศ. 2472 กล่าวหา บริษัทปากพน จำกัด ของนายปักจิ้น แซ่ฉิน ว่าแย่งน้ำทำนาของพวกรตน เป็นต้น ในบางกรณีนำมากเกินไปก็ทำความเสียหายให้กับนาขนาดใหญ่ได้รุนแรงเข่นกัน อย่างกรณีการทำนาของนายลัน สุวรรณลิโภ ทำนาขนาดใหญ่เนื้อที่ 990 ไร่ ในพื้นที่ทุ่งระโนด ในพ.ศ. 2469 เมื่อต้นข้าวออกโรงสุกพร้อมจะเก็บเกี่ยวได้แล้ว ฝนได้ตกลงมาอย่างหนัก ทำให้เก็บเกี่ยวข้าวไม่ทัน นายลันพยายามแก้ปัญหาโดยจ้างราชภารกิจก่อสร้างหินปูนปิดดินนาข้าวไว้เก็บเกี่ยวแต่ไม่สามารถเก็บได้ทัน เพราะข้าวในนาของนายลันมีมาก วิธีการเก็บกิจใช้แกะเก็บทีละร่องตามความเคยขึ้นของคนในพื้นที่ ในที่สุดนายลัน สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตของตนได้เพียง 100 เก维ียน นอกนั้นเสียหายประมาณ 300 เก维ียน ทั้งๆ ที่นายลันพยายามเพิ่มค่าจ้างเก็บเกี่ยวข้าวจากราคาก่อสร้างหินละ 4 บาท เป็นเกวียนละ 12 บาท แล้วก็ตาม ก็ไม่สามารถหาแรงงานมาเก็บเกี่ยวข้าวได้เพียงพอ นายลันได้รับความเสียหายอย่างหนักประสบภาวะขาดทุน จึงต้องร้องขอลดหย่อนเงินおかรค่านา เพื่อเขาจะได้มีต้องมีหนี้สินจากการลงทุนทำนาครั้งนั้นถือเป็นประตัดตัว¹³

1.4 การทำนาขนาดใหญ่ควบรวมของนายทุนจีน การทำนาในพื้นที่ขนาดใหญ่ที่น่าสนใจและควรจะกล่าวถึง คือ นาของนายปักจิ้น แซ่ฉิน ที่บริเวณทุ่งบางแก้ว อำเภอปากพะยุน จังหวัดพังงา ในพ.ศ. 2472 (ต่อมาบริเวณนี้ได้แบ่งส่วนการปักครองเป็นอำเภอปากพะยุน จังหวัดปัจจุบัน) การทำนาของนายปักจิ้น แซ่ฉิน เป็นการทำนาขนาดใหญ่จำนวน 4,000 ไร่ บริหารงานโดยจัดตั้งเป็นบริษัทขึ้น บริษัทปากพน จำกัด การดำเนินงานประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี มีคนจีนที่ทราบข่าวที่อยู่เข้ามาอาศัยและทำงานในพื้นที่ของบริษัทจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนชาวบ้านเรียกว่า “เมืองคนจีน”

บริษัทปากพน จำกัด¹⁴ ก่อตั้งโดย นายปักจิ้น แซ่ฉิน ชาวจีนแคะ เป็นอดีตนายอำเภอเดิมของมนตรการวางแผนตั้ง opoly พหุนัยปฏิวัติในจีนแผ่นดินใหญ่ มาอยู่ที่เกาะปีนังข้าวระยะหนึ่ง จากนั้นอพยพเข้ามาอยู่ที่บ้านดินลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยเข้ามาจับจองที่ดินทำสวนยางพารา ต่อจากนั้นประมาณ พ.ศ. 2467 ได้จับจองที่ดินบริเวณทุ่งบางแก้ว ในห้องที่ตำบลนาปะข้อ และตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอปากพะยุนประมาณ 10,000 ไร่ ใจกลางบ้านที่ตั้งตระหง่านพื้นที่ที่น่าสนใจ ในระยะแรกได้แบ่งที่นาให้คนจีนที่มาด้วยกัน และอพยพติดตามเข้ามาภายหลัง ได้ทำการกำลังของแต่ละคน

ต่อมา นายปักจิ้น แซ่ฉิน ได้กลับไปมนตรการวางแผนตั้ง เพื่อขักขวนสมัครพรครพรมากลงทุนทำนา โดยการจัดตั้งบริษัทขึ้นใน พ.ศ. 2472 ขึ้น บริษัทปากพน จำกัด โดยให้คนจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยบริเวณนี้ ซึ่งมีถึง 1,000 คน ได้เข้าร่วมหุ้นกับบริษัทด้วยเงินตามใจสมัคร โดยกำหนดอัตราค่าหุ้นเป็นพื้นที่นาละ 5 บาท ผู้ใดมีเงินก็เอาเงินมาซื้อหุ้น ส่วนผู้ที่ไม่มีเงินก็เอาแรงงานมาด้วยทั้งหมดหุ้น¹⁵ ขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการขอ “ตราจอง” ในพื้นที่นาของบริษัท จำนวน 4,000 ไร่ และได้รับอนุมัติในเวลาต่อมา

ในการดำเนินงานของบริษัท ได้มีการเลือกกรรมการขึ้นมาบริหารกิจการจำนวน 9 คน นายปักจัน แซ่จัน เป็นประธานกรรมการ มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี เมื่อครบกำหนดควรจะมีการเลือกตั้งใหม่ ส่วนใหญ่จะได้คืนเก่ามาเป็นกรรมการสำหรับการพัฒนาที่ดินเพื่อการเพาะปลูก บริษัทได้ใช้แทรคเตอร์ปรับพื้นที่ จากนั้นได้จัดแบ่งที่ดินออกเป็นแปลงๆ ละ 100 ไร่ ให้สมาชิกถือครอง ตามจำนวนทุนของตน โดยกำหนดให้สมาชิกถือครองที่ดินได้ไม่เกิน 200 ไร่ต่อ 1 ครอบครัว และในทุก 100 ไร่ สมาชิกจะต้องมีบ้าน 1 หลัง เก้ายี่น 1 เล่ม¹⁶

รูปแบบการทำงานของบริษัท ส่วนใหญ่จะทำงานหัวน้ำ โดยเรียนรู้วิธีการทำงานจากชาวนาไทย แล้วนำไปประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับการทำพื้นที่ขนาดใหญ่ บริษัทได้นำแทรคเตอร์มาใช้ในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก ตั้งแต่การไถด้วยแทรคเตอร์ จากนั้นใช้อุปกรณ์ที่นำมาจากเมืองจีน ที่เรียกว่า “จักรร่อง” ใช้วิวัฒนาการทำเป็นร่องเป็นแนว เพื่อหยุดเม็ดพันธุ์ข้าวที่คลุกเคล้ากับดิน จึงค้างคาวเรียบร้อยแล้ว จากนั้นได้กลบอีกรั้งหนึ่ง ถือว่าขั้นตอนการปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อย

สำหรับพันธุ์ข้าวที่ปลูก ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง คือ ข้าวอกและ กับข้าวหัวนา การทำงานของบริษัท จะมีปัญหาเกี่ยวกับแรงงานในขั้นตอนการเก็บเกี่ยว เนื่องจากเป็นการทำงานในพื้นที่ขนาดใหญ่ ต้องใช้แรงงานจำนวนมาก ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะมีการจ้างชาวนาไทยไปช่วยเก็บเกี่ยวข้าวในทุกฤดูกาลผลิต

ปัญหาการทำงานที่สำคัญมากของบริษัท คือ น้ำที่ใช้ในการทำงานซึ่งมักไม่เพียงพอ ถ้าฝนไม่ตก ต้องตามฤดูกาล บริษัทได้แก้ปัญหานี้โดยการสร้างท่าน้ำปิดกั้นน้ำในคลองบางแก้ว บริเวณบ้านแก่นคง จากนั้นดูดซุ่งน้ำจากบริเวณดังกล่าว ผ่านมาทางบ้านหนองบ่อ บ้านลำ卓 เข้าเหมืองที่ชุดเดรียมไว้ เพื่อขักน้ำเข้านาต่อไป

การสร้างท่าน้ำเพื่อบังคับน้ำให้ไหลเข้าเหมืองของบริษัท สร้างอย่างแข็งแรงปิดกั้นน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้น้ำในคลองบางแก้วไหลลงมาด้านท้ายท่าน้ำได้น้อยน้ำ จึงตื้นเขินส่งผลกระทบต่อการทำการในบริเวณดังกล่าว ทำให้ชาวนาในตำบลท่ามະเดือ ตำบลจองถนน และตำบลปะขอนบริเวณที่อยู่ห้วยทำงานประสบความเดือดร้อนอย่างหนัก เพราะที่นาของพวาก夷ขาดแคลนน้ำหล่อเลี้ยงต้นข้าว จึงรวมตัวกันร้องเรียนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแก้ไขโดยด่วน เพื่อให้พวาก夷ซึ่งเรียกตัวเองว่า “คนไทยเลือดไทย” ไม่ต้องเดือดร้อนเพราการกระทำการของบริษัท¹⁷ ทำให้บริษัทด้วยรื้นแก้ไขโดยด่วน

ความจริงแล้วชาวนาในบริเวณสามตำบลดังที่กล่าวมาแล้ว มีที่นาร่วมกัน 10,000 ไร่เศษ ชาวนาเหล่านี้ได้สร้างท่าน้ำปิดกั้นน้ำในคลองเพื่อขักน้ำเข้านาของตน จำนวน 10 แห่ง¹⁸ เป็นระยะๆ ตลอดคลองบางแก้ว แต่ทำงานของชาวนามักทำไม่แข็งแรง และจะใจที่จะให้น้ำไหลเพื่อแผ่ดึงด้านท้ายท่าน้ำได้อย่างเพียงพอ จึงไม่สร้างปัญหาให้กับชาวนาด้วยกัน สะท้อนให้เห็นความเอื้ออาทรช่วยเหลือกันของชาวนาได้เป็นอย่างดี

การดำเนินงานของบริษัทคร่าวๆ โดยการตั้งโรงสีขึ้น ชื่อ โรงสีปากพนapeach จำกัด เพื่อแปรรูปข้าวเปลือกสีขาวขายที่หาดใหญ่โดยทางรถไฟ ความสำเร็จของบริษัทปากพนทำให้ต่อมา มีชาวจีนอพยพมาอยู่ที่บ้านแก้วมากขึ้น จนชาวบ้านเรียกบ้านแก้วว่า “เมืองคนจีน” บริษัทจึงได้จัดการวางแผนเมืองขึ้น ในพ.ศ. 2479 จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ อย่างมีระเบียบ มีถนนสายใหญ่ และซอยเชื่อม

ถึงกัน มีโรงเรียนจีนเพื่อสอนภาษาจีนให้กับบุตรหลานชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บางแก้ว

ต่อมาบริษัทปากพน จำกัด ได้มีคดีความฟ้องร้องกันขึ้นกับบริษัทสามัญดิ ของตระกูลลำช้ำ ในที่สุดบริษัทปากพนแพ็คดี ต้องขายที่ดินให้กับบริษัทสามัญดิในพ.ศ. 2490 สมาชิกที่ถือหุ้นของบริษัทปากพน จำกัด ก็หมดสิทธิ์ในที่ดินโดยปริยาย หลายคนพยายามขายที่ดินที่ตนถือครองอยู่ในราคาระล 1 บาท หลังจากนั้นชาวจีนบางส่วนก็ลงทิ้งไว้ใน อาพยพไปอยู่ที่อื่น บางส่วนอยู่ในกรุงเทพฯ บางส่วนไปทำสวนยาง บริเวณอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และบางส่วนไปอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

บริษัทสามัญดิ เมื่อชนะคดีได้ครอบครองที่ดินของบริษัทปากพน จำกัด ไม่ได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวทำงาน แต่ขายให้กับรัฐวิสาหกิจได้การดำเนินงานของสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินบางแก้ว สหกรณ์ฯ ได้จัดสร้างให้เป็นที่ต้องการที่ทำกิน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นแปลงๆ ละ 30 ไร่ ต่อครอบครัว ราคาไร่ละ 330 บาท รวม 9,900 บาท โดยให้ผ่อนชำระให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 15 ปี¹⁹ ชาวนาบางแก้วส่วนหนึ่งจึงมีที่ดินทำกินเป็นหลักฐานมั่นคงจนทุกวันนี้

การที่ชาวจีนส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการทำงานในพื้นที่ขนาดใหญ่ เป็นเพราะชาวจีนมีการจัดการที่ดี มีความยั่นดอดคอม มองเห็นถูกทางได้ก้าวจากการดักข้าวเป็นอย่างดี ที่สำคัญคือมีทุนทรัพย์อย่างเพียงพอที่จะลงทุนทำกิจกรรมขนาดใหญ่ได้ ทุนจีนในการทำงานขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะนำมาจากต่างประเทศที่สะสมจากการทำธุรกิจและดำเนินธุรกิจของตนโดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวนาและคนในพื้นที่เช่นเดียวกับการค้าขาย โดยไม่ได้เข้าควบคุมปัจจัยการผลิต เนื่องจากชาวนาอย่างไม่ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต การแสวงหากำไรของนายทุนจึงทำได้โดยผ่านกลไกระบบตลาด เนื่องจากที่เกี่ยวกับราคายังคงเพียงอย่างเดียว

1.5 การเลิกทำงานของนายทุนจีน การที่นายทุนจีนสามารถจับจองที่ดินจำนวนมากได้อย่างเสรี ทำให้รัฐบาลเกิดความวิตกว่าที่ดินจำนวนมากจะหายไปเป็นของคนจีน โดย เนพาะเน乖าคได้ดังนั้นรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำเนินนโยบายชาตินิยมกีดกันนายทุนต่างชาติ โดยเฉพาะนายทุนจีน จึงได้ออกกฎหมายห้ามได้ไทยตามความในพระราชบัญญัติที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486 กำหนดการถือครองที่ดินของคนต่างด้าวในราชอาณาจักรไทย ดังนี้

1. สำหรับที่อยู่อาศัย	ไม่เกิน 10	ไร่
2. สำหรับพาณิชยกรรม	ไม่เกิน 10	ไร่
3. สำหรับคุณสภาพรรภ	ไม่เกิน 50	ไร่
4. สำหรับเกษตรกรรม	ไม่เกิน 25	ไร่
5. สำหรับการศาสนา การกุศล	ไม่เกิน 5	ไร่
6. สำหรับศูนย์โดยมีม้าปานสถานหรือไม่มี	ไม่เกิน 10	ไร่
7. สำหรับม้าปานสถานแต่อย่างเดียว	ไม่เกิน 2	ไร่ ²⁰

ทั้งนี้ไม่มีผลบังคับใช้กับคนต่างด้าวซึ่งมีสิทธิ์ในที่ดินโดยชอบตามกฎหมายก่อนวันใช้พระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พ.ศ. 2486

พระราชบัญญัติตั้งก่อตัว ทำให้นายทุนจีนต้องเลิกทำงานขนาดใหญ่ หันมาทำการค้าขาย ทำโรงสีเพื่อประรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารส่งออกจำหน่ายในจังหวัดใกล้เคียงและมลายาต่อไป

2. ชาวนาไทย: การจับจองที่ดินเพื่อเริ่มปลูกข้าวเพื่อขาย

สำหรับชาวนาไทย การจับจองที่ดินเพื่อขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพิ่มผลผลิตข้าว ทำได้ไม่มากนัก เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องแรงงานที่ใช้ในการปลูกข้าว การผลิตข้าวยังใช้วิธีการแบบเดิมที่ชาวนาคุ้นเคยทุกขั้นตอนการผลิต นอกจากนี้เป้าหมายในการผลิตข้าวในช่วงนี้ ยังผลิตเพื่อการบริโภคเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงนำไปขาย ดังนั้นถึงแม้ว่าฟื้นคืนความจำลองราคากลางตามเดิม สามารถควบคุมการซื้อขายข้าว ก็ไม่กระทบต่อชาวนามากนัก เพราะชาวนา มีต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถควบคุม เป้าหมายการผลิตและปัจจัยการผลิตได้อย่างดี ชาวนาจะเป็นผู้ตัดสินใจเองว่า เมื่อไหร่จะปลูกข้าวมาก น้อยเพียงใด เมื่อไหร่จะใส่ปุ๋ยและเมื่อไหร่จะขายผลผลิตของตนเอง โดยไม่ถูกกำหนดระบบทุนนิยม ของการผลิตของตน

2.1 การเริ่มปลูกข้าวเพื่อขาย การปลูกข้าวเพื่อขายของชาวนาในคุณน้ำท่าเรือสานสหชาติฯ ขึ้นต่อจากความต้องการค้าข้าวจะขยายตัวมากขึ้นจากการส่งออกข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2440 ทำให้ความต้องการข้าวเพิ่มขึ้นและราคาข้าวยังตัวสูงขึ้นก็ตาม ทั้งนี้ เพราะชาวนา มีความพอเพียงค่อนข้างมาก ความต้องการเงินเพื่อเป็นสื่อกลางซื้อขายสิ่งอุปโภคบริโภค ในการดำเนินชีวิตรูปแบบเดิม ทำให้ชาวนา มีความจำเป็นต้องขวนขายหาเงินเพื่อการเสียภาษีมากขึ้น รัฐบาลที่ 3 เปลี่ยนเป็นภาคราชการ ที่กระทบชาวนาค่อนข้างมาก คือ ภาษี “ค่าราชการ” หรือ “เงินรัชฎูปการ” ในเวลาต่อมา ทำให้ชาวนา มีความจำเป็นต้องขวนขายหาเงินเพื่อการเสียภาษีมากขึ้น การปลูกข้าวเพื่อขายจึงเริ่มนิยมตัวขึ้นและค่อยๆ pragmatich เชนนี้ ใน พ.ศ. 2470²¹ แต่เป็นการขายข้าวเพื่อขายจึงเริ่มนิยมตัวขึ้นและค่อยๆ pragmatich เชนนี้ ใน พ.ศ. 2470²¹ แต่เป็นการขาย ค่าเชิงตัวที่เปลี่ยนไปตามความต้องการคนและสัตว์ทุกขั้นตอนการผลิต ดังแต่กราฟ การเพาะปลูก การข้าวยังใช้วิธีแบบดั้งเดิม ซึ่งใช้แรงงานคนและสัตว์ทุกขั้นตอนการผลิต ดังแต่กราฟ การเพาะปลูก การนำร่องรักษา การเก็บเกี่ยว จนกระทั่งการนวดเพื่อบริโภคและจำหน่าย ดังนั้นการขยายพื้นที่เพาะปลูกจึงทำได้ไม่มากนัก มีรายละเอียดที่จะกล่าวถึงดังนี้

2.2 การจับจองที่ดิน การเพิ่มผลผลิตข้าวเพื่อขาย ชาวนาจะใช้วิธีขยายพื้นที่การเพาะปลูกเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ที่ดินเริ่มมีราคาเพิ่มขึ้นพร้อมๆ กับการเพิ่มขึ้นของราคาข้าว การจับจองที่ดินเพื่อขยายพื้นที่ปลูกข้าวจึงยุ่งยากขึ้นตามลำดับ ดังนี้

2.2.1 การจับจองที่ดินเพื่อกำหนດอ่อน พ.ศ. 2470 การจับจองที่ดินในช่วงนี้ค่อนข้างง่ายและไม่ลับซึ้งกันมากนัก เพราะคนมีจำนวนน้อยและมีที่ดินกร้างว่างเปล่าอยู่มาก ราชภารตีต้องการจับจองที่ดิน ก็เพียงแต่ตัดชูยพื้นที่ป่าหรือที่กร้างว่างเปล่าให้เป็นแนวเขต ตามกำลังแรงงานในครอบครัวของตนที่พ่อจะทำประโยชน์ในพื้นที่นั้นได้ จากนั้นใช้มีม่านปักหมายเขตพื้นที่ที่จะจ้างไว้ให้ชัดเจน²²

การจับจองที่ดินของราชภารตี ส่วนใหญ่จะจับจองที่ดินที่กำลังแรงงานภายในครอบครัวจะทำได้ครอบครัวขนาดเล็กมีแรงงานเพียง 2 คน จับจองที่ดินประมาณ 10-20 ไร่²³ ส่วนครอบครัวที่มีขนาดใหญ่มีแรงงานมากขึ้น จับจองที่ดินมากขึ้นตามสัดส่วนที่จะสามารถทำนาได้

ส่วนการจับจองที่ดินของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีอิทธิพล เก็บ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน จะใช้อำนาจรัฐจับจองที่ดินไว้จำนวนมาก ตั้งแต่ 100 ไร่ จนถึง 1,000 ไร่ ให้มี โดยใช้ดันไม้ใหญ่เป็นที่หมายเขตพื้นที่ของตน²⁴ ส่วนใหญ่ที่ดินเหล่านี้จะมีความอุดมสมบูรณ์และอยู่ใกล้แหล่งน้ำ เมื่อจับจองแล้วจะไม่มีผู้ใดมาซองทับช้อนอีก เพราะเกรงกลัวอิทธิพล การจับจองที่ดินจะเรียกต่างกันไปตามภาษาของแต่ละดิน มีตั้งแต่เรียกว่า ปักเขต ปักชัย ปักกำ และอวน เป็นต้น

2.2.2 การจับจองที่ดินเพื่อทำนา พ.ศ. 2470-2500 การเริ่มปลูกข้าวเพื่อขาย เกิดจากราคาข้าวที่สูงขึ้นตามลำดับ จากเกวียนละ 66.53 บาท ใน พ.ศ. 2456 เป็นเกวียนละ 70 บาท ใน พ.ศ. 2469 ทำให้ชาวนาเริ่มนวยพื้นที่เพาะปลูกของตนมากขึ้น ที่ดินเริ่มมีราคาขึ้น เริ่มนิการซื้อขายที่ดินในลุ่มน้ำท่าเส้าลงข้าว ในบริเวณที่นาอุดมสมบูรณ์ เมื่อ พ.ศ. 2470 ราคายังคงไว้ละ 10-16 บาท หรือ 12 ไร่ 200 บาท หรือ 25 ไร่ 400 บาท²⁵ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และความใกล้ไกลแหล่งน้ำ ส่วนข้าวนาที่ขาดทุนทรัพย์ก็ต้องเข้าไปจับจองที่ดินที่อยู่ลึกลึกล้ำไปจากแหล่งน้ำและมีความสมบูรณ์น้อยกว่า ซึ่งจะเริ่มสูงขากับช้อนขึ้นหลัง พ.ศ. 2497

ราคาน้ำที่ดินจะสอดคล้องกับราคาข้าวเปลือกที่ขึ้นลงตลอดเวลา ก่อนทรงครามโลกครั้งที่ 2 ราคาข้าวเปลือกเกวียนละ 400-500 บาท²⁶ จากนั้นราคากดต่ำลงในช่วงทรงครามโลกครั้งที่ 2 พอยังทรงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะช่วงทรงครามເກາຫລີປະມານ พ.ศ. 2496 ราคาน้ำได้เบิกตัวสูงขึ้นถึงเกวียนละ 700-800 บาท²⁷ พร้อมกับการเบิกตัวสูงขึ้นของราคายางที่สูงมากในระยะใกล้เคียงกัน ราคาน้ำที่ดินทำนา แม้จะไม่มีตัวเลขยืนยันแต่เชื่อได้ว่า ราคาน้ำที่ดินที่สูงขึ้นอย่างแน่นอน เมื่อราคาน้ำและราคายางสูงขึ้นนี้ ทั้งข้าวนาและข้าวสวนต่างแสวงหาที่ดินเพิ่มขึ้นเพื่อปลูกข้าวและทำสวน เกิดการบุกรุกป่าอย่างกว้างขวาง ทำให้รัฐต้องรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยออกพระราชบัญญัติที่ดิน 2497 เพื่อกำหนดให้ราชภูมิจดทะเบียนที่ดินเพื่อจะได้มีเอกสารสิทธิ์ที่ถูกต้อง ช่วงนี้เองที่ทำให้ระบบกรรมสิทธิ์ที่ดินของราชภูมิความถูกต้องและมีหลักประกันมั่นคงยิ่งขึ้น

2.3 กรรมสิทธิ์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินในลุ่มน้ำท่าเส้าลงข้าว เริ่มปรากฏขัดเจนขึ้นหลัง พ.ศ. 2490 แท้จริงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ได้เกิดขึ้นจากการที่ชาวนาลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตของตน เพราะการทำดั้งเดิมมีสัญการที่ดินแบบดั้งเดิมงานถึง พ.ศ. 2500 ชาวนาจะใช้วิธีเพิ่มผลผลิตด้วยการขยายพื้นที่เพาะปลูกเป็นสำคัญ ไม่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต ชาวนาอย่างไรก็การผลิตแบบดั้งเดิม คือ ใช้แรงงานในครอบครัว แรงงานสัตว์เลี้ยง และใช้เครื่องมือจ่ายๆ ในการทำนา ดันทุนการผลิตจึงดี เมื่อชาวนาขยายผลผลิตของตนจึงมีกำไรมาก มีเงินออมเพียงพอที่จะซื้อที่ดินขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตของตนได้ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ที่ดินจึงเกิดจาก การลงทุนทางการศึกษา ซึ่งเริ่มนิยมกันมากขึ้นในขณะนั้นมากกว่า เพราะการศึกษาของบุตรหลานมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นมากจากงานนาบางรายไม่มีเงินออมเพียงพอที่จะส่งเสียบุตรหลานของตนให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้นได้ ต้องหันหน้ามีสิน จำนำที่นา จنبางรายต้องเสียที่นาไปในที่สุด

3. ชาวนาไทย: การศึกษา ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

การศึกษาของผู้คนลุ่มน้ำทะเลสถาบันสงฆาต ในช่วงก่อนพ.ศ. 2453 เป็นศึกษาจากวัดและขยายตัวข้ามมาก เพราะผู้คนมองไม่เห็นความสำคัญ แม้จะมีการศึกษาภาคบังคับเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2464 คนส่วนใหญ่ก็ยังคงเลี้ยงไม่นิยมให้ครุฑานเข้าโรงเรียน เพราะเห็นว่าเสียเวลาทำมาหากิน การศึกษาค่อยๆ ได้รับความนิยมขึ้น เมื่อเริ่มมีการเปิดสอนทางเดินรถไฟฟ้ายield ในการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2459 ระบบการประชุมนี้ใหญ่เช่นเดียวกัน ทำให้ชาวนาในท้องถิ่นเริ่มคุ้นเคยกับความเริ่มต้นของการไปมาหาสู่ ท้องถิ่นของตน หลายคนเริ่มรู้จักกรุงเทพฯ รู้จักสถานีรถไฟหัวลำโพง ในขณะเดียวกันการไปมาหาสู่ ของผู้คนลุ่มน้ำทะเลสถาบันสงฆาตจะดีขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันมากขึ้น เพราะมีการปรับเปลี่ยนพาหนะเดินทางจากเรือใบ เรือประทุนมาเป็นเรือยนต์ประจำทาง ซึ่งจะแล่นไปมาระหว่าง สองลักษณะเด่นที่อยู่ลึกเข้าไปจากปากทะเลสาบ เป็น ปากคลอง และทะเลน้อย ได้รับความนิยม เช่นเดียวกันๆ ละลายเที่ยว²⁸ การรับรู้ความเริ่มต้นของผู้คนลุ่มน้ำทะเลสถาบันสงฆาตค่อยๆ เริ่ม เพิ่มพูนมากขึ้น เริ่มรับรู้ความสำเร็จและการมีอาชีพภาระงานที่ดีของผู้คนที่ได้รับการศึกษา และเริ่มเชื่อ ว่าการศึกษาจะช่วยยกฐานะของตนและครอบครัวให้สูงขึ้นได้ โดยเห็นด้วยอย่างจากบุตรหลานของครู และคหบดีภายในท้องถิ่นที่ส่งลูกหลานไปเรียนในตัวเมืองหรือจังหวัด²⁹ บางคนได้ไปถึงกรุงเทพฯ สำเร็จลัมมา มีงานการทำเป็นหลักเป็นฐาน มีหน้ามีตาในสังคม การศึกษาจึงเริ่มได้รับความนิยมและเริ่มขยายตัวมากขึ้นหลัง พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา³⁰

เนื่องจากในเรียนมัธยมหรืออาชีวศึกษานี้มีน้อยและตั้งอยู่ในตัวจังหวัด และถ้าต้องการเรียนสูงขึ้นกว่านั้นก็ต้องออกไปเรียนไกลยิ่งขึ้น บางรายอาจไปถึงกรุงเทพฯ ดังนั้นค่าใช้จ่ายของ ข้าวนาในการส่งลูกหลานเรียนหนังสือจึงเริ่มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา ข้าวนาจึงต้องทำงานหนักขึ้น ต้องเพิ่มผลผลิตข้าวในนาของตนให้เพียงพอ ก่อตัวให้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลาน ถึงจะเหลือราย ก็มีเงินไม่เพียงพอ จำเป็นต้องหยินดีผู้มีอันจะกินภายในบุตรหลาน โดยเอาที่ดินไป “จำนำ” (จำนำ—ผู้เชี่ยว) เพื่อเป็นหลักประกันการกู้ยืม ไม่มีหนังสือสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร เสียดูกันเบี้ย ไม่มากนัก สมัยประมาณพ.ศ. 2493 ข้าวบ้านเรียกดอกเบี้ยว่า “พวด”³¹ ข้าวนาบางคนไม่มีเงินคืนให้ เจ้าหนี้ ต้องยอมเสียที่นามากบ้างน้อยบ้างตามจำนวนเงินที่ไปกู้เข้ามา บางคนกู้เงินค่อนข้างมากต้อง ยอมเสียที่นาเป็นท่อนๆ คือ นาหลายๆ บึงที่เรียกว่า “เป็นแวง”³² ข้าวนาเหล่านี้บางส่วนต้องยอมกลาด เป็นคน “เช่านา” ทำกิน เพราะนาที่เหลือไม่เพียงพอที่จะทำกินได้เพียงพอ นอกจากนี้การ “เช่าที่นา” ในช่วงนี้ยังเกิดจากข้าวนาคู่มุนหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก “เล่นการพนัน” ขาดเงิน ต้องเอามาไป จำนวนและที่ดินหลุดจำนวนเงินกัน บางส่วนต้องกลาดเป็น “คนเช่านา” เนื่องจากล่าถึงต่อไป

สรุปได้ว่าท่าหลังจากข้าวนาเริ่มผลิตข้าวเพื่อขาย ถึงแม้ว่าจะเป็นการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคก็ตาม แต่ก็มีส่วนที่ทำให้เริ่มมีการซื้อขายที่ดินในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะข้าวนา ต้องการเพิ่มผลผลิตของตน โดยการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้น อย่างไรก็ตามการซื้อขายที่ดินในช่วง พ.ศ. 2470 ราคาไม่สูงนัก ประมาณไว้ละ 10-16 บาท เมื่อเทียบกับราคาข้าวเกรียงละ 70 บาท ใน พ.ศ. 2469 ราค้าซื้อขายที่ดินจะแพงขึ้นตามราคาข้าวที่เพิ่ม ขึ้นในช่วงก่อนทรงครั้งที่ 2 และจะ สูงขึ้นอย่างมากหลัง พ.ศ. 2497 ราค้าที่ดินสูงถึงไว้ละ 500 บาท ในขณะที่ข้าวเปลือกขับด้วยสูงขึ้น

เกวียนละ 700-800 บาท เป็นกัน

ผลพวงของการที่ที่ดินราคาสูงขึ้น ทำให้ชาวนาที่ขาดทุนทรัพย์และสูญเสียที่ดินจากการใช้จ่ายในด้านการศึกษาของบุตรหลาน ต้องแสวงหาที่ดินผืนใหม่และอยู่ใกล้จากชุมชนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า ที่น่าที่มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกเริ่มหายากขึ้น การจับจองที่ดิน แม้จะยังมีอยู่แต่ก็ทำได้ในพื้นที่ไม่สมบูรณ์และห่างไกล อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงในช่วงนี้ยังไม่ถึงกับทำให้ชาวนาต้องทิ้งถิ่นฐานของตน เพียงแต่การทำดองให้เวลามากขึ้น ลำบากขึ้น เพราะที่นาเริ่มห่างไกลหมู่บ้านของตนออกไป

4. ॥ร่งงาน: การ “ออกปักจ้าง” แทน “การออกปาก”

ปกติการทำนาของชาวนาใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก จะขอความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เฉพาะในขั้นตอนที่ใช้แรงงานมาก เช่น หักนา ไถนา เก็บเกี่ยวข้าว เป็นต้น ทำให้ชาวนามีข้อจำกัดในการใช้แรงงาน เมื่อต้องการเพิ่มผลผลิตโดยการขยายพื้นที่เพาะปลูก ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ชาวนาเริ่มผลิตข้าวเพื่อขายตั้งแต่ พ.ศ. 2470 โดยราคาข้าวเปลือกซึ่งสูงถึงเกวียนละ 70 บาท ในพ.ศ. 2469 เป็นแรงจูงใจ อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือกันในการผลิตยังมีอยู่สูงและปรากฏให้เห็นทั่วไปในลุ่มน้ำท่าศาลา เงินยังไม่ใช่สำคัญในชีวิตของชาวนามากนัก บางรายเมื่อได้เงินมาซึ่งไม่ทราบว่าจะใช้เงินทำอะไร³³ เพราะความสมบูรณ์ของทรัพยากรยังมีอยู่มาก ชาวนาใช้เงินซื้อห้าสิ่งของเฉพาะในส่วนที่ไม่มีในห้องถังเท่านั้น ยกเว้นการทำนาขนาดใหญ่ของนายทุนจีน ซึ่งต้องจ้างแรงงาน ไม่ใช่เพราะแรงงานไม่พอเพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากนายทุนจีนผลิตเพื่อขายและขาด rupt เหตุของความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในห้องถัง ซึ่งพัฒนามาเป็นเวลาภาระงาน การช่วยเหลือกันในรูปแบบของการออกปาก ซึ่งมือ จึงไม่มีในกลุ่มนายทุนจีนกับชาวนาไทย

ชาวนาไทยเริ่มมีการจ้างแรงงานหลัง พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวนาเริ่มส่งบุตรหลานเรียนหนังสือในระดับสูงขึ้นไปมากขึ้น ความจำเป็นต้องใช้เงินมีสูง ดังนั้นการจ้างจึงเริ่มปรากฏให้เห็นมากขึ้น แต่เนื่องจากชาวนาคุ้นเคยกับการออกปาก ซึ่งมือ ช่วยเหลือกันจนเคยชิน ดังนั้นการให้เงินเพื่อตอบแทนแรงงานจึงทำด้วยความเกรงอกเกรงใจยิ่ง ในช่วงแรกของการจ้างจึงใช้ชื่อ “ออกปากจ้าง”³⁴ ซึ่งเจ้าของนาจะต้องเลี้ยงอาหารผู้ที่ต้นจ้างมา เพราะถือว่าเขามาช่วยด้วยความเกรงใจและต้องช่วยค่าจ้างเต็มตามที่ตกลงกันไว้ ทำให้ชาวนาต้องเสียเงินเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น “การออกปากจ้าง” จึงถูกแทนที่ด้วย “การจ้าง” ในช่วงปลายทศวรรษ 2490 นั้นเอง

การจ้างแรงงาน ชาวนาจะจ้างเฉพาะในขั้นตอนการผลิตที่ต้องใช้แรงงานมาก เช่น จ้างเก็บเกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น การจ้างแรงงานจะจ้างคนในห้องที่ก่อน เมื่อไม่เพียงพอจึงจ้างคนนอกพื้นที่ เช่น กรณีตำบลเครียะ ต้องจ้างแรงงานจากgrade แสงสินธุ นาทับ จังหวัดสิงขลา เป็นต้น อัตราค่าจ้างคิดเป็น “เลี้ยง” เลี้ยงหนึ่งหน้าประมาน 0.9-1 กิโลกรัม หรือเต็มกำมือ ในช่วงทศวรรษ 2490 ราคาค่าจ้างเก็บเกี่ยวข้าวอยู่ระหว่างเลี้ยงละ 10-15 สตางค์³⁵ ในขณะเดียวกันชาวนาได้เริ่มจ้างนาด้วยโดยจะจ้างนาดเป็นปีบในอัตราปีบละ 25 สตางค์³⁶

การเริ่มจ้างแรงงานแสดงให้เห็นว่า ชาวนาเริ่มไม่สามารถพึ่งพิงแรงงานตัวเองและเครือญาติได้

ມາກເກີນອດືດ ໂດຍຂັ້ນເທິງຈົງແລ້ວ ແຮງນາມເປັນສິ່ງທີ່ມີຢູ່ໃນຄຽບຄວາ ໄນຕ້ອງຫຼື້ອາແລະເປັນສ່ວນສຳຄັນ ທີ່ສຸດໃນກາຣົລິດ ຂ່ວຍລົດຕັ້ນຖຸນກາຣົລິດໄດ້ເປັນຍ່າງດີ ກາຣົທີ່ທີ່ອັງຈ້າງແຮງນາມທີ່ມໍາຍືດີກາຣົ ເພີ່ມຕັ້ນຖຸນກາຣົລິດ ໃນຮະຍະແຮກໄມ່ຄ່ອຍມີປັ້ງຫາເຮືອງກໍາໄຊ ຂາດຖຸນມາກນັກ ເພວະຕັ້ນຖຸນກາຣົລິດຍັງຕໍ່າ ແຕ່ເນື້ອຂາວານາສັລັດກາຣົພຶງພຶງແຮງນາມທີ່ມໍາຍືດີກາຣົລິດ ແລ້ວ ແຮງນາມສັດວົງເລີ່ມ ແລ້ວພັກກາຣົໃນຫຼຸມຂົນ ເກື່ອນ ມຸລວັງ ມຸລຄວາຍ ຫັນໄປພຶງພຶງແຮງນາມແລ້ວພັກກາຣົກາຍນອກມາກີ່ນີ້ ເກື່ອນ ພຶງພຶງຮັດໄຕ ປູ້ຍົດເມີ້ ຂ້າວພັນຮູ່ໃໝ່ ຂ້າວາຈະເສີ່ງຕໍ່ກໍາໄຊ ຂາດຖຸນໃນຮະບບກລັກຕາດມາກີ່ນີ້ ແລ້ວຈະນຳໄປສູ່ຄວາມທຸກໆຢ່າກຂອງຂາວານາ ແລະຄຽບຄວາ ຜົ່ນຈະກ່າວລົງໃນບໍທດ່ອປີ

5. ກາຣົກ້າຍຫ້າວ

ຄຸ້ມນຳກະເລສາບສົງລາ ດ້ານຂ້າວກັນອ່າງເສີມມາຕັ້ງແຕ່ສັນຍົກກາລທີ່ 5 ຈົນລຶ່ງກ່ອນ ສົງຄຽມໂລກຄຽກທີ່ 2 ໃນພ.ຄ. 2482 ກາຣົກ້າຍຫ້າວໃນຫົວນີ້ ຮູ້ບາລໄມ່ເຫັນແທກແໜ່ງແຕ່ປະກາຣໄດ ທຳໃຫ້ກາຣົ ຂ້າຍຂ້າວທັງກ່າຍໃນແກ່ຍານອກປະເທດ (ໄດ້ເພວະກັນຄານານິຄົມຂອງອັກຄຸ້ງໃນແຫມ່ນລາຍາ) ດຳເນີນ ໄປດ້ວຍດີ ກົງກາຣໂຮງສົມື່ສ່ວນສຳຄັນຍິ່ງໃນກາຣົປຽບໜ້າວປັບປຸງເປົ້າສາມເພື່ອສ່ວຍອາກຈຳຫນ່າຍເກີດຂີ້ນໃນ ພື້ນທີ່ຫລາຍໂຮງ ຜົ່ນຈະເນີນກາຣົໂດຍນາຍຖຸນຈິນທັງສິ້ນ ເພວະກາຣົຈັດຕັ້ງໂຮງສີຕ້ອງໃຫ້ຖຸນສູງ ດັນໄທຢູ່ໃນພື້ນທີ່ໄໝ ມີຖຸນສະສົມມາກພອທີ່ຈະດຳເນີນກາຣົໄດ້ ຈຶ່ງເປີດໂຄກສໃຫ້ນາຍຖຸນຈິນຜູກຂາດກາຣົຈັດຕັ້ງໂຮງສີໂດຍປົງປົງ ເນື່ອງຈາກຖຸນໃນກາຣົຈັດຕັ້ງໂຮງສີສູງມາກັດທີ່ໄດ້ກ່າວແລ້ວ ນາຍຖຸນຈິນບາງຮາຍທີ່ມີເງິນຖຸນໄມ່ເພີ່ມພອຈີ່ດ້ວຍ ໄກສົງຮະດົມຖຸນຈັກອຸປະກິດຂອງຕົນແລະຢູ່າຕົມມີຕົກໃນມລາຍາມາສັນສົ່ນອົກທາງໜີ້ ເກື່ອນ ໂຮງສັກວ່ອງໜ້າ ຂອງ ນາຍເລື່ອມ ແກ້ວດັ່ນ ໃນເນັດຕໍ່ກາເມືອງ ຈັງຫວັດພັກລຸງ ຜົ່ນຈະເປີດດໍາເນີນກາຣົເນື້ອ ພ.ຄ. 2460³⁷ ຕ້ອງຮະດົມຖຸນ ຈາກຢູ່າຕົມມີຕົກໃນມລາຍາ ເປັນຕົ້ນ ນາຍຖຸນຈິນບາງຮາຍໄໝວິຮັງຖຸນຮ່ວມກັນຜູ້ມີຮູານະດີແລະມີອີກທີ່ພລິໃນ ທ່ອງດື່ນ ເກື່ອນ ກໍານັນ ຜູ້ໄທໜູ່ບ້ານ ເພື່ອເປັນຫຼັກປະກັນຄວາມປລອດວັຍແລະປະກັນໄດ້ວ່າໂຮງສີຈະມີຂ້າວ ປັບປຸງມາໃຫ້ສືອຍ່າງແນ່ນອນ ໂດຍອາສີຍອີກທີ່ພລິຂອງກໍານັນ ຜູ້ໄທໜູ່ບ້ານ ກາຣົດໍາເນີນການຂອງໂຮງສີໃນຫົວນີ້ ເປັນໄປອ່າງຈາກບົວເຮັນແລະກໍາໄລໄດ້ເປັນຍ່າງດີ

ກາຣົກ້າຍຫ້າວທີ່ກໍາລັງເພື່ອງຸກລັບສະດຸລົງມີເກີດສົງຄຽມໂລກຄຽກທີ່ 2 ໃນຢູ່ໂຮງ ພ.ຄ. 2482 ແລະ ມີແນວໃນມະຈຸກຄາມມາຍັງທີ່ປ່ອເຂົ້າ ຮູ້ບາລໄທຢູ່ໃນສັນຍາຈອມພລ ປ. ພິບຸຄສງຄຽມ ແຮງວ່າຫາກເກີດ ກາຣົສົງຄຽມນີ້ຈະທຳໃຫ້ເຄື່ອງອຸປະກິດໂຄກກາຣົໂຄກາດແຄລນ ຮາດາສູງ ປະຫາວັນຈະເດືອດ້ອນກັນໄປຫ່າ ໂດຍ ເພວະຂ້າວ ນອກຈາກເປັນອາຫາວ່າລັກຂອງຄົນໄທຢູ່ແລ້ວຍັງເປັນຢູ່ອຸປະກິດທີ່ສຳຄັນຍິ່ງອົກດ້ວຍ ເພື່ອປັບປຸງກັນ ປັ້ງຫາດັ່ງກ່າວ ໃນພ.ຄ. 2482 ຮູ້ບາລຈຶ່ງໄດ້ອອກ “ພຣະຣານບໍ່ມີຜູ້ຕິດກຸມກາຣົສົງຄຽມສົ່ງອາກໄປປັນອາກແລະນຳເຂົ້າ ໃນຮາຍອານາຈັກຮັ້ງສິນດ້ານບາງອ່າງ ພຸທອດສັກຮາ 2482”³⁸ ພຣະຣານບໍ່ມີຜູ້ຕິດກຸມກາຣົສົ່ງອາກຫ້າວໄປ ຕ່າງປະເທດ ເພື່ອປັບປຸງກັນມີໄໝກາຣົສົ່ງອາກຫ້າວໄປຕ່າງປະເທດ ຈະເກີດກາວກາຮາດແຄລນຂ້າວບົກໂຄກນີ້ ກາຍໃນປະເທດ ຜລົງຂອງພຣະຣານບໍ່ມີຜູ້ຕິດກຸມກາຣົສົ່ງອາກຫ້າວ ທ່າໃຫ້ກາຣົກ້າຍຫ້າວເສີ່ງຫຼຸດຂະໜັດລົງແລະກໍາໄລໃຫ້ກາຣົກ້າຍຫ້າວ ໃນຄຸ້ມກະເລສາບສົງລາ ຜົ່ນຈະເຫັນຫຼຸດເຫັນຫຼຸດ

ພ.ຄ. 2484 ເກີດສົງຄຽມທາເອເຫັນບັນຍັດໃຫ້ເປັນພັນມືຕົກ ດີນແດນໄທຢາລາຍເປັນເນັດສົມງວມ ທ່າໃຫ້ກາຣົກ້າຍຫ້າວກະທບກະເຮືອນຍ່າງໜັກ ຜົ່ນຈະເຫັນຫຼຸດເຫັນຫຼຸດ ພ.ຄ. 2485 ເປັນຕົ້ນນາມ ເນື່ອງຈາກເສັນທາງກາຣົມາດມານສົ່ງໄສ່ສະດວກ ໃນຂະນະເດີຍກັນກາຣົສົງຄຽມຫ້າວກົດ

น้อย ชั้นร้ายยังถูกญี่ปุ่นบังคับซื้อเพื่อนำไปข่าวเยอรมันทารถูปูนที่ตั้งทัพอยู่ในมลายาและกำลังขาดแคลน ข้าวบริโภคอย่างหนัก ส่งผลกระทบต่อการค้าข้าวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาโดยตรง

การบังคับซื้อข้าวของญี่ปุ่นในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ญี่ปุ่นได้มอบหมายให้บริษัทมิตซูบิชิ ไกชาและบริษัทมิตซูบิชิ เป็นผู้ดำเนินการกรวานซื้อข้าวไทยในห้องที่อำเภอปากพัง จังหวัดศรีธรรมราช และอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีทหารถูปูนคงอย่างเหลือและคุ้มกันอย่างใกล้ชิด รัฐบาลไทยเกรงว่าการค้าข้าวในลักษณะนี้ จะทำให้บริษัทญี่ปุ่นรู้ดั้นทุนการผลิตข้าวและวิธีการค้าข้าวของไทยได้เป็นอย่างดี และหาซองทางกรดราคาก็ซื้อขายข้าวของไทยให้ต่ำลงในภายหลัง³⁹ ซึ่งจะเกิดผลเสียหายต่อระบบการค้าข้าวและกระทบต่อข้าวนาในที่สุด ดังนั้นรัฐบาลจึงแก้ปัญหาโดยตั้งบริษัทข้าวไทยบังษีใต้ จำกัด ขึ้น

5.1 การตั้งบริษัทข้าวไทยบังษีใต้ จำกัด รัฐบาลได้ตั้งบริษัทนี้ขึ้นในพ.ศ. 2485 เพื่อป้องกันมิให้คนต่างด้าวใช้อิทธิพลเข้ามาแทรกแซงการค้าข้าว และเพื่อรักษาระดับราคาข้าวเปลือกข้าวสารให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม⁴⁰ โดยการเก็บขวนให้โรงสีข้าวในลุ่มน้ำปากพังและลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเข้าร่วมด้วย ปรากฏว่ามีโรงสีข้าวในลุ่มน้ำปากพังเข้าร่วม 14 โรง จากโรงสีข้าว 20 โรง ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง เข้าร่วม 5 โรง จังหวัดสีข้าว ที่มีอยู่ทั้งหมด 6 โรง และจังหวัดสงขลาเข้าร่วม 3 โรง จังหวัดสีข้าว 7 โรง โดยมีบริษัทข้าวไทย จำกัด เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่⁴¹

เพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทข้าวไทยบังษีใต้ จำกัด มีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงออกกฎหมายบังคับทุกโรงสีต้องให้บริษัทเข้ากิจการ แต่ยังให้เจ้าของโรงสีดำเนินงานทุกอย่าง เช่น การซื้อข้าวเปลือก การสีข้าว เป็นต้น เพียงแต่ต้องแสดงบัญชีการดำเนินงานให้จ้าหน้าที่ของบริษัททราบ และข้าวที่สีได้ต้องขายให้บริษัทเท่านั้น โดยบริษัทจะส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบบัญชีทุกเดือน⁴²

การดำเนินงานของบริษัทประสบความสำเร็จด้วยดี สามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งด้านรักษาระดับราคาข้าวสารไม่ให้สูงจนเกินไป และดูแลให้ข้าวเปลือกราคางบสูงขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ข้าวนาและผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสามารถจัดส่งข้าวให้แก่ญี่ปุ่นในมลายาได้ตามข้อตกลง การดำเนินงานของบริษัทดังนี้ใน พ.ศ. 2489 หลังจากส่งความไม่สงบครั้งที่ 2 ยุติลง โดยพันธมิตรเป็นฝ่ายชนะ และได้กล่าวหารว่าไทยผูกขาดการค้าข้าว โดยผ่านบริษัทข้าวไทย ดังนั้นรัฐจึงต้องยุบบริษัทดามข้อเรียกร้องของฝ่ายพันธมิตรและข้าวหันส่วนใหญ่ให้กับสหกรณ์จังหวัด ส่วนที่เหลือขายให้เอกชน และเพื่อป้องกันมิให้คนต่างด้าวเข้ามาแทรกแซงกิจการค้าข้าวของไทยได้อีก และเพื่อมิให้ข้าวเกิดขาดแคลนขึ้นภายในประเทศไทย รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช 2489⁴³ ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานควบคุมดูแลการซื้อขายข้าวอย่างกว้างขวางดังต่อไปนี้

5.2 การลักลอบค้าข้าว ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจากสงครามยุติลงไม่นานนัก อาณานิคมอังกฤษในแหลมมลายาเกิดขาดแคลนข้าวอย่างหนัก ทำให้ราคาข้าวในดินแดนเหล่านั้นสูงมาก เป็นแรงจูงใจให้พ่อค้าหลักเลี้ยงกฎหมายโดยการลักลอบนำข้าวไปจำหน่ายต่างประเทศ จนพ่อค้าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสรวจจากการลักลอบค้าข้าวหลายราย ซึ่งอาจทำให้เกิดขาดแคลนข้าวบริโภคในประเทศไทยได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงออกพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักข้าว พุทธศักราช 2489 และพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พุทธศักราช 2490 เพื่อควบคุมราคาน้ำมันให้สูงเกิน

ไป อันจะทำให้ประชาชนเดือดร้อน หลังจากนั้นรัฐบาลได้จัดทำประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัดเพื่อป้องกันการค้ากำไรเกินควร แต่ละจังหวัด ในส่วนที่เกี่ยวกับการค้าข้าวหนันได้อ่านจากคณะกรรมการส่วนจังหวัดควบคุม ดูแลการค้าข้าวอย่างใกล้ชิด เช่น กำหนดให้ฟื้นค้าจะต้องแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว ควบคุมการเคลื่อนย้ายข้าวออกหรือเข้าไปในบางเขตของจังหวัด เป็นต้น เพื่อบังกันมิให้มีการลักลอบนำข้าวออกไปยังชายแดน ผลงานพระราชนูญติดฉบับนี้ทำให้ระบบต่อความเจริญเติบโตของการค้าข้าวในลุ่มทะเลสาบสงขลาอย่างมาก และกว่าที่รัฐบาลจะยกพระราชนูญติดฉบับนี้เมื่อสถานการณ์ต่างๆ คลี่คลายลงก็ใช้เวลาหลังจากนี้ 10-20 ปี⁴⁴

ในส่วนโรงสีไฟลุ่มน้ำท่าทะเลสาบสงขลา หลังจากที่ บริษัทข้าวไทยบีกซ์ได้ จำกัด ต้องปิดกิจการลงไป ทำให้โรงสีต่างๆ เป็นอิสระในการประกอบธุรกิจค้าข้าวของตนอีกรั้ง ปรากฏว่าโรงสีบางโรงไม่สามารถพื้นดินกิจการได้ ส่วนที่เหลือก็ต้องแข่งขันของโรงสีขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งเปิดดำเนินกิจการมากมายในช่วงปี พ.ศ. 2496-2506 ในที่สุดโรงสีไฟข่านาดใหญ่ก็ต้องทยอยปิดกิจการลงไปก่อน และหมดไปประมาณปลายศตวรรษ 2520⁴⁵

5.3 การขยายข้าวของชาวนา การซื้อขายของชาวนาจะเกิดขึ้นค่อนข้างข้ามกัน เพราะชาวนา มีความพอเพียงสูง มีข้าวปลูกไว้กิน ปลูกพืชผักที่จำเป็น เช่น ขมิ้น พริก ตะไคร้ ไว้ตามบริเวณบ้านเพื่อปรุงอาหาร มีสัตว์นานาชนิด ทั้งในบ้านและบนบก ไว้ให้เลือกบริโภคอย่างบริบูรณ์ ชาวนาทุกครัวเรือนมีกิจกรรมการผลิตและผลผลิตคล้ายคลึงกัน ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงไม่ทราบว่าจะขายใครอย่างไรก็ตามการขายข้าวของชาวนา เริ่มปรากฏขัดเจนขึ้น หลังพ.ศ. 2470 เป็นต้นมา โดยมีพัฒนาการ ดังนี้

5.3.1 การซื้อขายแลกเปลี่ยน ก่อน พ.ศ. 2470 การซื้อขายแลกเปลี่ยนในระยะนี้ เกิดจากชาวนาซึ่งขาดแคลนสิ่งของบริโภคบางอย่างที่จำเป็นและไม่มีในบุญจน์ของตน เช่น เกลือ จึงต้องซื้อขายแลกเปลี่ยนกับบุญจน์อื่น โดยจัดขึ้นที่ตลาดนัด หลังพ.ศ. 2453 มีตลาดนัดที่จัดโดยกำหนดนัด ผู้ใหญ่บ้านภายในห้องถิน มีลักษณะเป็นตลาดนัดประจำ คือจัดหนึ่งวันวันสองวัน ผู้คนจะมาผลผลิตของตน เช่น ข้าวเปลือก พืชผัก ผลไม้เทินบนศีรษะนำไปขาย ขายได้ก็ขาย ขายไม่ได้ก็แลกเปลี่ยนกันไป⁴⁶ ของที่แลกเปลี่ยนมีทั้งแลกตามความพอใจและแลกโดยมีอัตราขึ้นมา ถ้าสิ่งของที่แลกกันเป็นของจำเป็น หายากและไม่มีในห้องถินจะมีการกำหนดอัตรา โดยการตกลงของทั้งสองฝ่าย เช่น เกลือ ซึ่งเป็นของหายากสำหรับผู้ที่อยู่ในทุ่งรำหรือบริเวณที่สูงจะถือว่ามีค่า อัตราการแลกเปลี่ยนจะเป็นเกลือหนึ่งกันตั้ง⁴⁷ แลกกับข้าวเปลือกสองกันตั้ง เพราะเกลือหายาก มีราคา พ่อค้าจะนำข้าวเปลือกมาแลกเพื่อนำไปขายอีกด่อหนึ่ง⁴⁸

5.3.2 การขายข้าว หลังพ.ศ. 2470 ในช่วงนี้การซื้อขายจะปรากฏขัดเจนขึ้น โดยมีสาเหตุดังต่อไปนี้

(1) เนื่องจากราคาข้าวเปลือกที่เพิ่มขึ้นจากประมาณเกวียนละ 64 บาท ใน พ.ศ. 2454⁴⁹ เป็นเกวียนละ 70 บาท ใน พ.ศ. 2469 ราคาข้าวเปลือกที่สูงขึ้นทำให้ชาวนาไม่แรงจูงใจที่จะผลิตข้าวเพื่อขายมากยิ่งขึ้น

(2) เนื่องจากการเปิดเส้นทางรถไฟสายใต้ ในพ.ศ. 2459 ทำให้การขนส่งผู้คน

สินค้า โดยเฉพาะข้าวจากไร่นาบริเวณใกล้เส้นทางรถไฟไปสู่ตลาดค้าข้าวที่สำคัญ เช่น สงขลา ได้ สะดวก รวดเร็วขึ้น และส่งผลให้มีผู้คนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณสองข้างทางรถไฟมากขึ้น คนเหล่านี้ส่วนหนึ่งอพยพมาจากชายฝั่งทะเลสาบ ทำให้บริเวณเหล่านี้เจริญขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็น บางแก้ว เก้าอี้สน พัทลุง ปักคลอง หรือแม่น้ำโขน

(3) มีการพัฒนาพาหนะเดินทางจากการใช้เรือพาย เรือแจ้ว เรือใบ เรือประทุน มาเป็นเรือยนต์ (เรือเมล์) ซึ่งเริ่มปรากฏหลักฐานขัดเจนก่อนการเปิดใช้เส้นทางรถไฟสายใต้ในนานนัก⁵⁰ การใช้เรือยนต์ค่อนข้างๆ ได้รับความนิยมจากผู้คนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะเรือยนต์บรรทุกได้มากและแล่นได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงมีการขยายเส้นทางเดินเรือยนต์เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และ มีการรับส่งสินค้าและผู้โดยสารเป็นประจำ มีเรือยนต์ประจำทางระหว่างสงขลา กับกาญจนบuri สงขลา ปักคลอง และระโนด ระหว่างลำป้า หัวไทร ปักพัง ගැඹු රะවාගංතංකේරිය ගංරහිනද ปักคลอง และทะเลสาบอย⁵¹ ซึ่งให้การขนส่งสินค้า ข้าวเปลือก ข้าวสารและผู้คนไปมาระหว่างกันได้สะดวกและขยายตัวกว้างขวางขึ้น เพราะเรือยนต์บางลำเป็นเรือยนต์สองขั้น ซึ่งเริ่มใช้ประมาณ พ.ศ. 2490 บรรทุกผู้โดยสารได้ถึงสองร้อยคน⁵²

(4) การศึกษา เป็นสาเหตุสำคัญที่กระตุนให้ข้าวนาต้องเร่งผลิตข้าวเพื่อขายให้ได้เงินมาเพื่อส่งเสียบุตรหลานได้เล่าเรียนหนังสือเพื่อเลื่อนขั้นเลื่อนฐานะของครอบครัวและวงศ์ตระกูล ให้สูงขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นตัวกระตุนให้ข้าวนาเร่งขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตแล้ว ยังเป็น สาเหตุสำคัญที่ทำให้ข้าวนาเริ่มมีหนี้สินอีกด้วย เพราะมีเงินไม่เพียงพอที่จะส่งลูกหลานเรียนหนังสือจึง ต้องกู้ภัยมีเงิน บางรายต้องขายที่ดิน บางรายเอาที่ดินจำนำong แล้วไม่สามารถไถ่ถอนได้ต้องเสียที่ดินให้ เจ้าของเงิน ทั้งนี้เพื่อส่งเสียให้บุตรหลานเรียน สภาพบ้านนี้จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนหลัง พ.ศ. 2490 ดังที่ ได้กล่าวมาแล้ว

ในการซื้อขายนั้นส่วนใหญ่ข้าวนาจะขายปลีก โดยนำผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคไปขายที่ ตลาดใกล้ๆ บ้าน ส่วนมากจะขายผ่านพ่อค้าในท้องถิ่น เนื่องจากข้าวนามีข้อจำกัดในเรื่องการ คมนาคมขนส่ง เพราะการขนข้าวไปยังโรงสีค่อนข้างจะยากลำบาก ยกเว้นข้าวนาที่อยู่ใกล้เคียงโรงสี เท่านั้น ส่วนการขนข้าวไปขายจะมีลักษณะแตกต่างไปตามสภาพภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่ ข้าวนาที่ อยู่ห่างไกลจากการคมนาคม ถ้าขายข้าวปลีกจะใช้ร่องรอยข้าวใส่กระสอบ (กระสอบนั้น) น้ำหนัก ประมาณ 30 กิโลกรัม ทุน (เทิน—ผู้เชี่ยวน) บนศีรษะหรือหัวบนมาตรฐานตามร้านค้าในชุมชนหรือตลาดนัด ถ้าเป็นการขายส่งซึ่งจะขายเป็นเกรวี่ยนจะนำข้าวเปลือกใส่กระสอบบรรทุกเกรวี่ยนมาขายที่ร้านค้าหรือ โรงสีอีกด้วยนั้น⁵³ ส่วนข้าวนาที่อยู่ใกล้เส้นทางน้ำจะบรรทุกเรือมาขาย ถ้าขายส่งขายข้าวจำนวนมาก บางรายใช้เรือบุ้งห้องเรือ จากนั้นเอาข้าวเทลงในห้องเรือ เรียกเรือประเภทนี้ว่า “เรือทุน” เป็นเรือที่มี หลังคา庇ที่จะกันฝนได้บ้าง เมื่อนำข้าวไปลีบโรงสีโดยใส่กระสอบแล้วชั้งอีกทีหนึ่ง⁵⁴ ซึ่งมีการซื้อขาย กันแบบต่ำตระเครียด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา แต่จังหวัดพัทลุงจะนำข้าวใส่กระสอบแล้ว บรรทุกเกรวี่ยนไปขายที่โรงสี ในการซื้อขายพ่อค้าจะเป็นคนกำหนดราคามาใจชอบ ซึ่งมักจะดราคาก แล้วใช้เล่นหรือเยี่ยมในการโงน้ำหนักเครื่องขั้ง (ชั้งคัน) โดยข้าวนาไม่มีข้อต่อแย้งแต่ประการใด ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะ ประการแรก ข้าวนาไม่คุ้นเคยกับระบบการซื้อขายของพ่อค้า ประการที่สอง การยอมให้พ่อค้า

gd ราคาดําลงเป็นเพรະการผลิตข้าວໃນช่วงนີ້ດັນທຸນກາຣົລິດຳມາກ ເພຣະຈະນັ້ນໄມ່ວ່າພ້ອຄ້າຈະດຳຮາຄາຫຼືອໂກນາຊັ້ງຍ່ອງໄຈຂາວນາກີຍັງມີຄລກດໍາໄຈກາການຂໍາຍັ້ງອູ້ດີ

ແລ້ວການຂໍາຍັ້ງຂາວຂອງຂາວນາ ມີທັງວ່ານດີກ້າວຍໃນຫຼຸມຂຸນ ຕລາດນັດ ແລະ ໂຮງສີ ຂາວນາຈະເລືອກຂໍາຍັ້ງໃຫ້ພ້ອຄ້າປະເທດໃດໆນີ້ອູ້ກັບຮະຍະທາງໄກລໄກລ ແລະ ຄວາມສະດວກຂອງຂາວນາເປັນຫລັກສຳຄັນ ພ້ອຄ້າເຫັນນີ້ ເມື່ອຂໍ້ອ້າວເກີບຮວບຮົມໄວ້ມາກພອສົມຄວາແລ້ວ ຈະຮອຈນ້າວຮາຄາສູງໆນີ້ຈຶ່ງນຳໄປຢາຍໃຫ້ໂຮງສີໃນເມືອງອົກທົດທິນ

5.4 ການຂໍ້ອ້າວຂອງພ້ອຄ້າ ໂຄງສ້າງການຂໍ້ອ້າວໃນລຸ່ມນໍ້າທະເລສາບສົງລາ ສ່ວນໄຫຼຸງຈະຄລ້າຍຄລິ່ງກັບທົ່ວອິນເຄືນ ດີວ່າ ມີກຸ່ມຸ່ມີພ້ອຄ້າຂ້າວ ທີ່ມີທັງພ້ອຄ້າເຣ່ ພ້ອຄ້າໃນຫຼຸມບັນ ໂຮງສີ ພ້ອຄ້າເຫັນນີ້ສ່ວນໃຫ້ມີເປັນຄົນຈືນ ແສງທາກໍາໄຈກາການຄ້າຂໍາຍ ສະສົມທຸນຈຸນສາມາດປະກອບກິຈາກຂານາດໄຫຼຸງໄດ້ ເງ່ນ ພ້ອຄ້າຄານກາລາງເມື່ອສະສົມທຸນໄດ້ມາກພອກຈະສ້າງໂຮງສິນາດເລັກຂອງຕົນໃນພື້ນທີ່ໄດ້ ເປັນຕົນດ້ວຍສພາພາກຮົມນາຄມທີ່ກ່ອນຂ້າງລໍາບາກ ທຳໄຫ້ພ້ອຄ້າເຣ່ ແລະ ພ້ອຄ້າໃນຫຼຸມບັນກລາຍເປັນຜູ້ມືບທິບາທ ສຳຄັນໃນການຂໍ້ອ້າວຂໍາວຍໃນທົ່ວອິນທີ່ ໂດຍທ່ານ້າທີ່ເປັນພ້ອຄ້າຄານກາລາງອອກຂໍ້ອ້າວ ເມື່ອຮວບຮົມຂໍ້ວ່າໄດ້ມາກພອຈະນຳໄປຢາຍໃໝ່ໂຮງສີໄດ້ກໍາໄຂເກົາຕ່ອ່ອນນີ້

5.4.1 ພ້ອຄ້າເຣ່ ສ່ວນໃຫ້ມີເປັນພ້ອຄ້າຄົນຈືນໃນທົ່ວອິນ ຍາກເວັນບາງພື້ນທີ່ ເງ່ນ ຮະໂນດ ມີຄົນໄທຍ້ຂໍ້ອ້າວຍກັນນາກແຕ່ເປັນຄົນໄທຍ້ເຂົ້າສາຍຈືນເປັນລ່ວນໃຫ້⁵⁵ ພ້ອຄ້າເຣ່ຈະຂໍ້ອ້າວຕາມບັນຂາວນາ ບໍ່ໄວ້ຕາມນັດ ເມື່ອຮວບຮົມຂໍ້ວ່າໄດ້ພອສົມຄວາ ຈະຂົນຂໍ້ວ່າໄປຢາຍຕາມຮ້ານຄ້າຮັບຂໍ້ອ້າວໃນທົ່ວອິນຫຼືອໂຮງສີ ໂດຍໃໝ່ເຮືອຫຼືອເກວຍບຽນບຣຖຸກໄປ

ສ່ວນໃຫ້ມີພ້ອຄ້າເຣ່ຈະຂໍ້ອ້າວແບບນາຍປລື ໂດຍໃໝ່ຂໍ້ກັນສຳຮັບຮັ້ງນ້ຳໜັກ ທ່ານ້າໜັກເປັນກິໂລກຣັມ ໂດຍຕະແວນຂໍ້ຕາມບັນແລະຕລາດນັດ ໃນກຣນີຂໍ້ຕາມຕລາດນັດ ພ້ອຄ້າເຣ່ຈະໄປຕັ້ງຈຸດຮັບຂໍ້ອ້າໃນຕລາດ ແຕ່ບາງພື້ນທີ່ຈະໄປຢືນຮອງຂາວນາຕຽບປາກທາງເຂົ້າຕລາດນັດເພື່ອດັກຮອ້າຂໍ້ອ້າວ ເມື່ອຂາວນາເຖິນຂໍ້ວ່າມາດີ່ຕລາດນັດກີ່ທ່າການຂໍ້ອ້າວຍກັນຕຽບຕົ້ນ ຂາວພັກລຸງບາງຄນເຮົາກິວຮີການນິ່ວ່າ “ສັບຂໍ້ວ່າ”⁵⁶ ພ້ອຄ້າເຣ່ເມື່ອຂໍ້ອ້າວແລ້ວຈະຮວບຮົມຂໍ້ວ່າສັບພ້ອຄ້າໃນທົ່ວອິນຫຼືອໂຮງສີໃນວັນນັ້ນເລີຍ ໂດຍໄດ້ກໍາໄຂຈາກການຂໍາຍັ້ງຂໍາວກຮະສອບລະໄມກໍສົດກົດ

5.4.2 ພ້ອຄ້າໃນຫຼຸມບັນ ໂດຍທ່າວໄປພ້ອຄ້າໃນຫຼຸມບັນຈະມີຮ້ານຄ້າຂອງຕົນເອງໃນຫຼຸມບັນ ມີຂາວຈືນເປັນເຈົ້າຂອງ ຮ້ານຄ້າຈະມີລັກຜະນະຄລ້າຍຮ້ານຂໍາຍຂອງທີ່ຈຳເປັນໄທແກ່ຂາວນາ ເງ່ນ ເກລືອເຕຍ (ກະປີ) ນ້ຳເືັ່ງເຫຼວ ໄດ້ ຂາວພັກລຸງບາງຄນເຮົາກິວຮີການນິ່ວ່າ “ກວ້າ”⁵⁷ ເມື່ອຂາວນາເຂົ້າຂໍວ ເປົ້ອງຂໍ້ສ່ວນໃຫ້ຈະໄສ່ກະສອບເຖິນນາກາຍມີນ້ຳໜັກປະມານ 30 ກິໂລກຣັມ ຈາກນັ້ນກີບປ່ອຍໄຫ້ພ້ອຄ້າກໍາທັນດຽວຕາມໃຈຂອນ ພ້ອຄ້າຈະຂັ້ງນ້ຳໜັກຍ່າງໄຈຈະໂກນນ້ຳໜັກຫຼືອໄມ່ໄມ່ສັນໃຈ ທັນນີ້ພະວະດັນທຸນກາຣົລິດຳ ຂາຍອຍ່າງໄກລືໄດ້ກໍາໄວ ນອກຈາກນີ້ຂາວນາຈະຄຸ້ນເຄີກນັບການແລກປ්ລືຢືນ ເມື່ອຂໍາຍັ້ງໄດ້ເຈັນເພີ່ມຂັ້ນກີ່ວ່າດີແລ້ວ ການຂໍາຍັ້ງເປັນເພີ່ມການທ່ານພ້ອມືພົກນີ້ແລ້ວ ເນື່ອໃຈ້ວ່າໄດ້ຂາວນາຈະນຳໄປຂໍ້ອ້າວໃໝ່ທີ່ຈຳເປັນ ເງ່ນ ເກລືອ ໄດ້ ໃນຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າວນັ້ນເອງ⁵⁸ ພ້ອຄ້າເຫັນນີ້ ເມື່ອຮວບຮົມຂໍ້ວ່າໄດ້ມາກພອສົມຄວາກົງຈະນຳໄປຢາຍໃຫ້ກັບໂຮງສີຕ່ອ່ໄປ

5.5 ບົກທາຂອງພ້ອຄ້າເຣ່ແລະພ້ອຄ້າໃນຫຼຸມບັນ ພ້ອຄ້າເຫັນນີ້ເປັນພ້ອຄ້າຄານກາລາງທີ່ມີບທິບາທສຳຄັນໃນການຂໍ້ອ້າວຂໍ້ວ່າກັບຂາວນານັກ ເປັນຜູ້ກຳທັນດຽວຕາມຂໍ້ອ້າວແລະກໍາທັນດວິວີການຂໍ້ອ້າວໃໝ່

ข่าวนาด่องปฏิบัติตาม ซึ่งขึ้นอยู่กับความสะดวกและปริมาณความต้องการข้าวในตลาดเป็นสำคัญ ในช่วงก่อนสงกรามโลกครั้งที่สองจนถึงปลายทศวรรษ 2490 โดยเฉพาะช่วงหลังสงกรามข้าวราคากลางมาก พ่อค้าคนกลางขายข้าวได้กำไรดี จึงต้องการซื้อขายข้าวในปริมาณครัวลงมากๆ ในกรณีเช่นนี้พ่อค้าคนกลางจะใช้วิธีซื้อแบบ “เหมาห้อง” โดยพ่อค้าจะใช้วิธีดูความกว้าง ความยาว และความสูงของล้อมข้าวในห้องข้าวของข้าวนา จากนั้นนำมาคำนวณว่าได้ข้าวกี่เกี้ยวนแล้วจึงจ่ายเงินให้ข้าวนาตามราคาที่ตกลงกัน ส่วนใหญ่พ่อค้าจะนำเงินมาให้ข้าวนาหลังขายข้าวได้แล้วในเวลาไม่เกิน 4 วัน⁵⁹ พ่อค้าเร่และพ่อค้าในหมู่บ้านเป็นคนกลางที่มีความสำคัญในระบบการค้าข้าวของข้าวนามาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คนกลางเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่พอยพำนกมากในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3-5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อเข้ามายุ่นในเมืองไทยจะทำงานทุกประภ�性โดยไม่เกร็งว่าเป็นงานหนัก งานเบา ขั้นสูงหรือต่ำ ขอให้เพียงมีเงินเท่านั้นเป็นพอก คนจีนเหล่านี้ส่วนหนึ่งจะเริ่มเข้ามาเป็นคนงานของโรงสี เมื่อทำงานไปได้สักระยะหนึ่ง เริ่มคุ้นเคยกับคนไทยในพื้นที่และภูมิประเทศก็มักจะขยายไปทางที่ทำกินใหม่ที่ตนคิดว่าจะมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่า บางรายเริ่มทำห้องทรงเป็นผู้นำข้าวของข้าวนาส่งโรงสี เมื่อเห็นลูกท่านดีขึ้นก็ด้อยๆ เลื่อนบทบาทของตนเองเป็นผู้ควบรวมข้าวของข้าวนาทั้งหมู่บ้านหรือตำบลมาส่งโรงสีกลับเป็นผู้มีฐานะในหมู่ชนนั้น⁶⁰ หลายคนได้แต่งงานกับชาวไทยในพื้นที่ ตั้งหลักฐานอย่างถาวรในหมู่ชนนั้น ส่วนใหญ่มักจะตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มน้ำที่มีการปลูกข้าวค่อนข้างหนาแน่น เช่น ที่อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และที่ป่าคล่อง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นต้น เมื่อมีคนจีนเข้ามาอยู่มากๆ บางรายได้กลับเป็นหัวหน้าหมู่ชนนั้น และดำเนินการผูกขาดการค้าข้าวในพื้นที่ ทำหน้าที่ห้องเป็นผู้รับซื้อและรวบรวมข้าวส่งให้โรงสีอีกด้วยนั่น

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าคนกลางกับโรงสีข้าว พ่อค้าคนกลางจะมีความสัมพันธ์กับโรงสีหลายรูปแบบด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยโรงสีได้ประโยชน์ในเรื่องการจัดซื้อผลผลิต ส่วนพ่อค้าคนกลางได้ประโยชน์จากการยึดวัสดุ เช่น กระสอบหรือยีมเงินมาหมุนเวียน โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย โรงสีจะให้พ่อค้าคนกลางยึมเงินโดยไม่คิดดอกเบี้ยเพื่อเป็นทุนสำรองจ่ายในการซื้อข้าวเปลือกและจ้างคนนาดข้าว (ในกรณีช่วงสงกรามโลกครั้งที่ 2 ชื่อเหมาห้อง) ครั้งละประมาณ 2,000-3,000 บาท⁶¹ โดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อพ่อค้าคนกลางซื้อข้าวเปลือกจากข้าวนาแล้ว จะต้องขายให้กับโรงสีและต้องโอนเงินคืนด้วย หลังจากนั้นถ้าต้องการเงินโรงสีจะให้ยก ในบางกรณีโรงสีจะให้พ่อค้ายึมกระสอบเพื่อใส่ข้าวเปลือก เมื่อพ่อค้าซื้อข้าวเปลือกแล้วจะต้องนำขายที่โรงสี ถือเป็นสัญญาระหว่างโรงสีกับพ่อค้าคนกลาง ส่วนใหญ่พ่อค้าคนกลางจะรักษาสัญญาการติดต่อกัน ในช่วงก่อนสงกรามและหลังสงกรามโลกเล็กน้อย ผู้คนมีความซื่อสัตย์มาก ฉะนั้นจึงไม่มีปัญหาในเรื่องการให้ยึมเงินหรือการให้ยึมกระสอบไปใช้ก่อน เพราะพ่อค้าคนกลางจะไม่ผิดสัญญา⁶² อาจเป็นเพราะระบบเงินตราอย่างไม่สำคัญในวิธีชีวิตของผู้คนมากนักก็เป็นได้ เพราะทรัพยากรและความสมบูรณ์ในพื้นที่ยังมีอยู่มากผู้คนจึงยังไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินมากนัก

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อค้ากับโรงสีค่อนข้างดี เสื่อมลง ตั้งแต่ พ.ศ.2494 เป็นต้นมา เมื่อพ่อค้าคนกลางคิดถึงผลประโยชน์ของตนมากขึ้น เริ่มที่จะเลือกส่งข้าวให้กับโรงสีที่ให้ผลประโยชน์กับตนมากกว่า พ่อค้าคนกลางบางรายก็เริ่มเขยิบฐานะของตน จากคนรับซื้อและรวบรวม

ข้าวให้โรงสี กลยุมมาเป็นจ้าของโรงสีขนาดเล็กเสียเอง ซึ่งยังดำเนิน การซื้อข้าวเปลือกทับช้อนในพื้นที่เดียวกันกับโรงสีข้าวเดิมอีกด้วย ทำให้โรงสีข้าวเดิมซึ่งเป็นโรงสีข้าวน้ำดิบญี่ปุ่นสีไฟ รายจ่ายในการดำเนินงานสูง ไม่มีข้าวที่จะป้อนโรงสีได้เพียงพอ ต้องปิดกิจการไปหลายราย ซึ่งจะเกิดมากในช่วงไม่เกิน 10 ปี หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ไม่ว่าจะเป็นที่รัฐโนด สงขลา หรือพัทลุง⁶³

5.7 โรงสีข้าว เป็นปัจจัยหนึ่งในการค้าข้าวทำหน้าที่ทั้งแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร และส่งข้าวไปจำหน่ายทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ โรงสีขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำภาคตะวันออกสงขลาเริ่มตั้งที่ส่งข้าวประมานปลายทศวรรษ 2440⁶⁴ หลังจากนั้นจึงขยายไปยังเมืองพัทลุงแหล่งปลูกข้าวสำคัญของลุ่มน้ำภาคตะวันออกสงขลา ประมานต้นทศวรรษ 2460 เนื่องจากการตั้งโรงสีต้องใช้เงินทุนสูง คนไทยในพื้นที่จะสนทนามาเพียงพอที่จะดำเนินการได้แล้วไม่ชอบเสียกับการลงทุนขนาดใหญ่ จึงเปิดโอกาสให้นายทุนจีนจัดตั้งโรงสีตั้งแต่เริ่มแรกเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีคนไทยแทรกตัวเข้ามาดำเนินการบ้าง แต่ก็เป็นคนไทยเชื้อสายจีน

กิจการโรงสีทำกำไรให้กับนายทุนจีนเป็นอย่างดี เพราะในช่วงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึง พ.ศ. 2481 ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลปล่อยให้มีการค้าข้าวอย่างเสรี โดยรัฐไม่เข้ามาแทรกแซงแต่ประการใด ทำให้การค้าข้าวของโรงสีเจริญก้าวหน้าและเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ใน พ.ศ. 2485 มีโรงสีขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำภาคตะวันออกสงขลาถึง 13 โรง เป็นโรงสีในจังหวัดสงขลา 7 โรง และจังหวัดพัทลุง 6 โรง⁶⁵

กิจการค้าข้าวของโรงสีหยุดชะงักในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ซึ่งเกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2484-2488 โดยเกิดจากรัฐบาลไทยต้องการแก้ไขปัญหาข้าวขาดแคลนในประเทศไทย จึงจัดตั้งบริษัทดำเนินการค้าข้าว โดยใช้ชื่อว่า บริษัทข้าวไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2481 จากนั้นบริษัทด้วยอำนาจตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล บังคับเข้ากิจการของโรงสีต่างๆ ทั่วประเทศอย่างกว้างขวาง เพื่อบังคับให้โรงสีขายข้าวสารให้กับบริษัท

สำหรับลุ่มน้ำภาคตะวันออกสงขลา บริษัทข้าวไทยได้จัดตั้งบริษัทเครือข่ายขึ้นในภาคใต้ ให้รีโว่ บริษัทข้าวไทยบังษ์ได้ จำกัด ใน พ.ศ. 2485 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการแทรกแซงกิจการค้าข้าวของคนต่างด้าว และควบคุมไม่ให้ราคาข้าวสารในประเทศไทยสูงเกินไปจนราษฎรเดือดร้อน ขณะเดียวกันก็ควบคุมไม่ให้ข้าวเปลือกตกต่ำจนขาดแคลนในประเทศ บริษัทได้ดำเนินงานมาได้ระยะหนึ่งก็ต้องยุบเลิกไป เมื่อ พ.ศ. 2489 เพราะประเทศไทยพันธมิตรกล่าวหารัฐบาลไทยว่า ดำเนินการผูกขาดการค้าข้าวภายในประเทศ หลังจากโรงสีได้รับอิทธิพลด้านการควบคุมของบริษัทข้าวไทยบังษ์ได้ จำกัด ปรากฏว่าโรงสีหลายโรงอยู่ในภาวะเสื่อมโทรมไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ บางรายพยายามดำเนินการต่อไปได้อีกรยะหนึ่ง แต่ต้องแข่งขันของโรงสีขนาดกลางและขนาดเล็กที่เกิดขึ้นจำนวนมาก ตั้งแต่ พ.ศ. 2496 เป็นต้นมา ทำให้โรงสีขนาดใหญ่ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าต้องประสบภาวะขาดทุน ต้องค่อยๆ ล้มเลิกกิจการไปเรื่อยๆ และหมดไป ประมานปลายทศวรรษ 2520⁶⁶

5.7.1 การซื้อข้าวระหว่างโรงสีกับชาวนา ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจะยุติ ในการรับซื้อข้าวของโรงสีนั้น ส่วนใหญ่โรงสีจะรับซื้อข้าวจากฟาร์มคุณภาพดี แต่มีข้าวนาจำนวนไม่น้อยที่อยู่ใกล้โรงสีหรืออยู่ในเดินทางการคมนาคมที่จะขนข้าวมาโรงสีได้สะดวก เช่น

ทางน้ำ เป็นต้น จะนำข้าวเปลือกมาขายให้โรงสีโดยตรง เพราะได้รากดีกว่าขายให้พ่อค้าคนกลาง การค้าขายระหว่างโรงสีกับชาวนาในช่วงนี้ อยู่ในลักษณะด้อยที่ล้อยอด้อยกัน คือ ชาวนาเมืองล่องที่จะขายข้าวและพึงพาอาศัยโรงสีได้ โดยเฉพาะในช่วงสองครั้งที่ 2 การคุมนาคมไม่scrutinize ติดต่อ ลิงกันได้ยาก ชาวนาจะอาศัยโรงสีเป็นที่พึ่ง เมื่อขัดสนเงินทองขึ้นมาก็ไปยืมโรงสีมาเก็บ่อน โดยโรงสีไม่คิดดอกเบี้ย ชาวนาจะจ่ายเงินคืนตอนขายข้าว การที่โรงสียอมเช่นนี้ด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก เห็นว่าชาวนาเดือดร้อน ถ้าไม่ให้ก็คล้ายเป็นคนใจดี ประการที่สอง สมัยนี้ชาวมีน้อยเพราะทำนาปละครั้ง ดังนั้นโรงสีจึงพยายามผูกมิตรกับชาวนาเพื่อให้ขายข้าวให้กับตน⁶⁷ ส่วนโรงสีสามารถดึง ข้ารับเงินกับชาวนาได้บางส่วน ในกรณีซื้อข้าวจำนวนหลายเกวียน เมื่อขายข้าวสารได้แล้วจึงนำเงินมาชำระส่วนที่ค้างอยู่ โรงสีบางแห่งอาจค้างถึง 4-5 เกวียน⁶⁸ แต่ค้างไม่นานนัก สภาพเงินนี้จะหายไปเมื่อการคุมนาคมสะอาดขึ้น ข้าวในห้องตลาดมีมากขึ้น โรงสีหมดความจำเป็นที่จะผูกมิตรกับชาวนา เพราะตลาดเป็นของผู้ซื้อนั่นเอง

5.7.2 การซื้อขายข้าวระหว่างโรงสีกับชาวนาหลังสองครั้งที่สอง หลังสองครั้งที่ 2 ข้าวราคามีสูง ชาวนาเริ่มปลูกข้าวมากขึ้นอีกรอบหนึ่ง ทำให้มีปริมาณข้าวในตลาดมาก ในขณะที่ผู้ซื้อมีไม่นานนัก ตลาดการซื้อขายจึงเป็นของผู้ซื้อ ประมาณ พ.ศ. 2489 เป็นต้นมา โรงสีได้กำหนดวิธีการรับซื้อข้าวค่อนข้างสลับซับซ้อนมากกว่าเดิม เมื่อชาวนานำข้าวมาขายที่โรงสีจะมีคนงานของโรงสีที่มีความชำนาญทำหน้าที่ตรวจสอบข้าว โดยใช้ไมบัดด้วอย่างข้าวให้แตก เพื่อดูว่า ข้าวมีความเจ็ง อ่อน หรือมีความชื้นเพียงใด จากนั้นจึงกำหนดราคาข้าว โดยใช้ราคาที่ประกาศไว้หน้าโรงสีแล้วหักด้วยความชื้นของข้าว คุณภาพของข้าวว่า หากนำไปสีแล้วข้าวจะหักมากน้อยเพียงใด จากนั้นจึงนำข้าวไปซั่ง ซึ่งชาวนาจะถูกโงงตามซั่งอีกด้วยนั่น เห็นได้ว่าการขายข้าวชาวนาจะตกอยู่ในรูปแบบเสียเบรียบเสنو โอกาสที่จะขายข้าวขาดทุนจึงมีอยู่สูงมาก

อย่างไรก็ตามการขายข้าวของชาวนาในช่วงนี้ยังมีกำไร เพราะต้นทุนการผลิตต่ำ ชาวนาไม่ได้เร่งขยายการผลิตโดยการเพิ่มพึงทรัพยากรภายนอก เช่น รถไถ น้ำมันเชื้อ แต่เพิ่มพึงทรัพยากรภัยในชุมชน คืออย่างไรก็ตามที่รัฐบาลไทยพึ่งตั้งต้น ค่าใช้จ่ายในการส่งบุตรหลานเรียนหนังสือ ระบบเงินตราจะค่อยๆ แสดงบทบาทแทรกตัวเข้ามายังแทนระบบการออกปาก ซึ่งมีอยู่ ซึ่งเป็นวิธีชีวิตที่ดีงามของคนลุ่มน้ำ ที่เลสานะสิงขลา แต่ในช่วงนี้ไม่ถึงกับทำให้ความสัมพันธ์ที่ดีจากหายไป เพราะความสมมูลนั้นของทรัพยากรัฐบาลมีอยู่มาก เงินมีความสำคัญเฉพาะบางภารกิจ เช่น การศึกษา ส่วนภารกิจอื่นๆ ในท้องถิ่นยังช่วยเหลือเกื้อกูลกันเหมือนเช่นเดิม

สรุปได้ว่า การขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตตอบสนองความต้องการของตลาด โดยเฉพาะการทำนาขนาดใหญ่จะเกิดจากทุนจีน ซึ่งเป็นทุนจากภายนอกมากกว่าจะเกิดจากทุนภายใน ท้องที่ ทั้งนี้เพราะการทำนาขนาดใหญ่ต้องลงทุนสูง ชาวจีนมีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะทำได้ โดยรวมทุน

ทั้งจากการสะสมจากการค้าขายและทุนจากการประกอบธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่ข่าวนาไทยส่วนใหญ่ถึงแม้จะมีที่ดินมากแต่ขาดการสะสมทุนและไม่กล้าเสี่ยงในการลงทุนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังไม่จำเป็นต้องลงทุน เพราะมีพอกินพอใช้อยู่แล้ว และยังไม่คุ้นเคยกับระบบตลาดที่ต้องค้าขายข้าวจำนวนมาก ในกรณีที่ทำนาขนาดใหญ่ด้วย ลักษณะเงินนี้เป็นการเปิดทางให้นายทุนจีนแทรกตัวเข้ามาในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น ทุนจีนที่แทรกตัวเข้ามาในพื้นที่ควบคุมเฉพาะระบบการตลาดยังไม่ครอบคลุมไปถึงขั้นควบคุมปัจจัยการผลิต เพราะชาวนาไม่ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต จะนั้นชาวนาจะได้รับผลกระทบจากระบบทุนในช่วงนี้เฉพาะการถูกกดราคาและการโงน้ำหนักเท่านั้น เงินยังไม่แทรกตัวเข้ามาทำลายความสัมพันธ์ภายในท้องถิ่นหรือชุมชน

เงินยังไม่มีบทบาทสำคัญถึงขั้นเข้ามายังการผลิตของชาวนา ชาวนาไม่สิทธิเลือก ส่วนใหญ่ถึงแม้จะผลิตเพื่อขาย แต่เป็นการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคเท่านั้น อย่างไรก็ตามเงินได้เริ่มทวีความสำคัญยิ่งขึ้น หลังจากชาวนาเริ่มให้ความสนใจส่งน้ำหนาราชการเรียนในโรงเรียนระดับสูงขึ้น หลัง พ.ศ. ๒๔๙๐ โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองทำให้ชาวนาต้องเดินทางไปเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งค่าบำรุงการศึกษาและค่ากินอยู่ บางรายที่ลูกเรียนเก่งได้รับสูงมากขึ้น ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มเป็นเจ้าตามด้วย ช่วงนี้เองที่ทำให้ชาวนามีภาระหนี้สิน ต้องหักจี้มีรายได้เพื่อบ้าน ต้องจำนำองนา บางรายต้องสูญเสียที่นา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้เงินเพิ่มมากขึ้นหลัง พ.ศ. ๒๔๙๐ ดังนั้นชาวนาจึงต้องรับจ้างทำงานเพื่อเพิ่มพูนรายได้ของตน เพราะที่นี่มีอยู่ให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เพื่อให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากความต้องการที่จะเลื่อนฐานะทางสังคม โดยการส่งน้ำหนาราชการเรียนหนังสือสูงขึ้นมากกว่าที่จะรับจ้างเพื่อหวังเก็บสะสมทุน เพื่อนำมาขยายพื้นที่เพาะปลูกหรือพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มผลผลิตตามความต้องการของตลาด

ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่สุดของภาคใต้ เริ่มปลูกที่มณฑลภูเก็ต ตั้งแต่ต้นทศวรรษ ๒๔๔๐ จากนั้นจึงแพร่หลายไปยังมณฑลอื่นๆ ทั่วภาคใต้ สำหรับการปลูกยางพาราที่มณฑลนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะที่ลุ่มน้ำทະเลสถานสงขลา ส่วนใหญ่จะทำสวนยางขนาดเล็ก และปลูกกันอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นอาชีพสำคัญของคนลุ่มน้ำทະเลสถานสงขลาในที่สุด ซึ่งจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

๑. การเริ่มปลูกยางพาราในภาคใต้

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่สุดของภาคใต้ เริ่มจากการที่พระยารัชภานุประดิษฐ์ (คอชิมบี้ พ.ศ. ๒๔๐๐-๒๔๕๖) ข้าหลวงเทศบาลมณฑลภูเก็ต เป็นคนแรกที่นำยางพาราจากมาเลเซีย อาณานิคมของอังกฤษเข้ามาทดลองปลูกที่อำเภอภูเก็ต จังหวัดตรัง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ต่อมามีอีก ๑๔ ปี พ.ศ. ๒๔๔๔ พระยา_rachaphanuประดิษฐ์ ได้มอบหมายให้หลวงครุฑ์บุรุง (คอชิมบี้ ณ ะนอง) ปลัดเมืองตรัง และนายกอลอด สุทธินันท์ นำเมล็ดพันธุ์ยางพาราจากปีนังโดยทางเรือจำนวน 21 กระสอบ ปีนัง^{๗๐} แจกจ่ายให้ข้าราชการและประชาชนนำไปปลูกกันมากขึ้น

การสนับสนุนให้ราชภารกิจทันตามปัจจัยทางพาราในระยะแรกนั้น พระยาธงไชยประดิษฐ์ ได้ให้วิธียกเว้นการเกณฑ์แรงงานกระตุ้นความสนใจของประชาชน ให้สนใจการทำ ทำสวนมากขึ้น โดยกำหนดว่า ครัวเรือนใดทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ไร่ หรือทำสวนไม่ต่ำกว่า 20 ไร่ จะได้รับยกเว้นการเกณฑ์แรงงาน⁷¹ ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้ราชภารกิจทันตามปัจจัยทางพารามากขึ้น

ผู้ที่ประสงค์จะปลูกยางพาราจะได้รับอนุญาตให้หักรังถางพงเพื่อทำการปลูกข้าวได้หนึ่งฤดูกาล โดยมีพันธุ์กับทางราชการด้วยการซื้อพันธุ์ยางไปเพาะปลูกในปีตัดไป ซึ่งรัฐบาลจะซื้อเมล็ดพันธุ์มาจำหน่ายให้ราชภารกิจทันทุน ล้าฝูดบิดพลิ้วสัญญา มนต์คลุกเก็ตจะยืดที่ดินแปลงนั้นและทำการปลูกยางเอง เพื่อขยายหอดตลาดให้แก่ผู้ประกอบการรายอื่นต่อไป และเพื่อให้การปลูกยางได้ผลตามความต้องการ พระยาธงไชยประดิษฐ์ได้จ้างผู้เชี่ยวชาญการปลูกยางชาวอินเดีย มาชี้แจงและให้คำแนะนำแก่ราชภารกิจอย่างใกล้ชิด⁷² การสนับสนุนของพระยาธงไชยประดิษฐ์ ทำให้การปลูกยางพาราขยายตัวมากขึ้นในมณฑลภูเก็ต โดยเฉพาะในบริเวณจังหวัดตรังและภูเก็ต

อย่างไรก็ตามการทำการทำสวนยางพาราเพื่อให้เกิดผลดีและประหยัดในเชิงขนาดนั้นจะต้องทำการทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ มีพื้นที่เพาะปลูกตั้งแต่ 100 ไร่ขึ้นไป ซึ่งต้องใช้ทุนมากในระยะเริ่มต้น เพราะนั่นจึงมีเอกชนน้อยรายจะเข้ามาร่วมบุกเบิกการทำการทำสวนยางพารา คงมีเฉพาะนายเหมืองแร่ดีบุก เข้าสายเจ็นในมณฑลภูเก็ต และเจ้าของสวนพริกไทยเข้าสายเจ็นในเมืองตรังเท่านั้น ดังนั้นการปลูกยางพาราทางภาคใต้ของไทย ในระยะแรกจึงขยายตัวไม่มากนัก และกระจุกตัวอยู่ในมณฑลภูเก็ต จนถึงก่อนสองครั้งโลกครั้งที่ 1 เล็กน้อยจึงขยายไปยังมณฑลปัตตานี มณฑลนครศรีธรรมราช และมณฑลจันทบุรี ตามลำดับ⁷³

สำหรับมณฑลนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะคลุ่มน้ำทະເລສາບສົງລາ การทำสวนยางพาราริมชายฝั่งในช่วงระหว่างปลายทศวรรษ 2450 เป็นต้นไป เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโลก โดยมีราคาและกำไรเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญ เนื่องจากการปลูกยางพาราของไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งออกจำหน่ายต่างประเทศเป็นหลัก ดังนั้นราคายางในตลาดต่างประเทศจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการกำหนดการตัดสินใจขยายหรือลดพื้นที่เพาะปลูกยางพารา

2. ประเทศไทยเริ่มส่งออกยางพารา

สวนยางพาราที่ทดลองปลูกในมณฑลภูเก็ตในต้นทศวรรษ 2440 และเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในช่วงปลายทศวรรษ 2440 ส่งผลให้ประเทศไทยเริ่มเป็นผู้ส่งออกยางพาราเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2449 โดยมีปริมาณการส่งออกจำนวน 744 บำบัด ในราคากลอนด์ละ 78.62 เชนต์สหรัฐฯ หลังจากนั้นราคาก็ได้แปร่ตัวขึ้นลงตามความต้องการของตลาดโลก และสูงขึ้นอย่างน่าพอใจในราคากลอนด์ละ 102.84 เชนต์สหรัฐฯ ใน พ.ศ. 2453 ในขณะที่ยางพาราในตลาดภาคใต้สูงถึงกิโลกรัมละ 8 บาท ในปีเดียวกัน หลังจากนั้นราคายางเริ่มลดลง แต่เริ่มมีเสถียรภาพตั้งแต่ พ.ศ. 2456-2460 โดยราคาจะแปร่ตัวอยู่ในช่วงแคบๆ (ดูตารางที่ 3.2) ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้ชาวจีนเพ้นท์เดตตัดสินใจลงทุนทำการทำสวนยาง

ตารางที่ 3.2 ราคายางธรรมชาติในตลาดโลกและตลาดภาคใต้ พ.ศ. 2449 — 2488

พ.ศ.	ตลาดลอนดอน น้ำหนัก 1 ปอนด์		ตลาดนิวยอร์ค น้ำหนัก 1 ปอนด์ U.S.Cents	ตลาดภาคใต้* บาท/ก.ก.
	ชิลลิง	เพนนี		
2449	5	10 $\frac{1}{2}$	78.62	-
2450	4	7 $\frac{1}{2}$	72.56	-
2451	4	4 $\frac{3}{4}$	58.59	-
2452	7	1	84.32	-
2453	8	9	102.84	8.00
2454	5	5 $\frac{1}{2}$	82.95	5.00
2455	4	9	80.27	4.35
2456	3	$\frac{1}{4}$	65.38	2.76
2457	2	3 $\frac{1}{2}$	49.03	2.09
2458	2	6	49.67	2.28
2459	2	10 $\frac{1}{4}$	58.85	2.61
2460	2	9 $\frac{3}{4}$	57.18	2.57
2461	2	2 $\frac{3}{4}$	44.84	2.04
2462	2	$\frac{3}{4}$	40.17	1.45
2463	1	10 $\frac{1}{2}$	42.79	1.26
2464	0	9 $\frac{9}{16}$	16.35	0.52
2465	0	9 $\frac{5}{16}$	17.34	0.60
2466	1	3 $\frac{5}{16}$	29.55	0.99
2467	1	1 $\frac{7}{8}$	26.07	1.29
2468	2	11 $\frac{1}{16}$	72.46	2.26
2469	1	11 $\frac{3}{4}$	49.36	1.54
2470	1	6 $\frac{7}{16}$	37.81	1.22
2471	0	10 $\frac{3}{4}$	22.33	0.70
2472	0	10 $\frac{1}{4}$	20.48	0.66
2473	0	5 $\frac{15}{16}$	10.24	0.39
2474	0	3 $\frac{1}{2}$	6.12	0.20
2475	0	2 $\frac{5}{16}$	3.43	0.13
2476	0	3 $\frac{1}{4}$	5.90	0.21
2477	0	6 $\frac{1}{4}$	12.94	0.40
2478	0	6	12.32	0.38
2479	0	7 $\frac{3}{4}$	16.43	0.51
2480	0	9 $\frac{1}{2}$	19.37	0.61
2481	0	7 $\frac{7}{32}$	14.56	0.47

ตารางที่ 3.2 ราคายางธรรมชาติในตลาดโลกและตลาดภาคใต้ พ.ศ. 2449 — 2488 (ต่อ)

พ.ศ.	ตลาดลอนดอน น้ำหนัก 1 ปอนด์		ตลาดนิวยอร์ก น้ำหนัก 1 ปอนด์ U.S.Cents	ตลาดภาคใต้* บาท/ก.ก.
	ชัลลิง	เพนนี		
2482	0	9	17.47	0.58
2483	1	$0\frac{1}{16}$	19.90	-
2484	1	$1\frac{19}{32}$	22.11	-
2485	1	$1\frac{3}{4}$	22.50	-
2486	1	6	22.50	-
2487	1	6	22.50	-
2488	1	6	22.50	-

ที่มา: รัตน์ เพชรจันทร์, ยางพารา (พระนคร: มังคลาภพิมพ์, 2514), หน้า 491-492.

*Laurence D. Stifel, The Growth of the Rubber Economy of Southern Thailand, Appendix B. อ้างใน วิชิต กาฬกานจน์, นโยบายการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2444-2503. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 87, 99, 196.

ราคายางเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ชาวจีนพื้นที่เด็ดสินไจลงทุนทำสวนยางนาดใหญ่ในลุ่มน้ำท่าเส็บสงขลา ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ที่ต้องการใช้ทุนจีนสักดักกั้นการขยายอิทธิพลของยังกฤษในดินแดนตอนใต้ของไทย ทำให้การลงทุนทำสวนยางพาราของคนจีนขยายตัวเร็วขึ้นควบคู่กันไปกับคนไทยที่เริ่มให้ความสนใจในการทำสวนยางพารามากขึ้น โดยส่วนใหญ่จะทำสวนยางนาดเล็กและทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อหารรายได้เพิ่มสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

ผลของการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทย ใน การระดมทุนชาวจีนพื้นที่เด็ดสิน ที่ทำการทำสวนยางเพื่อสักดักกั้นการขยายอิทธิพลของยังกฤษในดินแดนตอนใต้ของไทย ประกอบกับราคายางพาราอยู่ในระดับที่สูงอย่างนาโพ้อเจ เมื่อเปรียบเทียบกับพืชชนิดอื่น ทำให้การขยายพื้นที่การปลูกยางพาราในเขตลุ่มน้ำท่าเส็บสงขลาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากประมาณ 50,000 ไร่ ใน พ.ศ. 2460 เพิ่มขึ้นเป็น 98,947 ไร่ ใน พ.ศ. 2475 เพิ่มขึ้นถึง 97.90 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงระยะเวลาเพียง 15 ปี (ดูตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 จำนวนเนื้อที่สวนยางพาราขึ้นเบอร์ พ.ศ. 2466-2475

พ.ศ.	จังหวัดพัทลุง		จังหวัดสงขลา		ลุ่มน้ำท่าศาลาสงขลา	
	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (หาบ)	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (หาบ)	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (หาบ)
2466	455	-	12,564	744	13,019	744
2467	455	-	14,007	4,657	14,462	4,657
2468	500	95	20,156	6,481	20,656	6,576
2469	2,780	298	50,071	16,855	52,851	17,153
2470	3,755	154	16,789	19,090	20,544	19,244
2471	5,215	166	81,191	13,632	86,406	13,798
2472	6,627	1,325	84,595	8,265	91,222	9,590
2473	8,489	122	85,051	6,837	93,540	6,959
2474	8,999	2,931	90,253	24,649	99,252	27,580
2475	9,494	62	89,453	21,947	98,947	22,009

ที่มา: ตัวแปลงจาก กจช.(3) สร.0201.34/1 เรื่องจำกัดยาง (14 ม.ค. 2476-11 ส.ค. 2477)

การขยายพื้นที่การทำสวนยางจะลดตัวลงหลัง พ.ศ. 2475 เนื่องจากราคายางพาราเริ่มตกต่ำลงจากกิโลกรัม 2.57 บาท เมื่อ พ.ศ. 2460 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 13 สตางค์ เมื่อ พ.ศ. 2475 (ดูตารางที่ 3.2) เนื่องจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ยางมีปริมาณเกินความต้องการของตลาดโลกมาก ปริมาณยางล้นตลาดราคาก็ต่ำอย่างหนัก ขาวสวนยางประสบความเดือดร้อนไปทุกหัวเราะ บางคนต้องหยุดทำสวนยาง ทิ้งให้สวนยางรกร้างจนมีสภาพเป็นป่า บางคนต้องขายที่สวนเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย สภาพเงินนี้ทำให้รู้บาลต้องรีบแก้ไขโดยด่วน โดยเข้าร่วมเป็นภาคีใน "ความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ" ใน พ.ศ. 2477 เพื่อลดปริมาณยางที่สะสมไว้ในแต่ละประเทศจนเกินความต้องการของตลาดโลก ให้มีจำนวนพอต่อกับความต้องการของตลาดโลก ผลกระทบของการเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ ทำให้รู้บาลต้องเข้าแทรกแซงการผลิตและการค้ายางใน พ.ศ. 2477 โดยเข้าควบคุมการผลิตและการส่งยางออกไปจำหน่ายต่างประเทศของประเทศไทยยังรักภูมิ ทำให้การผลิตยางลดปริมาณลงและมีคุณภาพดีขึ้น ราคาก็ต่ำลง เริ่มสูงขึ้น ขาวสวนจึงหันกลับมาทำสวนยางอีกครั้ง ก่อนที่จะหยุดชะงักไปอย่างสิ้นเชิงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะตลาดค้ายางสำคัญ เช่น สิงคโปร์ และมาลายา ต้องปิดลงเนื่องจากภัยสงคราม ทำให้ตลาดยางพาราภายในประเทศต้องปิดตามไปด้วย

หลังส่งกรมโลกรั้งที่ 2 เริ่มมีการซื้อขายยางพังในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศไทยอีกรั้ง ราคายางเริ่มนัยบตัวสูงขึ้นอีกรั้งหนึ่งในระดับที่น่าพอใจ โดยราคายางในภาคใต้เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 58 สตางค์ ใน พ.ศ. 2482 เป็นกิโลกรัมละ 4.89 บาท ใน พ.ศ. 2490 (ดูตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 ราคากล่องยางแผ่นรวมครัวขัน 1 ในตลาดโลกและตลาดภาคใต้ พ.ศ. 2489 - 2503

พ.ศ.	ตลาดสิงคโปร์ นำเข้า 1 ปอนด์ (เซ็นต์มาเลเซีย)	ตลาดลอนดอน นำเข้า 1 ปอนด์ (ชิลลิง เพนนี)	ตลาดนิวยอร์ค นำเข้า 1 ปอนด์ เชนต์ U.S.	ตลาด ภาคใต้* บาท/kg.
2489	-	1 $4\frac{7}{8}$	22.50	-
2490	37.31	1 $0\frac{11}{32}$	20.97	4.83
2491	42.15	1 $0\frac{29}{32}$	22.01	6.53
2492	38.19	0 $11\frac{25}{32}$	17.56	6.26
2493	108.18	2 $9\frac{9}{32}$	41.10	14.88
2494	169.55	4 $2\frac{27}{32}$	59.07	17.29
2495	96.07	2 $4\frac{11}{32}$	38.57	8.63
2496	67.44	1 $7\frac{29}{32}$	24.23	5.63
2497	67.30	1 $8\frac{8}{16}$	23.64	7.07
2498	114.16	2 $9\frac{9}{16}$	39.14	12.06
2499	96.76	2 $4\frac{19}{32}$	34.17	9.88
2500	88.75	2 $2\frac{3}{32}$	31.15	9.13
2501	80.25	1 $11\frac{1}{2}$	28.07	8.04
2502	101.56	2 $6\frac{3}{32}$	36.55	10.78
2503	108.08	2 $8\frac{5}{32}$	38.16	11.49

*ที่มา: รัตน์ เพชรจันทร์, ยางพารา. (พะรนคธ: มงคลการพิมพ์, 2514)., หน้า 492 - 493 และ

*Lawrence D. Stifel, เรื่องเดิม, อ้างใน นันดา เก้าสุวรรณ, พัฒนาการของการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2488-2516, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2537), หน้า 54-55.

ราคายางที่เพิ่มสูงขึ้นใน พ.ศ. 2490 ไม่ได้ทำให้พื้นที่ปลูกยางขยายตัวขึ้นอย่างทันทีทันใด เพราะหลังส่งกรมโลกรั้งที่ 2 คงงานขาดแคลน สวนยางที่ปลูกก่อนส่งกรมโดยเดิมที่และต้องการคนงานกรีดยาง เจ้าของสวนเดิมต้องการแรงงานปรับปรุงสวนที่ถูกหดตึงระหว่างส่งกรม ฉะนั้นการปลูกยางก่อนที่จะเกิดส่งกรมเกาหลีคงจะปลูกกันไม่มากนัก เห็นได้จากใน พ.ศ. 2492 ประเทศไทย มีเนื้อที่ขึ้นทะเบียนปลูกยาง 1,500,000 ไร่ โดยจังหวัดสงขลาสามารถผลิตยางได้ 18.45 เปอร์เซนต์ และจังหวัดพัทลุง 0.57 เปอร์เซนต์⁷⁴

ราคายางได้เขยิบตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2493 ยางกล้ายเป็นyuothปัจจัยที่สำคัญ สร้างและอังกฤษได้ก้าวหน้าชี้อย่างโดยไม่คำนึงว่าราคากำลังสูงเพียงใด โดยเฉพาะสร้างได้เริ่มชี้อย่างสำรองให้จำนวนมาก เพราะกระบวนการผลิตยุทธปัจจัยของสร้างมีอย่างเข้าไปเป็นส่วนสำคัญแบบทั้งสิ้น⁷⁵ การก้าวหน้าชี้อย่างของสร้างและอังกฤษ ทำให้ราคายางในตลาดภาคใต้ขยับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 4.83 บาท ต่อตันใน พ.ศ. 2490 เป็น 17.29 บาท ต่อตันใน พ.ศ. 2494 เพิ่มขึ้นถึง 257.97 เปอร์เซ็นต์ ในระยะเวลาเพียง 4 ปี (ดูตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.5 จำนวนเจ้าของสวนยางขนาดต่างๆ ในลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงใต้ พ.ศ. 2497

จังหวัด	เจ้าของสวนยางขนาดใหญ่	เจ้าของสวนยางขนาดเล็ก	รวม
พัทลุง	42	1,090	1,132
สงขลา	1,015	11,480	12,495
รวม	1,057	12,570	13,627

ที่มา: ฝ่ายควบคุมยางตามพระราชบัญญัติ กองการยาง กรมวิชาการเกษตร, อ้างในวิจิตร กานภณจน์, นโยบายการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2444- 2503. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 271.

สภาพเงินที่ใช้ในการทำสวนยางลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงใต้อย่างรวดเร็วตามไปด้วย แต่ลักษณะการปลูกยาง ส่วนใหญ่ยังเป็นสวนขนาดเล็ก เห็นได้จากใน พ.ศ. 2497 จังหวัดสงขลา มีเจ้าของสวนยางรวมทั้งสิ้น 12,495 ราย เป็นเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก 11,480 ราย เจ้าของสวนยางขนาดใหญ่ 1,015 ราย ในขณะที่จังหวัดพัทลุง มีเจ้าของสวนยางรวมทั้งสิ้น 1,132 ราย เป็นเจ้าของสวนยางขนาดเล็ก 1,090 ราย และเจ้าของสวนยางขนาดใหญ่เพียง 42 ราย (ดูตารางที่ 3.5)

ในขณะเดียวกันพื้นที่การเพาะปลูกยางของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,500,000 ไร่ ใน พ.ศ. 2492 เป็น 2,090,000 ไร่ ใน พ.ศ. 2498 เพิ่มขึ้นถึง 39.33 เปอร์เซ็นต์ โดยจังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ปลูกยาง 332,263 ไร่ และจังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ปลูกยาง 32,997 ไร่⁷⁶ การขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก มีการบุกรุกป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำสวนยางอย่างหนัก ถึงกับชาวบ้านบางคนพูดว่า หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นที่รู้จักกันว่า “ลังป่า” ที่เดียว⁷⁷ อย่างไรก็ตามถึงแม้มีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตข่าวสวนส่วนใหญ่ยังใช้ยางพันธุ์พื้นเมืองซึ่งให้ผลผลิตต่ำ อาจมีบางหลังสวนกรรมโภครังที่ 2 บางคนรู้จักปรับปรุงพันธุ์ยางโดยใช้วิธีติดตายาง ซึ่งชาวสวนจะเรียนรู้และจัดทำเทคโนโลยีการติดตายางจากคนเจ้าของสวนใหญ่ ดังนั้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า ลักษณะการทำสวนยางลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงใต้จะใช้ยางพันธุ์พื้นเมือง โดยคนไทยจะทำสวนยางขนาดเล็ก ในขณะที่คนเจ้าของสวนจำนวนมากจะทำสวนยางขนาดใหญ่และมีเทคนิควิธีการผลิตที่ดีกว่าคนไทย สภาพเงินที่ดีร่วมกับทั้งรัฐบาลหันมาสนใจการพัฒนาการทำสวนยางอย่างจริงจัง โดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติของทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พุทธศักราช 2503 เพื่อให้การสนับสนุนชาวสวนยางปลูกทดลองแทนยางพันธุ์พื้นเมืองด้วยยางพันธุ์ดี

3. สวนยางชาวจีน: การกำสวนยางนาดใหญ่

การเริ่มต้นทำสวนยางพาราของชาวจีนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา นอกจากเกิดจากการค้าในตลาดโลกที่สูงแล้วมีเสถียรภาพดังที่กล่าวมาแล้ว ยังเกิดจากความต้องการของรัฐบาลไทยที่ประสงค์จะใช้ทุนจีนเพื่อพัฒนาอิทธิพลของทุนอังกฤษ ไม่ให้ขยายตัวเข้ามาลงทุนบุกเบิกที่ดินสองข้างทางรถไฟสายใต้ โดยเฉพาะในบริเวณชุมทางหาดใหญ่ลุ่งป่าจุดพรหมแดนมลายา ซึ่งอังกฤษได้แสดงท่าทีที่ขัดเจนถึงความต้องการที่จะขยายอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจเข้ามาในภาคใต้ของประเทศไทย เพราะฉะนั้นรัฐบาลไทยจึงได้ร่วมมือกับนายทุนชาวจีนคณะที่รับเหมาก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ ก่อตั้งบริษัทเพื่อทำสวนยางนาดใหญ่ ดังนี้

3.1 การระดมทุนตั้งบริษัทสวนยางพาราขนาดใหญ่ นายทุนจีน ได้ตั้งบริษัท ขึ้น 2

แห่ง คือ THE JENG JENG PLANTATION CO. และ THE WAE CHANG YEN PLANTATION CO. โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2460 ด้วยเงินทุนครั้งแรก มีมูลค่ากว่า 6 ล้านบาท บริษัททั้งสองได้จ้างแรงงานชาวจีนและซึ่งเคยเป็นภัยลุกจ้างทางรถไฟสายใต้ ซึ่งไม่ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศองค์ตอน และแรงงานชาวจีนจะเดินทางกลับประเทศองค์ตอนอีก แต่บริษัท THE JENG JENG PLANTATION CO. บุกเบิกพื้นที่ทำสวนยางพาราในพื้นที่ประมาณ 30,000 ไร่ ตรงบริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอหาดใหญ่กับบ้านคล่องและอำเภอสะเดา ในขณะที่บริษัท THE WAE CHANG YEN PLANTATION CO. บุกเบิกพื้นที่ทำสวนยาง 20,000 ไร่ ตรงบริเวณรอยต่อระหว่างตำบลปาดังเบซาร์และตำบลอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา นอกจานนี้ บริษัทยังได้บุกเบิกสร้างสวนยางพาราในพื้นที่อื่นๆ นอกบริเวณจังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับอนุญาตโดยตรงจากราชสำนักไทยในขณะนั้น บริษัททั้งสองยินยอมที่จะเสียค่าใช้จ่ายทุกอย่างให้ลูกจ้างของบริษัทที่บุกเบิกที่ดินเหล่านั้น หลังจากนั้นจะมีการแบ่งสวนยางให้แก่ลูกจ้างชาวจีนและแต่ละรายเข้าครอบครองเป็นจ้าวของครึ่งหนึ่ง⁷⁸

นอกจากนั้นรัฐบาลไทย ยังให้ไวอีระดมทุนชาวจีนเพื่อพัฒนาอิทธิพลของอังกฤษและช่วยลุ่มน้ำบุกเบิกสร้างสวนยางพาราในภาคใต้มากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2463 รัฐบาลได้มีคำสั่งถึงสมุหเทศกิบากลัมพลต่อต่างๆ ทั่วภาคใต้ ให้อนุญาตชาวจีนทุกคนที่ไม่ได้อ้างตัวเป็นคนไทยในบังคับของตะวันตก สามารถจับจองที่ดินทำสวนยางพาราได้ไม่เกิน 100 ไร่ต่อคน โดยให้ทางราชการอนุญาตให้เสร็จสิ้นภายใน 1 วัน ถ้าหากพ่อค้าชาวจีนผู้ใดต้องการสร้างสวนยางในพื้นที่มากกว่า 500 ไร่ขึ้นไป ก็ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตจากสมุหเทศกิบากลัมพลต่อต่างๆ แต่จะต้องจ่ายภาษีในเวลาไม่เกิน 2-3 เดือน⁷⁹ ด้วยนโยบายดังกล่าว ทำให้ชาวจีนซึ่งเคยมีประสบการณ์ในจูนานเจ้าของสวนขนาดเล็กหรือเป็นลูกจ้างสวนยางในเมืองมลายา ได้อพยพเข้ามาจับจองที่ดินเพื่อบุกเบิกสร้างสวนยางพาราสองข้างทางรถไฟสายใต้ ในเขตจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสงขลา ซึ่งการทำสวนยางพาราของชาวจีนในช่วงนี้ จะมีลักษณะเป็นการทำสวนยางพาราขนาดใหญ่เกือบทั้งสิ้น⁸⁰ โดยแต่ละสวนจะมีเนื้อที่ตั้งแต่ 50 ไร่ขึ้นไปจนถึง 3,000 ไร่ เช่น สวนยางของนายชิน ปักจีน บริเวณตำบลท่าข้าง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ทำสวนยางนาด 3,000 ไร่⁸¹ เป็นต้น

การขยายพื้นที่ปลูกยางขนาดใหญ่ของชาวจีน ประกอบด้วยห้องหลังจากราษฎรชาวต่างด้าวอย่างรุนแรง ใน พ.ศ. 2475 โดยราคาก็ขึ้นขายยางทั้งตลาดภาคใต้ลดลงจากกิโลกรัมละ 1.22 บาท ในพ.ศ. 2470 ซึ่งเป็นระยะที่ เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกเหลือเพียงกิโลกรัมละ 13 สตางค์ ในพ.ศ. 2475 (ดูตารางที่ 3.2) ซึ่งเป็นระยะ เวลา ก่อนที่รัฐจะเข้าแทรกแซงการผลิตยางพาราของไทย อันเป็นผลจากการเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทั่วโลก และภาวะปริมาณยางล้นตลาด

การที่ราษฎรชาวต่างด้าวอย่างมาก ตั้งแต่ พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา สร้างความเดือดร้อนอย่าง รุนแรงแก่นายทุนจีน ซึ่งมีสวนยางขนาดใหญ่และมีค่าใช้จ่ายสูงดังต่อไปนี้ ลูกจ้างก็ยัง ทำอย่าง และค่าใช้จ่ายในโรงรมยาง เป็นต้น การที่นายทุนจีนจำเป็นต้องขายยางในราคานี้ต่ำกว่าต้นทุนการ ผลิต จึงประสบภาวะขาดทุนอย่างหนัก เจ้าของสวนบางแห่งต้องหยุดกิจการ บางรายต้องแบ่งสวน ขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย เนื่อง ความน่าดูใหญ่ในจังหวัดสงขลา⁸² เป็นต้น

ชาวจีนเริ่มขยายพื้นที่ปลูกยางอีกครั้งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากราษฎรชาวจีนเริ่มกระตือรือ ถูกขับไล่ให้ชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตลุ่มน้ำภาคใต้ลดลง ความสนใจการค้าขาย เริ่มให้ ความสนใจการทำสวนยางพารากันอีก หลักคนได้เริ่มขึ้นเรื่อยๆ จากที่มีอยู่เดิมจนเนื้อที่ ปลูกยางค่อยๆ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยกว่าไร่ โดยชื้อจากชาวสวนในพื้นที่ทั้งประเทศไทยและไม่มี (มี เพียงใบเสียภาษีนำร่องที่เท่านั้น)⁸³ ทำให้การขยายพื้นที่เพาะปลูกยางของชาวจีนเริ่มขยายตัวอีก ครั้งหนึ่ง ตลอดช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง พ.ศ. 2500

3.2 ลักษณะการทำสวนยางขนาดใหญ่ของชาวจีน นายทุนชาวจีนที่มีสวนยางขนาดใหญ่ ส่วนมากจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย และบางส่วนเป็นนายทุนจีนที่นำเข้าอยู่ในมลายา บุคคล เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้และมีประสบการณ์การทำสวนยางในมลายาเป็นอย่างดี มีทุนรอบนา กกล้าเสี่ยง กล้าลงทุน⁸⁴ เพราะมองเห็นหนทางทำกำไรและประสบความสำเร็จมาแล้วในมลายา การที่อ ครองที่ดินเพื่อทำสวนยางขนาดใหญ่ของนายทุนจีน จะใช้ทั้งวิธีจับจองและซื้อที่ดินจากชาวไทยพื้นเมือง โดยเฉพาะอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ส่วนมากจะเป็นชาวไทยมุสลิมที่มีหลักฐานการถือครองที่ดิน ขอบด้วยกฎหมาย โดยมีเนื้อที่ตั้งแต่ 50 ไร่ ไปจนถึง 3,000 ไร่ และถ้าจัดตั้งเป็นบริษัท จะมีเนื้อที่เพาะ ปลูกมากถึง 30,000 ไร่ ตั้งที่ได้ก่อสร้างแล้วข้างต้น

สวนยางของนายทุนจีนที่อาศัยอยู่ในมลายาส่วนใหญ่จะทำการทำสวนยางบริเวณรอยตะปูนบริเวณ ชายแดนไทย—มลายา ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกหลายพันไร่ จับปลูกยางตามแบบแผนการทำสวนยางใน มลายาทุกประการ โดยจ้างคนจีนที่ชำนาญการทำสวนยางเป็นหัวหน้าควบคุมแรงงานคนจีนทำสวนยาง อีกต่อหนึ่ง⁸⁵ ลักษณะการเพาะปลูกยาง จะชุดดินเป็นร่องๆ แล้วปลูกยางให้มีระยะห่างกันพอสมควร ดู เป็นแนวแนวย่างสายงาน⁸⁶ ส่วนสวนยางของนายทุนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะทำ สวนยางลักษณะเดียวกับการทำสวนยางในมลายา เพราะเคยเป็นเจ้าของสวนยางขนาดเล็กในมลายามา ก่อน ล้วนนายทุนจีนที่มีประสบการณ์ไม่น้อยก็จะศึกษาวิธีการทำสวนยางจากหนังสือการฟาร์ม การ ทำสวนยางของมลายา⁸⁷

การที่นายทุนจีนเอาแบบอย่างการปลูกยางพาราจากมลายาทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การเดริยมพื้นที่เพาะปลูก การปลูก การบำรุงรักษา การเก็บดูยาง และการทำยางแผ่นรวมคันเพื่อจัดเกรดยาง ทำให้การทำสวนยางของนายทุนจีนมีผลผลิตที่ดี ได้น้ำยางในปริมาณมากและปรูปเป็นยางแผ่น ได้อย่างมีคุณภาพ ทำให้ขายได้ราคากว่า นอกจากนี้เจ้าของสวนยางพารานำดินญี่ปุ่นรายยังส่งยางออกจำหน่ายต่างประเทศ และรับซื้อยางพาราของเจ้าของสวนยางขนาดเล็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นของคนไทยโดยใช้ความได้เปรียบในเรื่องการตลาดคราครับซึ่งยางพาราจากชาวสวนยางขนาดเล็ก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การทำสวนยางพาราในเขตลุ่มน้ำท่าเส้าสบสิงห์ ในระยะแรกเริ่มต้นด้วยการอาศัยทั้งทุน ความชำนาญการและแรงงานของชาวจีนพื้นที่ เดียวได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี เพราะต้องการใช้ทุนจีนในการสร้างภาระทางอิทธิพลของอังกฤษมายังดินแดนภาคใต้ของไทย ซึ่งสมประไชยทั้งสองฝ่าย นายทุนจีนได้รับความสะดวกในการจับจองและนำเบิกพื้นที่ปลูกยางได้อย่างกว้างขวาง ในขณะที่ฝ่ายไทยสามารถสร้างภาระทางอังกฤษได้สำเร็จ

4. สวนยางคนไทย: การทำสวนยางขนาดเล็ก

คนไทยส่วนใหญ่จะทำสวนยางขนาดเล็กและทำเป็นอาชีพเสริม ตั้งแต่กลางทศวรรษ 2440 เป็นต้นมา เพราะเห็นว่าการทำสวนยางพาราจะช่วยให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น และการทำสวนยางพาราของคนไทยก็มีต้นทุนการผลิตต่ำ เนื่องจากไม่ต้องซื้อพื้นที่ดินเอง ส่วนมากได้ดันพื้นที่หรือเมล็ดพันธุ์จากสวนยางพาราใกล้บ้าน ใช้แรงงานครอบครัวในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การคัดแยกใบไม้ที่เป็นประโยชน์ ไปจนถึงการนำไปเผา กระบวนการนี้จะช่วยลดต้นทุนลงได้มาก

ผู้คนลุ่มน้ำท่าเส้าสบสิงห์ที่เริ่มทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ดอนหรือเขิง เข้า ดำรงชีพด้วยการปลูกข้าวไว้บริโภค ปลูกผลไม้ เช่น มะพร้าว กล้วย ลูกแพร์ ฯลฯ เนื่องจากไม่ต้องซื้อพื้นที่ดินเอง บางส่วนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณเชิงเขา หรือป่าที่จะมีวิวสีเขียวที่พึงพิทท์พยากรธรรมชาติอย่างสูง ดำรงชีพด้วยการอาชัยทั่วพยากรณ์ไป เช่น ทำน้ำมันยาง ทำไส้ และตัดหวยข้ายา⁸⁸ เป็นต้น

วิถีชีวิตของผู้คนเหล่านี้ มักมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เนื่องจากมีพื้นที่และทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มาก ในท้ายที่สุด พวกเขามักจะอยู่ในบ้านเรือนที่หล่อหลอมมาจากไม้และดินเผา เช่น บ้านไม้ทั้งหลังและไม้มัลกินได้นานาชนิดให้เลือกตามใจชอบ เช่น สะตอ ลูกเนย ทุเรียน พื้นเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นของสาธารณัง ผู้ใดจะเก็บมาบริโภคก็ได้ บางครั้งเมื่อเก็บมาแล้วนำมาแบ่งปันกันกินในชุมชน ไม่มีการซื้อขาย อุปกรณ์ด้านน้ำใจ เชือกอาหรัดตอกัน บางครั้งการแบ่งปันกันยังเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องของบุคคลผู้นั้นด้วย เช่น ถ้าล่าสัตว์ใหญ่มาได้ จำนวนหนึ่ง ก็จะแบ่งกันตามสัดส่วน โดยคนที่มีเด็กในท้องจะได้ส่องส่วน⁹⁰ เป็นต้น อย่างไรก็ตามบางครั้งก็อาจมีการแลกเปลี่ยนบ้าง แต่เป็นการแลกเปลี่ยนสิ่งที่แต่ละฝ่ายไม่มีหรือขาดแคลน อัตราการแลกเปลี่ยนไม่ได้กำหนดแน่นอน ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้แลก เป็นการแลกันด้วยน้ำใจ และเพื่อให้พอเพียงในสิ่งที่ขาดหรือจำเป็น เช่น พลังไฟฟ้าแหล่งน้ำจากแม่น้ำ ฯลฯ แม้แต่กับลูกน้ำยังเป็นต้น การซื้อขายจะมีเฉพาะกับชุมชนภายนอกเป็นส่วนใหญ่⁹¹

นอกจากนี้การอยู่ร่วมกันในบ้านมีการเกือบลักษณะมาก เพราะสภาพพื้นที่เป็นป่า ติดต่อกับบ้านชนบทอย่างล้ำบาง เนื่องจากมีข้อจำกัดทางการคมนาคมส่งชีวิตลำบากมาก ดังนั้นการร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อช่วยเหลือกันทั้งด้านการประกอบอาชีพ งานสังคม เช่น งานศพ งานแต่งงาน การสร้างบ้าน ตลอดจนการป้องกันโรคภัย เพื่อปักป้องและรักษาชีวิตและทรัพย์สินซึ่งกันและกันจึงมีอยู่สูงมาก⁹²

4.1 การเริ่มปลูกยางพาราของคนในลุ่มน้ำท่าศาลา แรงจูงใจที่ทำให้ผู้คนในท้องถิ่nlุ่มน้ำท่าศาลาเริ่มหันมาปลูกยางพารา น่าจะเป็นเพราะเห็นตัวอย่างการปลูกยางพาราของชาวจีนทั้งที่ปลูกในไทย และปลูกในมลายา โดยเฉพาะชาวสิงคโปร์ ซึ่งไปมาค้าขายกับชาวมลายูตามรอยตะเข็บของสองประเทศอยู่เป็นประจำ ได้เห็นความสำเร็จในการปลูกยางพาราของชาวสวนยางในมลายา จึงลักษณะน้ำเม็ดด้วยพารามาปลูกบ้าง เพราะมลายาห้ามนำเม็ดพันธุ์ยางพาราออกนอกประเทศ⁹³

การปลูกยางพาราของคนไทยลุ่มน้ำท่าศาลาเริ่มที่ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาประมาณ พ.ศ. 2446 โดยแม่ค้าที่ค้าขายตามรอยตะเข็บขายเดนไทร-มลายา ลักษณะนำเม็ดพันธุ์ยางพาราของมลายาเข้ามา หลังจากการปลูกยางพาราที่บ้านพรุได้ผลดี จึงเริ่มขยายไปยังบริเวณใกล้เคียงในจังหวัดสงขลา และจังหวัดใกล้เคียงต่อไป โดยเฉพาะจังหวัดพัทลุง ชาวสวนยางนำเม็ดพันธุ์จากอำเภอหาดใหญ่ไปปลูก หลังจากเริ่มการทำสวนยางที่หาดใหญ่ไม่นานนัก การปลูกยางของคนไทยจะปลูกยางในลักษณะ “ตามบุญ ตามกรรณ” เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการปลูกยาง จึงให้ความสนใจอย่างมาก ทำแบบเล่นๆ มากกว่า เพราะสภาพความเป็นอยู่เดิมก็มีสภาพสมบูรณ์ไม่ขาดแคลน แต่ที่ทำ เพราะเห็นคนอื่นทำก็ทำตามกันไป ดังนั้นการปลูกจึงไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็น套路 เป็นแนว ไม่มีระยะที่แน่นอน ส่วนใหญ่จะปลูกปะปนไปกับพืชชนิดอื่น เช่น ข้าวไร่ กล้วย ถั่ว ข้าวโพด⁹⁴ มีวิธีการปลูกง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนเพียงแต่ไปถอนต้นกล้ายางพันธุ์พื้นเมือง ขวางบ้านเรียกว่า “ลูกยาง” ซึ่งขึ้นอยู่ในสวนยางใกล้ๆ บ้าน โดยเลือกต้นกล้ายางจากสวนที่ให้น้ำยางมากๆ มาใช้ทำพันธุ์ จากนั้นนำต้นกล้ายางไปแข่นน้ำพอแตกตากันนำไปปลูก โดยใช้มีดแหลมแหงดินให้เป็นรู แล้วเอาต้นกล้าปักลงไป บางคนก็หุดให้เป็นหลุมเล็กๆ ลึก 1 ตากnob จากนั้นจึงนำต้นกล้าปักลงในหลุม บางคนใช้เม็ดดันยาง ประยลงไปในที่ว่าง⁹⁵ เมื่อปลูกแล้วไม่มีการใส่ปุ๋ย เพราะดินดี ไม่ดูแลรักษาปล่อยให้สวนรก มีสภาพเป็น “ป่ายาง” มากกว่า “สวนยาง”⁹⁶ ในเมืองพิษรบวนมากนัก อาจจะมีบ้างก็มีเพียง “ปลวกแดง” กินรากทำให้ต้นยางตาย ชาวสวนจะใช้เกลือเม็ดโดยโคนต้น เพื่อให้ปลวกแดงตาย โรคพืชอย่างอื่นจากนี้ไม่ค่อยมี จึงกล่าวได้ว่าการทำสวนยางใช้ต้นทุนน้อยมาก

4.2 การแปรรูปน้ำยาง การไม่เอาใจใส่ดูแลปล่อยให้สวนยางมีสภาพเป็น “ป่ายาง” ทำให้ต้นยางไม่เจริญเติบโต แคระแกร็น ให้ผลผลิตน้ำ กว่าชาวสวนจะสามารถรีดยางได้ต้นยางต้องอายุไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเมื่อกวีดยางได้จะให้ผลผลิตต่ำมาก ประมาณ 100 ตัน ต่อ 1 แผ่น⁹⁷ และเมื่อกวีดยาง ก็เพียงแต่ถางป่าให้เป็นช่องทางที่พ่อจะเดินเข้าไปกรีดยางได้เท่านั้น น้ำยางที่กรีดได้เอา “ผลก” (กระ吝ะพร้าว) รองรับจากท่อน้ำยาง เมื่อไปเก็บน้ำยาง ใช้หัวแม่มือปัดใส่ลัง และเมื่อเปรูป

น้ำยา ก็มีกรรมวิธีในการผลิตที่ไม่มีคุณภาพ ใช้ฟางข้าวกรองน้ำยาหงำทำให้มีสิ่งสกปรกเจือปนอยู่ในน้ำยามาก เมื่อเอาน้ำยาใส่ “ตะกร” จะต้องใช้น้ำกรดผสมเพื่อให้ยางแข็งตัว ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “น้ำยา น้ำยา” น้ำกรดเหล่านี้มีหลายชนิด เช่น กรดอะเซติก กรดฟอร์มิก ซึ่งมีราคาแพง เพราะต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ชาวสวนที่พอกจะมีทุนทรัพย์และอยู่ใกล้ตลาด ก็พอกจะซื้อหาน้ำกรดมาใช้ได้ ส่วนชาวสวนที่อยู่ในชนบทห่างไกลหาซื้อด้วยหรือต้องเดินทางไปซื้อที่ตลาดในเมือง ทำให้เสียเวลา บางครั้งไม่มีเงินจะซื้อน้ำกรด ชาวสวนจึงแกะป้อมหาโดยใช้น้ำส้มที่ด้วยการหมักสิ่งต่างๆ เช่น น้ำมะพร้าวเปลือกเงาะ ลูกมะเฟือง ใบส้มวง ลูกตาลโคนด⁹⁸ ส้มช่า⁹⁹ ใช้ผสมน้ำยาหงำให้แข็งตัวแทนน้ำกรด โดยมีส่วนผสมไม่แน่นอน อัตราส่วนใช้ตั้งแต่ น้ำยาหงำ 1 ถึง 2 ส่วน ผสมกับน้ำ 1 ส่วน และน้ำส้มที่หมักจากเศษพืช 1 ถึง 2 ส่วน การทดสอบบว่าส่วนผสมได้สักส่วนหรือไม่ ใช้การสังเกตด้วยประสบการณ์ บางคนใช้น้ำวิจุ่มถ้าน้ำยาหงำติดมีมาก แสดงว่า�้ำยาหงำขัน ถ้าน้ำยาหงำติดมีนิดเดียวแสดงว่า�้ำยาหงำเหลว ให้เติมน้ำกรดลงไป ทิ้งไว้ประมาณครึ่งชั่วโมงก็สามารถนำไปทำแผ่นได้¹⁰⁰ ในการทำแผ่นน้ำยาหงำ ชาวสวนที่อยู่ใกล้สวนยางนาดใหญ่หรือใกล้สวนของญาติมิตรที่มีทุนทรัพย์สามารถซื้อห้าจกรีดยางได้ ก็จะนำยางที่เริ่มแข็งตัวไปทำยางแผ่นมีหนักประมาณแผ่นละ 1.50 ถึง 2 กิโลกรัม โดยให้ค่าตอบแทนปั่งคือ ทำได้ 10-20 แผ่น ตอบแทนเจ้าของจกรีดยาง 1 แผ่น¹⁰¹ หรือบางครั้งคิดเป็นเงิน 4 แผ่น ต่อ 1 บาท แต่ถ้าเป็นญาติที่น้องก็ไม่ต้องตอบแทนอะไร ส่วนชาวสวนที่อยู่ห่างไกลและไม่สามารถอาศัยจกรีดยางจากสวนคนอื่นได้ จะใช้ห่อนไม่มีรดให้บางแล้วตากแดดให้แห้งก่อนจึงนำไปขาย¹⁰² บางคนจะทำยางขนาดเล็ก เรียกว่า “ยางเน่า” โดยชาวสวนจะนำน้ำยาหงำมาทำเป็นยางก้อน ด้วยการเอาน้ำยาหงำส่องในตะกรหรือภาชนะอื่นๆ เช่น กระป๋อง กะละมัง แล้วผสมน้ำกรดลงไปเพื่อให้น้ำยาหงำจับตัวกัน ต่อจากนั้นก็บีบเป็นก้อนกลมๆ หรือเหยียบเป็นแผ่น เรียกว่า “ยางก้อน” หรือ “ยางปีก” แล้วนำออกผึ่งแดด กรรมวิธีนี้ยางจะทนนานมาก เมื่อผึ่งแล้วยางจะแห้งไม่สนิท ทำให้มีกลิ่นเหม็นมาก ยิ่งเก็บไว้นานๆ ยิ่งเหม็นมากขึ้น จึงเรียกว่า “ยางเน่า”¹⁰³ เมื่อขายจะได้ราค่าต่ำมาก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การทำสวนยางของชาวสวนขนาดเล็กมีต้นทุนต่ำมาก ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัวแทนทั้งสิ้น อาจมีบ้างบางสวนที่บุกเบิกพื้นที่ใหม่ จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้าน มากว่าโคนเป็นป่า ถางหญ้า เรียกว่า “ชุมมือ” “ออกแบบ” แล้วแต่กรณี การบุกเบิกพื้นที่ป่าโดยเฉพาะการโคนต้นไม้ใหญ่ขนาดหลักคอกอน เป็นงานที่เหนื่อยและยากลำบากมาก เพราะต้องใช้แรงงานคนทั้งสิ้น มีเครื่องมือง่ายๆ เช่น มีดพราง ขวาน เมื่อจะเข้าไปเพื่อโคนไม้ใหญ่ ต้องมีการเตรียมการ ต้องเตรียมข้าวสารรังปุงกินกันในป่า ทำ “หน้า” ไว้สำหรับพักผ่อน เมื่อโคนไม้ใหญ่ ต้องทำนั่งร้านขึ้นไป สูงอย่างน้อย 3 เมตร เพราะข้างล่างมันเป็นพอน คือ ปักของต้นไม้ใหญ่ ถ้าโคนตกร่วงนี้จะใช้เวลามาก ชาวสวนจะใช้ภูมิปัญญาของตน หากหน้าไม้ขนาดเล็กไปในทิศทางที่ต้องการให้ไม้ใหญ่ล้มทับลงไป ดังนั้น เมื่อโคนไม้ใหญ่ล้มไปในทิศทางนั้น ต้นไม้ขนาดเล็กกว่าถูกไม้ใหญ่ตีล้มระ奔跑ตามกันไปเป็นบริเวณกว้างที่เดียว จากนั้นทิ้งไว้ให้มีแห้งจึงค่อยจุดไฟเผา เมื่อเริ่มดูฟumerจึงกดหลุน เพื่อปลูกต้นยางต่อไป¹⁰⁴

การทำสวนยางของคนไทยจะลดตัวลงไปในช่วง พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นช่วงที่ราคายางตกต่ำมาก จนรู้จักกับต้องเข้ามาควบคุมการผลิตและการจำหน่ายยางพาราอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ปริมาณยางของ

ผู้ขายอยู่ในจำนวนที่ใกล้เคียงกับความต้องการของผู้ซื้อ ซึ่งจะช่วยให้ราคายางสูงขึ้นในที่สุด ในช่วงนี้ ขาดแคลนหุ้นการผลิตยางข้าวครัว เพราะราคายางตกต่ำมากจนไม่มีคุณภาพแรงงานและต้นทุนที่ใช้ไปในการทำยาง อย่างไรก็ตามขาดแคลนหุ้นการผลิตไม่มากนัก เพราะการปลูกยางเป็นอาชีพเสริมควบคู่ไปกับการทำอาชีพเดิมของตน คือ การปลูกผลไม้ ปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และทำของป่า เมื่อประสบปัญหาราคายางพาราตกต่ำก็พอประทังอยู่ได้ เพราะทรัพยากรังสมบูรณ์มาก มีไม้ผลที่ปลูกไว้รับประทาน มีข้าวกิน มีสัตว์ป่าและของป่าให้แสวง หากจะเลี้ยงปีฟ้าได้อย่างดี ดังนั้นมีอย่างพาราคาดการต่ำมากก็เพียงแต่หยุดทำ หยุดบำรุงรักษาและปล่อยให้สวนกรีดร้าวไปอีกระยะหนึ่งเท่านั้นเอง

ขาดแคลนหุ้นการผลิตและการจำหน่าย ใน พ.ศ. 2477 การทำสวนยางในช่วงนี้ เริ่มนิยมการพัฒนามากขึ้น มีแทรกแซงการผลิตและการจำหน่าย การทำสวนยางในช่วงนี้ เริ่มนิยมการพัฒนามากขึ้น มีการ “ปักหมุด” เพื่อกำระเบียบปลูก เริ่มนิยมการปลูกยางเป็นแท่งเป็นแนวขึ้น¹⁰⁵ ขาดแคลนหุ้นการผลิตและการจำหน่ายมากขึ้นกว่ากัน อย่างไรก็ตามการทำสวนยางพาราได้หยุดชะงักลงไปอย่างสิ้นเชิง เมื่อเกิดสิ่งแวดล้อมทางเคมีภูมิพารา ระหว่าง พ.ศ. 2484-2488 เนื่องจากตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะสิงคโปร์ กับมาลายาปิดตลาดด้วยยาง ทำให้ตลาดภายในประเทศปิดตัวลงตามไปด้วย เพราะขาดผู้รับซื้อยาง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะหลังสงคราม戛บที่ พ.ศ. 2494 ยางกล้ายางเป็นยอดปัจจัยที่สำคัญ นานาชาติโดยเฉพาะอังกฤษและสหราชอาณาจักรเมริกาสั่งซื้อยางเก็บไว้ในสต็อก โดยไม่เกี่ยวกับราคาน้ำยางทั่วโลกสูงขึ้นเป็นประวัติการนี้ เฉพาะกลุ่มน้ำทะเลสถาบันชาติตั้งแต่ พ.ศ. 25-26 บาท¹⁰⁶ เป็นแรงผลักดันสำคัญยิ่งที่ทำให้พื้นที่การปลูกยางขยายตัวอย่างกว้างขวาง ในช่วงนี้ เป็นเพราะขาดแคลนเปลี่ยนแปลงหมายการทำสวนยางจากการทำเป็นอาชีพเสริมมาทำเป็นอาชีพหลักโดยการปลูกพืชเขียวมากยิ่งขึ้น ได้มีความพยายามปรับปรุงพันธุ์ยางให้ดีขึ้น โดยใช้วิธีการติดตา ในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาการทำยางแผ่นให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยทำแผ่นยางให้สะอาด และบางมากยิ่งขึ้น

5. การปรับปรุงพันธุ์ยาง

ได้กล่าวแล้วว่า การทำสวนยางพาราของขาดแคลนน้ำทะเลสถาบันชาติตั้งแต่ พ.ศ. 2453-2500 อย่างรวดเร็วหลังสงคราม戛บที่ เนื่องจากราคายางสูงมาก จึงให้ผู้คนหันมาปลูกยางพารามากยิ่งขึ้น และเริ่มทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักมากกว่าอาชีพเสริมเหมือนเดิม รายได้ขึ้นของขาดแคลนหุ้นลงของราคายางพารา ดังนั้นขาดแคลนหุ้นจึงให้ความสนใจการทำสวนยางพาราในทุกขั้นตอนการผลิตมากยิ่งขึ้น ดังแต่การเลือกพันธุ์ยาง การปลูก การบำรุง รักษา การเก็บยาง และการทำแผ่นยาง เพื่อเพิ่มผลผลิตยางให้มากขึ้น กำไรจากการขายยางจะเพิ่มตามไปด้วย

ในส่วนของพันธุ์ยางพารา ได้มีความพยายามของขาดแคลนหุ้นให้ดีขึ้น ดังแต่การลักษณะ เก็บและแบบใหม่ซึ่งมีเมล็ดพันธุ์ยางจนถึงการลักษณะน้ำกึ่งพันธุ์ยางมาตรฐานติดตายาย พันธุ์ในลุ่มน้ำทะเลสถาบันชาติ ความจริงแล้วรัฐให้ความสนใจการปรับปรุงพันธุ์ยาง ดังแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา โดยการดังหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ เช่น สถานีการยางเฉพาะที่จังหวัดสถาบันชาติ มีการตั้งสถานีการยางคือหงส์ จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2495 ขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้งแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางขึ้นที่อำเภอพะเหดใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2495 ขณะเดียวกันก็มีการจัดตั้งแปลงเพาะขยายพันธุ์ยางขึ้นที่อำเภอพะเหดใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2495

สะเดา จังหวัดสุขุมวิท เพื่อดำเนินการพัฒนาพันธุ์ยางและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายาง เช่น จัดสร้างโรงริดายาง โรงรมยาง เป็นต้น การดำเนินงานในการพัฒนาพันธุ์ยางต้องใช้เวลาค่อนข้างมาก จึงจะพัฒนายางพันธุ์ได้ สถานีการยางคงหงส์ใช้เวลา 6 ปี ในการพัฒนาพันธุ์ยาง โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2496 ไปสำเร็จประมาณกลางปี พ.ศ. 2502¹⁰⁷ ได้พันธุ์ยางขันดี 50 สายพันธุ์ เพื่อขยายพันธุ์จากจ่ายข้าส่วนต่อไป

ดังนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งข้าส่วนจึงต้องพึงตัวเองและเพื่อพิงความรู้ความสามารถของคนอื่นที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์ยาง มีคนอื่นหลายคนที่ติดตามประสมความสำเร็จเป็นอย่างดี และยินดีถ่ายทอดให้คนไทยโดยไม่มีปิดบังอย่างเช่น กรณีของ พิเชฐชัย วนานพทักษิวงศ์ เจ้าของสวนยางขนาดใหญ่ในอำเภอสะเดา ได้เล่าให้ฟังว่า ในการติดตาม โดยใช้กิงพันธุ์จากมาลายา ในระยะเริ่มแรกการปลูกยางของอำเภอสะเดาอย่างน่าสนใจ พอสรุปได้ดังนี้

การหากิ่งยางพันธุ์ดีจากมาลายามาติดต้นนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบากพอสมควร เพราะมลายาห้ามการนำพันธุ์ยางออกนอกประเทศโดยเด็ดขาด ผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษ จึงต้องขอความช่วยเหลือจากญาติที่อยู่ในมลายาให้ช่วยลักลอบนำกิ่งพันธุ์ยางมาให้ โดยเอาเทียนขุบหัวท้ายกิ่งยางกันน้ำระเหยเพื่อให้กิ่งยางสดอยู่นาน จากนั้นเอาผ้าห่อ กิ่งยางมาทึบบริเวณช้ำดエン จนที่นัดหมายกันไว้ พันธุ์ยางที่นำมา คือ RRIM 605 และ RRIM 623 ซึ่งเป็นยางพันธุ์ดี ให้น้ำยางมาก จากนั้นนำกิ่งพันธุ์ยาง ซึ่งกิ่งหนึ่งมีตาประมาณ 2-3 ตา มาติดตากับต้นตอ เมื่อประสบความสำเร็จจึงขยายพันธุ์ต่อไป สำหรับขั้นตอนการติดตากับต้นตอ เมื่อต้นกล้าจะตายไปบ้าง ทิ้งไว้ 1 ปี ก็สามารถติดตากาได้ ในขณะนั้นไม่มีพลาสติกใช้ในการติดตากับต้นนั้นเมื่อติดตากแล้วให้รดน้ำบ่อยๆ เที่ยวนแล้วตัดเป็นชิ้นๆ กว้างประมาณ 1 นิ้ว ความยาวตามแต่ต้องการ เสร็จแล้วนำไปพันด้าให้แน่น ทิ้งไว้สักระยะหนึ่งตากจะติด จากนั้นจึงเอาผ้าห่อพันธุ์ออกจากต้นตอ ผลการติดตากับต้นตอ 100 ต้น ได้ผลประมาณ 40-50 ต้น ต้นยางที่ติดตากับต้นตอ ที่ให้น้ำยางมากจนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วอำเภอสะเดา ข้าส่วนที่อยู่ใกล้เคียงก็มาเลียนแบบไปทำบ้างสวนก็จ้างไปติดตาก¹⁰⁸ ทำให้การติดตากับต้นตอ ได้รับความนิยมแพร่หลายขึ้น ต่อมาการปลูกยางพันธุ์ดีขยายตัวมากขึ้น หลังจากที่สถานีคหบงส์เริ่มแจกจ่ายยางพันธุ์ดีให้ข้าส่วนหลังกลางปี พ.ศ. 2502

6. ก่อต้น แรงงาน: ปัจจัยการผลิตที่สำคัญ

ที่ดิน และแรงงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตยางพารา ในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้าส่วนยางขนาดเล็ก เริ่มมีปัญหาเรื่องการจับจองและซื้อขายที่ดิน เพราะที่ดินมีราคาสูงขึ้น แต่ปัญหาเรื่องแรงงานมีไม่มากนัก เพราะใช้แรงงานภายในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ ตรงข้ามกับสวนยางขนาดใหญ่ ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องการซื้อขายที่ดิน แต่มีปัญหาเรื่องแรงงานที่นำเข้ามาในภารกิจการผลิตยาง ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มปลูกยางพาราเป็นต้นมา ปัญหานักล่ายเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาสวนยางขนาดใหญ่ ซึ่งจะกล่าวถึงดังนี้

6.1 การจับจอง และการซื้อขายที่ดิน เนื่องจากที่ดินในลุ่มน้ำท่าเสลาบสังขลา มีสภาพพื้นที่ยังคงร้างว่างเปล่าอยู่มาก โดยยังไม่ทำให้เกิดประโยชน์แต่ประการใด เพราะคนมีจำนวนน้อย เพราะฉะนั้นการจับจองที่ดินจึงไม่มีปัญหาในการจับจองทับที่ช้อนกัน ส่วนใหญ่จะชวนกันไปจับจองเป็นกลุ่มๆ เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันมีการเกิดอันตรายจากสัตว์ร้าย เช่น เสือ ชิงมีมาหมายในป่า

วิธีการจองใช้วิธีง่ายๆ เช่นเดียวกับการจองที่นา ตั้งแต่ตัดซูญเข้าไปพอเป็นแนว แล้วเอาไม้แก่นปักไว้เพื่อบอกให้รู้ว่าที่ตรงนี้เป็นของตน ไปจนถึงการจองกันด้วยปากอวย่างที่คนพักคุณ เรียกว่า “การจองดินนกเขา” คือ เพียงแต่บอกว่าที่ตรงนี้ของคุณ ที่ตรงนั้นของคุณ เป็นการพูดที่ใช้น้ำเสียงช้าๆ ชาๆ คล้ายการร้องของนกเขา จึงเรียกว่า “การจองดินนกเขา” บางคนใช้วิธีขีดหันดูบนดินโดยอาจใช้ดันไม้ใหญ่หรือแนวลาการะเป็นที่หมาย จากนั้นจึงตัดซูญและลงหลักไม้แก่นเพื่อยืนยันสิทธิของตน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจับจองที่ดินเป็นสิ่งที่ทำกันได้ง่ายไม่สลับซับซ้อน ไม่มีปัญหารือการแก่งแย่งที่ดิน เพราะที่ดินมีมาตราตามจำนวนน้อย

กล่าวได้ว่าที่ดินลุ่มน้ำท่าเสลาบสังขลา ในช่วงก่อนสมัยโลกครั้งที่ 2 แบบจะไม่มีราคายเลย การซื้อขายเริ่มปรากฏต่อรองรอยให้เห็นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยคนจีนที่สร้างทางรถไฟสายใต้เสร็จแล้วมีกลับประเทศของตน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในลุ่มน้ำท่าเสลาบสังขลา มีเมืองเป็นคนไทย และเริ่มสะสมทุนจากการค้าขาย จากนั้นเริ่มซื้อที่ดินจากคนพื้นเมือง ส่วนใหญ่เป็นที่ดินริมถนน ซื้อขายกันในราคากูกามาเพียงไร่ละ 2-3 บาท¹⁰⁹ เมื่อคนไทยขายแล้วก็ต้องรับไปอยู่อาศัยในที่ท่องไกลอกอกไปราคาน้ำที่ดินค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้น โดยซื้อขายกันไร่ละ 4-5 บาท¹¹⁰ ในช่วงก่อนสมัยโลกครั้งที่ 2 เล็กน้อย เนื่องจากช่วงนั้นราคายังพาราค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงการผลิตยาใน พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา

หลังสมัยโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะหลังสมัยโบราณเก่าหลิวราถางเชียงบัวตัวสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ โดยราคาซื้อขายในลุ่มน้ำท่าเสลาบสังขลาสูงถึงกิโลกรัมละ 25-26 บาท ผู้คนลุ่มน้ำท่าเสลาบสังขลาต่างหันมาสนใจบุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกยางกันอย่างขนาดใหญ่ พื้นที่ป่าเริ่มถูกบุกรุกทำลายมากขึ้น ตั้งแต่สมัยโลกครั้งที่ 2 และปรากฏขัดเจอนหลังสมัยโบราณหลิว

การขยายพื้นที่ปลูกยางอย่างขนาดใหญ่ ทำให้รัฐบาลเกรงว่าจะไม่สามารถควบคุมการผลิตยางได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้ยางล้นตลาดและราคายังตกต่ำอย่างหนักได้อีก ดังนั้นรัฐจึงประกาศใช้ “พระราชบัญญัติควบคุมยาง (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2490” เพื่อให้ผู้คนที่มีสวนยางอยู่ในครอบครองแต่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมยาง พุทธศักราช 2481 จำนวนมาก เพราะไม่ขออนุญาตทำสวนยาง ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้จะไม่ได้ป้องกันการบุกรุกป่าได้อย่างเต็มขั้น แต่ได้ให้คำจำกัดความป่าไม้ในการพิจารณาว่า พื้นที่ได้ถูกสภาพเป็นป่าไว้จะเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากกว่าการที่จะให้ผู้คนเข้าไปปลูกยางพารา ก็จะไม่อนุญาตให้ผู้คนเข้าไปจับจอง¹¹¹

ผลของพระราชบัญญัติฉบับนี้ส่งผลกระทบอ้อมให้ราคายังคงทำสวนยางพารามีราคากูกามาเพียงชั่วข้าม พระราชนูกรุกที่ป่าได้ยกขึ้น ที่ดินที่มีอยู่และอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไม่ใกล้เส้นทางคมนาคมเริ่มหาแยกและเริ่มมีราคางเพงขึ้น เมื่อประกอบกับราคายังที่ฟุ้งขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว ทำให้ราคายังคงถูกต้องตามที่ตั้งไว้

ขึ้นจากไร่ละ 4-8 บาท ในช่วงก่อนสงกรามโกลด์รั้งที่ 2 เล็กน้อย เป็นไร่ละ 500 บาท ใน พ.ศ. 2496 หลังจากนั้นราคาที่ดินได้ขึ้นตัวสูงขึ้นเรื่อยๆ เป็น 600 บาทต่อไร่ ใน พ.ศ. 2497 และ 1,000 บาทต่อไร่ ใน พ.ศ. 2510¹¹²

ราคาน้ำดินที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้คนไทยต้องสูญเสียที่ดินที่มีสภาพดี อยู่ใกล้ชุมชนหรือเส้นทางคมนาคมมากขึ้นเรื่อยๆ โดยการขายให้คนจีน ส่วนต้นเองก็ถอยร่นเล็กเข้าไปในป่า คนไทยบางรายที่ไม่ขายที่ดินก็ย้ายที่จะซื้อที่ดินเพิ่มขึ้น เพราะขาดการสาธารณูปโภคที่ดี ไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้อที่ดินที่มีราคางบประมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้ สภาพเนื้นที่ถูกปล่อยไปเรื่อยๆ ที่ดินส่วนใหญ่จะกลายเป็นของคนจีนไปหมด รัฐบาลไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งดำรงตนอย่างชาตินิยมกีดกันนายทุนต่างชาติ โดยเฉพาะทุนจีน จึงออกกฎหมายห้ามนำทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486 กำหนดการถือครองที่ดินทำการเกษตรได้ไม่เกิน 25 ไร่ ข่วยให้การเปลี่ยนมือของ การถือครองที่ดินชะลอตัวลง

รัฐบาลไทยได้พยายามจัดระเบียบการถือครองที่ดินให้เป็นระเบียบและถูกต้อง เพื่อป้องกันปัญหาการครอบครองที่ดินทับซ้อนกัน โดยการออกประกาศใช้พระราชบัญญัติที่ดิน พุทธศักราช 2497 กำหนดให้ราชบูรณะถือครองที่ดินอยู่แล้วมาขอเอกสารสิทธิ์จากทางราชการตามขั้นตอนที่กำหนด ทำให้ระบบกรรมสิทธิ์ของประเทศไทยรอดกุณและถูกต้องตั้งแต่นั้นมา

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจับจองและการซื้อขายที่ดินคุณน้ำทະເສບສັກ ເມື່ອຈະມີປັນຫາ หลังจากราคายางถูกตัวสูงขึ้นจนรัฐบาลต้องรีบเข้ามาแก้ไข เพราะเกรงว่าที่ดินส่วนใหญ่จะกลายเป็นของคนต่างด้าว คนไทยจะเกิดປັນຫາในภายหลังได้ อย่างไรก็ตามการสูญเสียที่ดินของคนไทยในช่วงนี้เกิดจากการเห็นว่าขายที่ดินได้ราคากีดขวางไม่ได้ด้วยร้อน เพราะมีที่ดินผืนใหม่ที่จะแสวงหาได้อยู่ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วการถือครองที่ดินในช่วงนี้ມີປັນຫາมากนัก

6.2 แรงงาน ປັນຫາสำคัญของการทำสวนยางขนาดใหญ่มากกว่าสวนขนาดเล็ก คือ แรงงาน เพราะสวนขนาดเล็กของคนไทย ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัว เมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะใช้แรงงานจำนวนมาก เช่น บุกเบิกพื้นที่ป่า ก็ใช้อีกความช่วยเหลือจากญาติมิตรในชุมชน โดยไม่มีการจ้างแต่ประการใด สำหรับขั้นตอนการเก็บผลและการทำยางจะทำกันเองภายในครอบครัว ทั้งนี้ เพราะส่วนใหญ่สวนขนาดเล็กของคนไทยไม่เกิน 30 ไร่¹¹³ គົງໝູໄປວິຊົກທີ່ແຮງງານມາຍືນຄຽບອົບຮັກຈະสามารถทำได้ เพราะการปลูกยางพันธุ์พื้นเมืองไม่ต้องเอาใจใส่ดูแลมากนัก

สำหรับการทำสวนยางขนาดใหญ่ มີປັນຫາເກີ່ມກັບแรงงานຄ່ອນຈຳນຸ້ານຳກຳນົດໃຫຍ່ ເນື່ອຈາກการทำสวนยางต้องใช้แรงงานมาก ตั้งแต่การหักรัง斯塔พ การบุกเบิกป่า การปลูก การดูแลรักษา การรื้ด และการทำแผ่นยาง ซึ่งมักจะมีแรงงานไม่เพียงพอ กับความต้องการ ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานคนไทยทำงานในสวนยาง แต่เนื่องจากคนไทยขาดความชำนาญในการทำสวนยาง โดยเฉพาะการปลูกและการผลิตยาง จึงต้องยอมให้ นายทุนจีนจ้างแรงงานจากภายนอกประเทศได้ ส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนและแขกมลายา¹¹⁴ โดยใช้แรงงานไทยหักรัง斯塔พปรับพื้นที่เพราะยังขาดประสบการณ์ในการปลูกยาง ส่วนแรงงานคนจีนและแขกมลายา ซึ่งมีความชำนาญมากกว่า จะใช้ในการปลูกบำรุงรักษากรีดยาง และการทำแผ่นยาง

เห็นได้ว่าการทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ ต้องพึ่งพิงแรงงานจากภายนอกประเทศมาก ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการผลิตยางขึ้น ปรากฏว่าใน พ.ศ. 2477 ลุ่มน้ำทะเลสาบสิงห์บุรี ขาดแคลนแรงงานในการผลิตยาง จำนวน 7,239 คน โดยจังหวัดพัทลุงขาดแคลนแรงงาน 395 คน ในขณะที่จังหวัดสิงห์บุรีขาดแคลนแรงงานถึง 6,844 คน (ดูตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 จำนวนกรรมกรสวนยางที่ขาดแคลน ลุ่มน้ำทะเลสาบสิงห์บุรี พ.ศ. 2477

จังหวัด	จำนวนกรรมกรที่ต้องการ (คน)	จำนวนกรรมกรที่มีอยู่ (คน)	จำนวนกรรมกรที่ต้องการเพิ่ม (คน)
พัทลุง	884	489	395
สิงห์บุรี	15,412	8,568	6,844
ลุ่มน้ำทะเลสาบสิงห์บุรี	16,296	9,057	7,239

ที่มา: กจช. (3) สธ.0201.34/4 เรื่อง จำกัดยาง (14 ม.ค.2476-11 ส.ค. 2477)

นอกจากนี้ เมื่อต้นยางพาราเจริญเติบโตพอที่จะกรีดยางได้ ชาวสวนก็ไม่กรีดยางเต็มเนื้อที่สวนของตน เพราะขาดแคลนกรรมกรที่จะกรีดยาง ขาดเงินทุนที่จะใช้จ่ายในการกรีดและปรับรูปยาง นอกจากนี้มีล้าเหลืออีก เช่น ราคายางตกต่ำเกินไป ทำให้เจ้าของสวนยางลุ่มน้ำทะเลสาบสิงห์บุรี ไม่สามารถกรีดยางได้ทั้งสวนถึง 5,567 ราย โดยจังหวัดพัทลุง มีจำนวน 325 ราย และจังหวัดสิงห์บุรี มีมากถึง 5,242 ราย (ดูตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 จำนวนเจ้าของสวนยางพาราที่ไม่กรีดยางเต็มพื้นที่ พ.ศ. 2477

จังหวัด	สาเหตุที่ทำการกรีดยางไม่หมด			รวม (ราย)
	ไม่มีกรรมกร (ราย)	ไม่มีทุน (ราย)	เหลืออีก (ราย)	
พัทลุง	10	62	253	325
สิงห์บุรี	164	218	4,860	5,242
ลุ่มน้ำทะเลสาบสิงห์บุรี	174	280	5,113	5,567

ที่มา: กจช. (3) สธ.0201.34/4 เรื่อง จำกัดยาง (14 ม.ค.2476-11 ส.ค. 2477)

จะเห็นได้ว่า การขาดแคลนแรงงานเป็นปัญหาที่ค่อนข้างสำคัญของการทำสวนยางพาราขนาดใหญ่ในระยะนี้ การขาดแคลนแรงงานตั้งแต่ล่าง ทำให้ขาดแคลนแรงงานที่รัฐบาลกำหนดไว้ คันเข้าเมืองในอัตราที่สูงถึงคนละ 113 บาท ทำให้เจ้าของสวนยางไม่มีเงินที่จะจ่ายทดแทนให้แก่คนงานได้ จึงเกิดขาดแคลน

แรงงานอย่างหนัก ทำให้ค่าจ้างคนงานทำสวนยาง ซึ่งคิดค่าจ้างตามปริมาณผลผลิตที่ทำได้สูงถึง หบบละ 5 บาท 75 สตางค์ ราคาก็สูงเข่นนี้จึงให้คนงานลักษณะเข้าเมืองไทยจำนวนมาก¹¹⁵

การที่นายทุนจีนต้องจ่ายค่าจ้างให้คนงานในอัตราที่สูง และต้องเสียค่าบรรทุกยางออกไปนอกประเทศศึกษาละ 63 สตางค์ ทำให้ต้นทุนการผลิตยางของไทยสูงกว่าอาณานิคมของอังกฤษในแหลมมลายา¹¹⁶ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการกำหนดราค้าซื้อขายยางในประเทศไทย

กล่าวได้ว่าสำหรับคนไทย ถึงแม้จะมีปัญหาการใช้แรงงานบุกเบิกพื้นที่เพื่อปลูกยางใหม่ แต่ก็สามารถขอความช่วยเหลือจากญาติมิตรได้ไม่ยากนัก ผู้คนยังช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอันดี มิมิตรไมมิตรต่อกัน ถึงแม้จะมีเงินตราเข้ามาแทรกบ้าง ซึ่งได้จากการขายที่ดิน แต่ก็ไม่ได้ทำลายความสัมพันธ์ลงไป เงินยังไม่ใช่สิ่งการชีวิต เพราะความจำเป็นในการใช้เงินยังไม่มาก ความแตกต่างระหว่างกันยังไม่สูง การดำรงชีพยังเรียบง่าย ส่วนสวนยางของคนจีน ส่วนใหญ่ต้องจ้าง เพราะนอกจากเป็นสวนยางขนาดใหญ่แล้ว คนจีนยังขาดความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับคนไทยที่อยู่ดั้งเดิมด้วย อาจจะมีบ้างที่เริ่มปรับตัวได้ หลังจากแต่งงานกับคนไทย แต่ก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก แม้คนจีนจะจ้างคนไทย แต่คนที่ไปรับจ้างก็ไม่ได้ไปเป็นลูกจ้างตลอดเวลา ไปรับจ้างเพื่อหารายได้เพิ่มและไปเฉพาะกิจการผลิตของตนเท่านั้น

7. การค้าขายยาง ก่อตั้ง พ.ศ. 2500

เนื่องจากเจ้าของสวนยางพาราในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของสวนขนาดเล็ก มีเนื้อที่ปลูกยางเฉลี่ยไม่เกิน 30 ไร่ ใน พ.ศ. 2506 ดังนั้นจึงมีปริมาณยางที่จะขายให้ฟรีค้าจำนวนน้อย ทำให้ขาดอานาจต่อรอง ประกอบกับชาวสวนไม่คุ้นเคยกับระบบการค้าขาย การซื้อน้ำหนักซึ่งฟรีค้าใช้ชั้งคัน ทำให้ถูกโง่ได้ง่าย นอกจากนี้การคุมนาคมที่ไม่สะอาดทำให้ชาวสวนอยู่ในภาวะจำยอมที่จะต้องขายยางผ่านฟรีค้าคนกลางและตากเป็นฝ่ายเสียเบรียบในการซื้อขาย ถูกฟรีค้าดราครับซื้อ ถูกโง่น้ำหนัก และถูกฟรีค้าใช้เลี้ยวเหลี่ยมนานาประการเพื่อแสร้งหากำไบบนความทุกข์ยากของชาวสวนตลอดเวลา¹¹⁷

ลักษณะการขายยางของชาวสวนนั้น ส่วนมากจะขายผลผลิตของตนในรูปของยางแผ่นดิบ ส่วนที่เหลือไม่มากนักจะขายในรูปของขี้ยาง เนื่องจากขาดทุน จึงตัด ฟรีค้าจะรับซื้อยางแผ่นดิบในลักษณะการเหมาตลาด ไม่มีการแยกขั้นย่าง ซึ่งอาจทำให้หัวสวนเสียเบรียบในการซื้อขาย แล้ว ยังขาดแรงกระตุ้นในการพัฒนาทำให้ยางมีคุณภาพอีกด้วย

การขายยางของชาวสวน ในช่วงระยะเวลาประมาณทศวรรษ 2460 ตลาดเป็นของผู้ชื้อและตลาดจะแคมบมาก มีผู้ซื้อน้อยราย บางท้องที่ไม่มีผู้ซื้อในท้องที่ของตน ชาวสวนต้องหานไปขายที่ร้านรับซื้อที่ตลาดในเมือง ซึ่งบางแห่งอยู่ไกลประมาณ 10 กิโลเมตร ต้องไปนอนค้างคืนที่ตลาดในเมือง เพราะไปปีงตลาดค่า ร้านรับซื้อยังปิดการรับซื้อต้องรออีก 1 วันจึงจะได้ขายยางของตน เมื่อไปขายก็แล้วแต่ฟรีค้าจะกำหนดราคาเอกสารใจชอบ ชาวสวนต้องยอมขาย เพราะไม่มีทางเลือก แม้จะขายยางได้ราคาต่ำก็ดีกว่าไม่มีที่ขายยาง อย่างเช่นกรณีของชาวสวนยาง ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ต้องหาบยางไปขายในเมืองคราวละ 20-30 กิโลกรัม ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ต้องไปนอนในตลาดเพื่อขายยางและถูกการดราคร้าบซื้อจากร้านรับซื้อยาง เป็นต้น¹¹⁸

ส่วนพื้นที่ที่มีร้านรับซื้อยางอยู่ในท้องที่ของตน ซึ่งมีน้อยรายเข่นกัน นอกจากพ่อค้าจะกำหนดราคารับซื้อตามใจชอบแล้ว บางแห่งถึงกับกำหนดให้ชาวสวนต้องรวมค่านยางเสียก่อนจึงจะรับซื้อ ซึ่งชาวสวนก็จำต้องยอมทำตาม ไม่เช่นนั้นจะต้องหานายางไปขายในที่ไกล เสียทั้งเวลาและแรงงานอย่างไรก็ตามยางแผ่นรวมค่านี้ เมื่อขายจะได้ราคากีว่ายางแผ่นดิน ดังนั้นจึงมีชาวสวนบางพื้นที่ เช่น ชาวสวนบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ที่อยู่ในบริสัยที่พ่อจะทำโรงรมได้ จึงยินยอมที่จะสร้างโรงรมยางขนาดเล็กแบบง่ายๆ โดยอาคารโรงรมจะติดฝาด้วยไม้กระดาน ซึ่งทำซื้อได้ง่ายในท้องถิ่นแล้วใช้ผ้าอุดตามรูร่องต่างๆ เพื่อไม่ให้ความร้อนรุ่วไหลออกมานะ เมื่อรวมค่านยางก็ต้องค่อยเฝ้า ค่อยระวังไม่ให้ความร้อนสูงเกินไป ไม่เช่นนั้นยางจะเกิดความร้อนสูงเกินไปจนลูกใหม่ได้ ส่วนชาวสวนยางที่ไม่สามารถสร้างโรงรมได้ก็อาศัยโรงรมของคนอื่น โดยยินดีที่จะเสียค่าใช้จ่ายให้ແเพ่นละ 5-10 ສตางค์ เป็นต้น สภาพการซื้อขายเข่นนี้เปลี่ยนไปหลังส่งครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อราคายางดีขึ้นและมีร้านรับซื้อยางตลอดจนพ่อค้าเริ่มเดินขึ้นในหมู่บ้านมากมาย¹¹⁹

เนื่องจากการผลิตยางพาราของไทยมีเป้าหมายหลักเพื่อการส่งออก ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจและปริมาณยางในตลาดโลกจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการขึ้นลงของราคายางภายในประเทศ ประเทศไทยส่งยางออกจำหน่ายต่างประเทศครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2449 ด้วยราคากีว่าง่ายน่าพอใจ หลังจากนั้นราคายางจะแกว่งตัวขึ้นลงตลอดเวลาตามความต้องการของตลาดโลกและปริมาณยางที่มีในตลาด ราคายางเริ่มตกต่ำอย่างน่าวิตกตั้งแต่ พ.ศ. 2471 อันเป็นผลจากการภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกใน พ.ศ. 2470 ทำให้อำนาจการซื้อของประเทศอุดสาทธกรรมที่ใช้ยางเป็นวัตถุดินลดลงไปอย่างรวดเร็ว การซื้อขายยางในตลาดโลกจะลดตัวลงในขณะที่ปริมาณยางกลับไม่ลดจำนวนในสัดส่วนเดียวกัน ทำให้ยางเริ่มล้นตลาด ราคายางในตลาดโลกลดลงอย่างรวดเร็วตั้งแต่ พ.ศ. 2471 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อราคายางภายในประเทศของไทย โดยราคายางภายในประเทศลดลงจากกิโลกรัมละ 1.22 บาท ในพ.ศ. 2470 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 1.13 สตางค์ ใน พ.ศ. 2475 โดยมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ เพราะปริมาณยางล้นตลาดโลก

ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยจึงเข้าร่วมเป็นภาคี “ความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ” ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2477 โดยมีเป้าหมายเพื่อตึงราคายางให้สูงขึ้นด้วยการลดปริมาณการผลิตลง ผลของการเข้าเป็นภาคี ทำให้ไทยต้องออกพระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยาง พุทธศักราช 2477 แก้ไขเพิ่มเติมในพุทธศักราช 2479 เพื่อควบคุมปริมาณการผลิตและการจำหน่ายยาง ทำให้ราคายางของไทยเริ่มสูงขึ้นและมีเสถียรภาพขึ้น

การค้ายางของไทย ในการค้ายางหุ่ยดะงก ในช่วงส่งครามโลกครั้งที่ 2 เพราะเส้นทางการค้ายางถูกตัดขาดตลาดยางหุ่ยดะงกในและภายนอกประเทศไทยเปิดการรับซื้อขายยางทำให้ชาวสวนเดือดร้อนกันไปทั่ว โดยเฉพาะสวนขนาดใหญ่ ซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูงจะประสบความเดือดร้อนมากกว่าสวนขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากการทำสวนยางของคนไทย ซึ่งส่วนใหญ่ทำสวนยางขนาดเล็ก ทำเป็นอาชีพเสริม ส่วนมากจะมีอาชีพอื่นรองรับอยู่ เช่น มีสวนผลไม้ มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ ไก่ไข่ ลี้ยงเป็ด ไก่ ไก่ไข่ ปลูกข้าวไว้กินเอง เป็นต้น นอกจากนี้ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร่มีมาก ชาวสวนขนาดเล็กจึงไม่เดือดร้อน เมื่อยางไม่สามารถกรีดขายได้ ก็ทิ้งให้กรรังเท่านั้นเอง

7.1 พ่อค้าเร่ พ่อค้าในหมู่บ้าน และพ่อค้าในเมือง หลังส่งกรมโกลครั้งที่ 2 ราคายางจะต้องขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะหลังส่งกรมເກา�ລີ ລາຄາຍາງແພັນດີບໃນລຸ່ມນໍ້າທະເລສາບສົງລາສູງດີກິໂລກຮັມລະ 25-26 ບາທ ສ່ວນໜ້າຢ່າງ ໄນວ່າຈະເປັນຍາງເລັ້ນຫຼືຍາງກົອນ ກົງສູງຂຶ້ນດຶງກິໂລກຮັມລະ 8-10 ບາທ¹²⁰ ເໝັ້ນກັນ ກາວກະຊົງຂໍ້ອ້າຍຈຶ່ງເຄີດກັດຍ່າງຍິ່ງ ຂາວສວນທັນກັບໄປປັບປຸງສານຍາງຂອງຕົນ ພລຍ ດົນບຸກເບີກພື້ນທີ່ປ່າເພື່ອທຳສວນຍາງ ໃນຂະແໜເດີຍກັນພ່ອດ້າຍກາງກີເກີດຂຶ້ນມາກາມຍີ ທັ້ງພ່ອດ້າຍໃນหมู่บ້ານ ພ່ອດ້າຍ ພ່ອດ້າຍໃນເມືອງ ແລະພ່ອດ້າຍສ່ອນອອກ ເປັນກຸ່ມພ່ອດ້າຍກາງລາກທີ່ກຳທັນດຽວການຂໍ້ອ້າຍແລະໄຟ້ ເລື່ຖ່າມທຳກຳໃຫຍ່ການທຳກຳເອົາເບີບຂາວສວນໃນທຸກຮູບແບບເພື່ອໃຫດນເອງໄດ້ກຳໄຮສູງສຸດ ຜົ່ງຈະກາລ່າວດີ່ງ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້

7.1.1 ພ່ອດ້າຍ ດີ່ງພ່ອດ້າຍທີ່ຕະເງິນໄປປັບຂໍ້ອ້າຍຕາມສານຕາມໜຸ່ມ້ານຂອງຂາວສວນຍາງສ່ວນໃຫຍ່ຈະເປັນຂາວຈືນ ພ່ອດ້າຍເກີດຂຶ້ນມາກາມຍີທະເລສາບສົງຂໍ້ອ້າຍກຳໄດ້ ການຂໍ້ອ້າຍຍາງຂອງພ່ອດ້າຍເຮັດທຸນໄມ່ມາກນັກເພີ່ງແຕ່ມື້ນີ້ 1 ດັນ ເນັທຸນ 200-300 ບາທ ແລະຈັກຍານ 2 ລ້ອ ດືບເຂົ້າໄປປັບຂໍ້ອ້າຍຕາມໜຸ່ມ້ານແລະສວນຍາງຂອງຂາວສວນຍາງ ການຂໍ້ອ້າຍຍາງຂອງພ່ອດ້າຍເກີດໄດ້ກຳໄດ້ ກາຍໃນເວລາອັນຈຸດເຮົວ ເພຣະເປັນການຂໍ້ອ້າຍຕອນເຂົ້າແລະຂໍ້ອ້າຍຕອນແຍັ້ນ ກາຍໃນ 1 ວັນ ສາມາດກຳທຳກຳໄດ້ດີ່ງ 10-20 ສຕາງຄົດຕ່ອງຍາງ 1 ກິໂລກຮັມ¹²¹ ທຳເຫັນໄທເຮົ່ມໃຫ້ຄວາມສົນໃຈເປັນພ່ອດ້າຍເກີດນັ້ນ ໂດຍການຮ່ວມທຸນກັບພ່ອດ້າຍຂາວຈືນຕະເງິນຂໍ້ອ້າຍຍາງຕາມສານແລະໜຸ່ມ້ານ ເພື່ອນໍາມາຫຍຸດຕ່ອງໄກ້ກັບຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍທີ່ໄດ້ຕິດຕ່ອກນ້ຳໄວ້ກ່ອນແລ້ວ ຈາກນັ້ນນຳເຜີນທີ່ໄດ້ຈາກກະຊົງຍາງມາຂໍ້ອ້າຍຕ່ອງໄປ ເພຣະການຂໍ້ອ້າຍຍາງຂອງພ່ອດ້າຍ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະຂໍ້ອ້າຍເງິນສົດ ໄນເປັນນັ້ນຂາວສວນຈະໄມ່ໄໝຍ່າຍເພຣະໄມ່ໄວ້ວາງຈີເນື່ອງຈາກພ່ອດ້າຍ ບາງຮາຍໄມ່ໄຟ້ຄົນໃນພື້ນທີ່

ການກຳທັນດຽວການຂໍ້ອ້າຍຍາງຂອງພ່ອດ້າຍເນັ້ນ ເນີ້ຈາກຫັ້ງຈາກທຽບຮາຄາຂໍ້ອ້າຍໃນແຕ່ລະວັນຈາກຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍແລ້ວ ພ່ອດ້າຍຈະກຳທັນດຽວການຮັບຂໍ້ອ້າຍຂອງຕົນໂດຍຈະບວກດ່າໃຫ້ຈ່າຍໃນການເດີນທາງໄປຂໍ້ອ້າຍແລະກຳໄວ້ທີ່ຕິດວ່າຄວາມຈະໄດ້ ພລຽມທີ່ໄດ້ເປັນຮາຄາຂໍ້ອ້າຍຂອງພ່ອດ້າຍໃນວັນນີ້ ດັ່ງນັ້ນຮາຄາຮັບຂໍ້ອ້າຍຈະຝັ້ນແປ່ປິດຮັບຕະຫຼາດຮະຍະທາງແລະກຳໄວ້ທີ່ພ່ອດ້າຍຕ້ອງການ ສ່ວນໃຫຍ່ພ່ອດ້າຍເຈົ່າຂໍ້ອ້າຍໃນພື້ນທີ່ໄມ່ທ່າງໄກລ ມາກນັກ ເພຣະມີນັ້ນຈຳກັດເຮືອງພາຫະນຸນສົ່ງ ດີ່ງ ຈັກຍານ 2 ລ້ອ ຮະຍະທ່າງຈາກຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍຍອ່າງສູງໄໝ່ເກີນ 20 ກິໂລເມຕຣ ການກຳທັນດຽວການຮັບຂໍ້ອ້າຍຍາງຈະດ່ອນໜ້າງຕໍ່າ ແຕ່ໃນບາງກຣນີ້ລ້າຂາວສວນອຸ່ງໄກລເຕີຍກັບຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍພ່ອດ້າຍເຈົ່າໄຫວ້າກັບຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍໂດຍພ່ອດ້າຍຈະໄຫວ້າເກັນນໍ້າຫັນຕາຫຼັ້ງພື້ນທີ່ເປົ້າຂໍ້ອ້າຍກຳໄວ້ທີ່ເສີຍໄປຈາກການໃຫ້ຮາຄາຂາວສວນສູງຂຶ້ນ¹²² ໂດຍຄວາມເປັນຈິງແລ້ວຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍໃນທົ່ວງດິນແລະພ່ອດ້າຍຈະຕັດກັນກັບການຮັບຂໍ້ອ້າຍຕາມສານສູງທີ່ໄດ້ຕິດຕ່ອງກັນວ່າ ຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍມີຜົນຜົດຍາງຈາກພ່ອດ້າຍເຈົ່າຂໍ້ອ້າຍຮ້ານດັນຍ່າງແນ່ນອນ ດັ່ງນັ້ນແມ້ວ່າຂາວສວນຈະໄປບາຍທີ່ຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍສ່ວນໃຫຍ່ກົຈະໄດ້ຮາຄາໄກລເຕີຍກົງທີ່ໄມ່ຕ່າງຈາກການຂໍ້ອ້າຍພ່ອດ້າຍເຈົ່າກັນນັກ

7.1.2 ພ່ອດ້າຍໃນໜຸ່ມ້ານ ຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍທີ່ເກີດຂຶ້ນມາກາມຍີທະເລສາບສົງລາສູງດີກິໂລກຮັມລະ 2 ເຈົ້າຂອງຮ້ານສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຄົນຈືນ ຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍເຫັນນັ້ນອີກຈາກຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍທີ່ຮ້ານດັນແລ້ວ ບາງຮາຍຍັງກຳທຳຫັນທີ່ເປັນພ່ອດ້າຍເຈົ່າກັບໄປຂໍ້ອ້າຍຕາມສານສູງທີ່ໄດ້ຕິດຕ່ອງກັນ ນອກຈາກນັ້ນຮ້ານຮັບຂໍ້ອ້າຍໃນໜຸ່ມ້ານບາງຮາຍຍັງຂາຍເຄື່ອງອຸປ່າໂກຄົບຮົກຄວດຈົນສິ່ງຂອງທີ່ໃຫ້ໃນການທຳສວນຍາງເອົາຫຼືຍັງ ເກື່ອນ ມີຕຽບຮັດຍານ ນ້ຳກຽດ ເປັນດັ່ນຂາວສວນຍາງບາງຮາຍເງິນພາດມີມື້ນັ້ນມາກີໄປຫຍືນມາຈາກຮ້ານດັກທີ່ແລ້ານີ້ ບາງຄົ້ງເຄົາເຄື່ອງມື້ອົງເກື່ອງໃຫ້

ในการทำสวนยางมาก่อน พอกรีดยางได้แล้วก็ไปขายที่ร้าน เงินที่ได้ส่วนหนึ่งก็นำมารื้นฟื้นที่ดังอยู่ ที่เหลือส่วนหนึ่งจะซื้อสินค้าในร้านกลับมาใช้สอยในบ้าน ดังนั้นการขายยางจึงแล้วแต่พ่อค้าจะกำหนดราคา เพราะชาวสวนไปหินบินยืมเงินและสิ่งของจากร้านค้ามาใช้ก่อนแล้ว¹²³

7.1.3 พ่อค้าในเมือง พ่อค้าคนกลางที่สำคัญทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่เชื่อมต่อระหว่างพ่อค้าในหมู่บ้านกับพ่อค้าส่งออกอย่าง คือ พ่อค้าในเมือง เพราะพ่อค้าในหมู่บ้านไม่ติดต่อ กับ โรงงานยางและผู้ส่งออกโดยตรง อาจเป็นเพราะยางในครอบครองของตนมีปริมาณไม่มากนัก และการคมนาคมไม่สะดวก การนำยางไปส่งโรงงานอาจไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายและเวลาที่ต้องเสียไป พ่อค้าในเมือง (ยี่ป้า) จึงเข้ามามีบทบาทเชื่อมต่อแทน

พ่อค้าในเมืองจะเปิดร้านรับซื้อยางของตนเองในตัวเมือง ส่วนใหญ่จะประกอบธุรกิจซื้อยางเพียงอย่างเดียว อาจมีบ้างบางรายที่ขายอุปกรณ์การผลิตยาง เป็น จักรรีดยาง เป็นต้น พ่อค้าในเมือง จะรับซื้อยางแผ่นดิน ยางก้อน และยางเส้นจากชาวสวนและพ่อค้าในหมู่บ้าน แล้วขายต่อให้โรงงาน หรือผู้ส่งออกอีกด้วยนึง

ในการซื้อขายยางของพ่อค้าคนกลางกับโรงงานยางและผู้ส่งออกอย่างในช่วงก่อนและหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น เมื่อพ่อค้าคนกลางส่งยางไปขายโรงงานพ่อค้าจะได้รับเงินล่วงหน้า 80 เปอร์เซ็นต์ ของราคายางทั้งหมดที่ซื้อขายกันในวันนั้น จากนั้นโรงงานจะนำยางเข้ารอมควันเพื่อจัดเกรด ยางแล้วนำผลที่ได้มาคิดเงินอีก 20 เปอร์เซ็นต์ที่ค้างจ่าย วิธีการนี้ใช้เรื่อยมาจนถึงประมาณปลาย ทศวรรษ 2510¹²⁴

พ่อค้าที่ พ่อค้าในหมู่บ้าน และพ่อค้าในเมือง จะมีส่วนสนับสนุนกับชาวสวนมากที่สุด ไม่ว่าจะ ออกไปซื้อยางตามสวน ตามหมู่บ้านหรือรับซื้อยางอยู่ในร้านของตน ชาวสวนจะถูกพ่อค้าเอาไว้ เอาเบรี่ยบ โดยใช้เล้อห่ำลี่ย์ทางการค้าทุกรูปแบบ ดังแต่การดราคานา โงงตاش ประเมินความชื้นของ แผ่นยางสูง ซึ่งชาวสวนเรียกวิธีของพ่อค้าแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คนพักลงบ้างรายเรียกว่า “ขอ ฉ้อ หัก”¹²⁵ ในขณะที่คนลงราบบ้างรายเรียกว่า “ขอ ฉ้อ โงง”¹²⁶ ขอ คือ ขอเชยัน้ำหนักของกิโลกรัม ฉ้อและโงง หมายถึง การฉ้อโกงการซั่งน้ำหนักยาง ดังแต่ซั่งไม่เต็มจำนวนไปจนถึงการถ่วงน้ำหนักใน ถุงต้ม ส่วนหัก คือ การหักน้ำหนักของยางโดยอ้าง ว่ายางสกปรก แผ่นหนา ขี้นเขือร่า ไม่สะอาด และ เมื่อกำหนดราการับซื้อจะดราคารับซื้อและซื้อคละกันเป็นโดยไม่แยกคุณภาพของยาง ทำให้ชาวสวน เสียเบรี่ยบ และขาดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพยางของตนให้ดีขึ้น

การที่ชาวสวนตอกอยู่ในฐานะเสียเบรี่ยบในการค้าขายยางพารา ยอมตกเป็นเบี้ยวล่างให้กับพ่อค้ายอมให้ขาดราคา ใช้เล้อห่ำลี่ย์ฉ้อโกงการซั่งน้ำหนัก เพื่อแสวงหากำไรให้ได้มากที่สุด เป็นเพราะ สาเหตุด้วยไปนี้

1. ชาวสวนไม่คุ้นเคยกับระบบการซั่งน้ำหนัก โดยการใช้ชั่งคัน และตัวชั่งคันเองก็มีความ เที่ยงตรงน้อย โงงได้เงียบ เมื่อขายางขึ้นชั่งก็ตามแต่พ่อค้าจะบอกให้ทราบ
2. การดราคานา ชาวสวนไม่ทราบราคาที่แท้จริงของการซื้อขายยางของประเทศ เพราะ ระบบการสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะชาวสวนที่อยู่ห่างไกลจะไม่สามารถรับรู้ข่าวสารได้เลย
3. ยางพาราปลูกเพื่อขาย กินไปได้ ชาวสวนจึงเป็นต้องขายไม่ว่าพ่อค้าจะให้ราคาต่ำเพียง

ได้ก็ตาม เพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อการใช้จ่ายในครอบครัว

7.2 โรงงานแปรรูปและส่งออก โรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก เป็นพ่อค้ารายสุดท้าย ในกระบวนการค้ายาง โดยมากจะดำเนินการในรูปของบริษัท ซึ่งจะเป็นเจ้าของโรงงานแปรรูปและส่งออก ยางพาราที่รับซื้อส่วนใหญ่จะรับซื้อจากเจ้าของสวนยางนาดใหญ่บางรายและพ่อค้าคนกลาง โดยซื้อหันในรูปของยางแผ่นดิน ขี้ยาง เศษยาง ยางก้อน และยางแผ่นรมควัน หรือนำมาแปรสภาพในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของตลาด เช่น ยางเครป เป็นต้น

ในการรับซื้อยางของโรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก จะถือเป็นราคายางแผ่นรมควันขั้นสามเป็นหลักในการกำหนดราคารับซื้อในแต่ละวัน โดยพ่อค้าจะพิจารณาจากราคายางที่ขายได้หรือคาดว่าจะขายได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะอิงราคากลางสิงคโปร์ มาเลเซีย และญี่ปุ่น หักค่าใช้จ่ายในการส่งออก พ่อค้าขาย ก่อน เงินลงเดราท์เพื่อการปลูกแทนหากับกำไรที่พ่อค้าต้องการ จากนั้นจึงกำหนดเป็นราคากลางขายยางแผ่นรมควันขั้นสาม¹²⁷

ตั้งนั้นมีพ่อค้าคนกลางนำยางแผ่นดินมาขายให้กับโรงงานแปรรูป จะต้องนำยางแผ่นดินมา รมควัน และจัดชั้นยางเสียก่อน จึงคิดราคาซึ่งส่วนมากจะกำหนดราคาณ วันรับมอบยาง เจ้าของโรงงานจะนำราคายางล่วงหน้าให้แก่ผู้ขาย 80 เบอร์เซ็นต์ ของราคายางแผ่นรมควันขั้นสามของโรงงานในวันนั้น¹²⁸ เมื่อยางถูกรมควันและจัดชั้นยางเรียบร้อยแล้ว ผู้ซื้อจะนำราคายางแผ่นรมควัน ตามน้ำหนักและชั้นของยางแผ่นรมควัน แล้วหักด้วยจำนวนเงินที่จ่ายให้ล่วงหน้าหากับค่ามารค ณ ในกรณีที่พ่อค้าคนกลางมีโรงรมควันของตนเองทางโรงงานแปรรูปและผู้ส่งออก จะตรวจสอบคุณภาพของยางแผ่นรมควันโดยการสุ่มตรวจ เมื่อได้คุณภาพตรงตามที่พ่อค้าคนกลางแจ้งแล้วก็จะกำหนดราคากลางขาย ตามราคากลางของโรงงาน ณ วันส่งมอบ

เนื่องจากยางพาราของไทยที่ผลิตได้เกือบทั้งหมดส่งออกขายต่างประเทศ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ในช่วงหลังจะมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อใช้ยางเป็นวัสดุดิบมากขึ้น ตั้งแต่กลางทศวรรษ 1970 (พ.ศ. 2513 - พ.ศ. 2522) เป็นต้นมา แต่ปริมาณการใช้ไม่เกินร้อยละ 10 ของปริมาณที่ผลิตได้ในแต่ละปี ตั้งนั้นความต้องการเลี่ยงราคายางในตลาดโลกจึงส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดราคายางภายในประเทศไทย นอกจากนี้ระบบการค้าผูกขาด ยังเป็นตัวสำคัญในการผันแปรของราคายางไม่เป็นไปตามระบบภาคไก่คงตลาดที่แท้จริง

กฎด ทรงประเสริฐ ได้กล่าวถึงการผูกขาดการค้ายางพาราของไทยใน ทุนสิงคโปร์ การผูกขาดยางพาราและดีบุกไทย ไว้อย่างน่าสนใจ พoSruPได้ดังนี้

การค้ายางพาราของไทย ถูกผูกขาดและดำเนินการโดยทุนและชาวจีนทุกระดับ อย่างน้อยที่สุดหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มธุรกิจจีนได้ช่วงชิงบทบาทการเป็นผู้นำในการครองตลาดการค้ายางพาราในตลาดสำคัญของโลก โดยเฉพาะการนำเข้ากับบริษัทตะวันตกใน The Straits Settlements ก่อนที่จะขยายอิทธิพลและเงินทุนเข้ามาในไทยได้เป็นผลสำเร็จ โดยใช้ปันและสิงคโปร์ เป็นฐานรวมและขยายสินค้ายางออกสู่ต่างประเทศตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา โดยมีกลุ่มต้น กากี เป็นผู้นำ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับไทย การผูกขาดเริ่มจากการที่กลุ่ม ตัน กากี ขยายทุนเข้าครอบงำตลาดภายนอกและส่งออกยางพาราด้วยการตั้งบริษัทยางพาราขึ้นมา 3 บริษัท ในเวลาใกล้เคียงกัน คือ บริษัทน่าเชี่ยม จำกัด (หรือ บริษัทสยามปักช์ได้ จำกัด) บริษัทด้วยต้อง จำกัด และบริษัทนำได้ จำกัด (หรือบริษัทไทยปักช์ได้ จำกัด) เพื่อทำหน้าที่กว้านซื้อยางพาราจากพ่อค้าจีนรายย่อย พร้อมกับตั้งโรงงานขนาดใหญ่ขึ้นที่ นาครอิวาส ยะลา ตรัง และหาดใหญ่ และสามารถขยายกิจการได้อย่างรวดเร็ว โดยประสานกิจการอย่างแนบแน่นกับบริษัทแม่ในสิงคโปร์และปีนัง

บริษัทเหล่านี้ใช้วิธีการขยายสาขาและบริษัทนายหน้าของตนแพร่กระจายออกไปทุกห้องที่มี การปลูกยาง และสามารถสนับധัญมายังจุดที่ตั้งโรงงานของตนได้ โดยวิธีการปล่อยเครดิตในปริมาณ เงินที่มากกว่าและระยะเวลาที่นานกว่าพ่อค้าและร้านรับซื้อยางทั่วไป ทำให้บริษัทอื่นไม่สามารถแข่งขัน แบ่งส่วนแบ่งตลาดจากบริษัททั้ง 3 ได้ ตลอดช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังจากนั้น ซึ่งต่อมา บริษัทเหล่านี้ได้รวมกิจการเข้าด้วยกันในช่วงกลางทศวรรษ 1970 ใช้อาวุบาก "เต็กบิหัง" จำกัด (ยางไทยปักช์ได้) เพื่อทำการผูกขาดการส่งออกยางพาราส่วนใหญ่ของไทยจนถึงปัจจุบัน¹²⁹

การผูกขาดการค้ายางในไทยของบริษัทด้วยแทนสิงคโปร์พัฒนาไปอย่างมั่นคงและแข็งแรง โดย อาศัยทุนการสร้างเครือข่ายและจุดอ่อนของการสื่อสารระหว่างไทยกับตลาดต่างประเทศ ซึ่งล้าสมัยไม่ สามารถตามทันการเปลี่ยนแปลงราคายางของโลกได้ ทำให้บริษัทสามารถแสวงหากำไรจากส่วนต่าง ของราคาก้อนขายยางพาราตามต้องการ ดังนั้นราคาก้อนขายยางพาราของไทยจึงขยับตัวขึ้นลงอยู่กับ ปัจจัยหลัก 2 ประการ คือ กำไรจากการผูกขาดของบริษัทเมื่อหักภาษีส่งออกแล้ว และคุปส์คุปทาน ของสินค้าในตลาดโลก

การค้ายางโดยต้องผ่านพ่อค้าคนกลางและลูกค้าตัวแทนจึงระดับนั้นถือว่าต่ำ ส่ง ผลให้ขาดแคลนขาดหายไปในราคาก้อนขายยางได้ในราคาก้อนที่ต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน แม้จะไม่มีตัวเลขยืนยันในปัจจุบันนี้ ได้ แต่ความแตกต่างของราคายางสิงคโปร์กับไทยใน พ.ศ. 2512 ก็พอจะเห็นแนวโน้มได้ชัดเจน ใน พ.ศ. 2512 ยางแผ่นรมควันขั้น 1 ของไทย ขายได้ในราคากิโลกรัมละ 8.28 บาท ในขณะที่สิงคโปร์มี ราคาก้อนขายก้อนในราคาก้อน 10.39 บาท มีส่วนต่าง 2.11 บาท สูง ถึง 25.48 เปอร์เซ็นต์¹³⁰ โดยส่วนต่างนี้จะ มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างไรก็ตามแม้ว่าราคายางของไทยจะต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน แต่ในปัจจุบันนี้ น้ำดันทุนการผลิตยังต่ำ ส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครอบครัวในการทำสวนยาง นำสุดคุปกรณ์ในห้องลินามา ใช้ในกระบวนการผลิตยาง เช่น กะลามะพร้าว เป็นต้น ทำให้ขาดแคลนพืชเมืองออกจากภายนอก ได้ บางรายนำเงินไปลงทุนเพื่อพัฒนาการผลิตยางของตนให้มีคุณภาพ เช่น ซื้อน้ำกรด คุณภาพดี ซื้อจักรรดยาง บางรายอาจจะซื้อที่ดินเพิ่มเติม บางรายถึงกับมีเงินออมเหลือเพื่อสร้างบ้าน ใหม่ ส่งลูกไปเรียนสูงขึ้น¹³¹ เพื่อยกระดับชั้นในสังคม เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของ ชาวสวนเป็นแรงดึงดูดส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนประกอบอาชีพอื่นและมีพื้นที่เหมาะสมแก่การทำสวน เริ่มหันมาให้ ความสนใจทำสวนมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนอาชีพหลักเดิมหันมาทำสวน เช่น กรณีบ้านไทรครอบ เปลี่ยนจากการทำสวนพลูมาทำสวนยาง¹³² เป็นต้น

8. รัฐกิจการช่วยเหลือชาวสวนยาง

ไทยเริ่มปลูกยางพาราตั้งแต่ปี พ.ศ. 2442 โดยที่จังหวัดสงขลาเริ่มปลูกเมื่อปี พ.ศ. 2446 ในช่วงระยะเวลา 35 ปี นับตั้งแต่เริ่มมีการปลูกยางจนถึงก่อน พ.ศ. 2477 รัฐบาลปล่อยให้ชาวสวนดำเนินการเองทุกอย่าง ทั้งการผลิตและการจำหน่าย ซึ่งนอกจากทำให้การผลิตยางของไทย โดยเฉพาะสวนขนาดเล็กไม่มีคุณภาพแล้ว ยังเป็นจุดอ่อนให้เกิดการผูกขาดการค้ายางได้ง่ายขึ้น

การที่รัฐบาลยืนมือเข้ามาดูแลการทำการสวนยาง ไม่ใช่เกิดจากความประนันของรัฐที่ต้องการพัฒนาการทำการสวนยางให้ดีขึ้น แต่เกิดจากการค้ายางตกต่ำอย่างรุนแรง ชาวสวนเดือดร้อนกันอย่างหนัก โดยเฉพาะเจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่ ซึ่งมีรายจ่ายในการดำเนินกิจการสวนยางค่อนข้างสูง อาจถึงขั้นล้มละลายได้ถ้าไม่รับแก้ไข

ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงเข้าร่วมเป็นภาคี “ความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ” ใน พ.ศ. 2477 เพื่อร่วมมือกันทั้งระหว่างประเทศผู้ผลิตและผู้ซื้อ เพื่อลดปริมาณให้เข้าสู่จุดดุลยภาพ ซึ่งจะทำให้ราคายางสูงขึ้นตามระบบโลกใหม่ของตลาด

ผลของการเข้าร่วมเป็นภาคีดังกล่าว ทำให้รัฐบาลต้องออกพระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยางพุทธศักราช 2477 และแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองจำกัดยางพุทธศักราช 2479 มีหลักการสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. การปลูกยางเพิ่ม การปลูกซ้อมยาง กฎผลิตและการค้ายาง ต้องขออนุญาตต่อทางราชการ และดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น

2. การผลิต การซื้อขายยางภายในประเทศไทยและการส่งออกยาง ต้องดำเนินการตามโควต้าที่ได้รับ ห้ามผลิตหรือซื้อขายยางหรือส่งออกยางเกินโควต้าของตน และเมื่อจะนำยางเข้าหรือส่งออกนอกพระราชอาณาจักร ต้องขออนุญาตโดยวิธีแสดงแหล่งกำเนิดยางพารากำกับด้วย หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษตามกฎหมาย

3. ห้ามเก็บภาษียางไว้เกินจำนวนที่ได้รับอนุญาต¹³³

สรุปได้ว่าพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับ ได้กำหนดวิธีการควบคุมการปลูก ทำให้การผลิตยางมีปริมาณที่แน่นอน คุณภาพยางดีขึ้น ราคายางจึงเริ่มสูงขึ้นและมีเสถียรภาพมากกว่าเดิม ชาวสวนจึงเริ่มหันกลับมาทำการสวนยางอีกครั้ง นำสังเกตว่า การควบคุมบริษัทการผลิตและการจำหน่ายจะเกิดประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมืออย่างแท้จริง ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ซื้อต่างประเทศ

เพื่อให้การดำเนินการตาม “ความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ” บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ นอกจากไทยจะประกาศให้พระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยางทั้ง 2 ฉบับดังที่กล่าวมานแล้ว ยังได้จัดเตรียมบุคลากรเพื่อดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยตั้งแผนกยางขึ้นใน พ.ศ. 2477 เพื่อบรุ่งการทำสวนยาง การผลิต และการค้ายางให้เป็นไปตามข้อตกลงการจำกัดยาง ต่อมาเมื่อราชภูมิปลูกยางกันมากขึ้นและรัฐบาลเห็นความจำเป็นจะต้องขยายงานเพื่อรับกับความเจริญ ก้าวหน้าของกิจการสวนยาง จึงออกพระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายแผนกยางขึ้นเป็น “กองการยาง” ใน พ.ศ. 2481

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นประจำตามอำเภอต่างๆ ตลอดจนผู้ดูแลราชการ ควบคุมการจำกัดยาง และได้มีการรับสมัครผู้ดูแลการศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษารอบ ที่ตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มาเป็นผู้ควบคุมการออกคุปองและควบคุมการค้ายางของพ่อค้า ซึ่งเจ้าพนักงานพวนนี้เรียกว่ากันทั่วไปว่า “นายยาง”¹³⁴

การทำสวนยางตามพระราชบัญญัติควบคุมการจำกัดยาง ชาวสวนจะต้องยื่นเรื่องราขขอใบสุทธิยางหรือใบจำกัดคุปองยาง โดยเสียค่าธรรมเนียมฉบับละ 50 สตางค์ ต่อเจ้าพนักงานประจำท้องถิ่น เพื่อขอโควต้าการเพาะปลูกยางเมื่อได้รับอนุญาตให้เพาะปลูกยางแล้ว ชาวสวนจะได้รับ “ใบสุทธิยาง” ในกรณีที่มีพื้นที่เพาะปลูกเกิน 50 ไร่ และมีต้นยางเกินกว่า 2,000 ต้น ถ้ามีพื้นที่เพาะปลูกและมีจำนวนน้อยกว่านี้จะได้รับ “ใบจำกัดคุปองยาง” เมื่อชาวสวนได้รับใบอนุญาตจากทางราชการแล้วจึงจะสามารถผลิตยางออกจำหน่ายได้¹³⁵

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยาง ได้สร้างปัญหาให้กับเจ้าของสวนยางและพ่อค้ายางอย่างมาก โดยเฉพาะการใช้คุปองเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบปริมาณการผลิตและค้ายาง ได้ก่อให้เกิดการทุจริตขึ้นอย่างกว้างขวางในธุรกิจการค้ายาง ทั้งระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ่อค้ายาง และชาวสวนยาง

สำหรับชาวสวนยางขนาดเล็ก การไปขออนุญาตทำสวนยางและใบคุปองยางนั้น ได้รับความลำบาก เพราะเจ้าหน้าที่จะผิดผลาดเลื่อนกำหนดการให้ไปรับอนุญาต แต่ถ้าเป็นเจ้าของสวนขนาดใหญ่ จะได้รับความสะดวก เพราะได้ผลประโยชน์ตอบแทน สร้างความเบื่อหน่ายให้กับชาวสวนขนาดเล็ก บางรายจึงหลีกเลี่ยงไม่ขออนุญาตทำสวนยาง บางรายทนต่อการกระทำการของเจ้าหน้าที่ไม่ได้ จึงรวมตัวกันฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ ดังเช่น กรณีชาวสวนยางในตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 12 คน ยื่นหนังสือต่อเจ้าพนักงานแผนกว่างที่อำเภอหาดใหญ่ กล่าวหาเจ้าพนักงานไม่ให้ความสะดวกในการให้คุปอง แต่กับคนต่างด้าวกลับให้ความสะดวกก่อนเสมอ¹³⁶

การที่ชาวสวนยางขนาดเล็ก บางรายหลีกเลี่ยงไม่ขออนุญาตทำสวนยาง เมื่อผลิตยางได้จะขายให้พ่อค้าในลักษณะย่างเดือน ถูกพ่อค้ากดราคารับซื้อยาง โดยจะรับซื้อในราคาน้ำเงินกิโลกรัมละ 35 - 40 สตางค์ ในขณะที่ชาวสวนยางที่มีคุปองยางจะได้ราคากลางกว่าถึงกิโลกรัมละ 85-90 สตางค์ ทำให้ชาวสวนเหล่านี้ได้รับความเดือดร้อนมาก เพราะส่วนต่างของราคายางนั้นสูงถึง 50 สตางค์ ต่อ กิโลกรัม

ส่วนเจ้าพนักงานของรัฐก็กระทำการทุจริตในหน้าที่ โดยร่วมกับเจ้าของสวนยาง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้เจ้าของสวนยางแจ้งจำนวนยางที่ทำได้เกินความจริงหรือบางคนไม่ได้ทำสวนยางแต่มาแจ้งขออนุญาต เจ้าพนักงานเมื่อได้รับแจ้งก็จะไม่ตรวจสอบความถูกต้อง ออกคุปองให้ตามที่ชาวสวนยื่นเรื่องขออนุญาตจากนั้นเจ้าของสวน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าพนักงานนำคุปองมาแบ่งกัน แล้วนำไปขายให้พ่อค้าหรือขายในท้องตลาด ชาวสวนบางคนไม่ได้ทำสวนยางแต่ได้รับคุปองกันนำคุปองไปขายให้กับชาวสวนที่ทำสวนยางจริงแต่ไม่ขออนุญาต วิธีการนี้เรียกว่ากันทั่วไปว่า “สวนลม”¹³⁷ เป็นการแสวงหากำไรโดยไม่ต้องทำอะไรเลย¹³⁸ ส่วนพ่อค้าก็สามารถซื้อยางเดือนได้สะดวกไม่ต้องขออนุญาต เพราะสามารถใช้คุปองที่มีขายเกลื่อนท้องตลาด ซึ่งยังได้กำไรจากการกดราคายางของชาวสวนอีกด้วย

นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานของรัฐ ลักษณะส่งยางไปขายต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยสูญเสียผลประโยชน์ที่ควรได้จากการค้าและภาคีการที่จะได้รับจากการส่งยางออกนอกประเทศคือด้วย โดยข้อเท็จจริงแล้ว การควบคุมปริมาณการผลิตและการค้ายาง เป็นไปตาม “ข้อตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศ” ซึ่งไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลงดังกล่าวตั้งแต่ พ.ศ. 2477 และเมื่อข้อตกลงหมดอายุในวันที่ 31 ธันวาคม 2481 ไทยก็ยินยอมต่อสัญญาออกไปอีก 5 ปี เนื่องด้วยภาระภาคีผู้ผลิตยางอื่นๆ โดยสัญญานี้จะเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2481 จนถึง พ.ศ. 2486 และรัฐบาลเห็นว่าพระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยาง 2 ฉบับที่ประกาศใช้บังคับใน พ.ศ. 2477 และ 2479 นั้นมีข้อบกพร่องหลายประการและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนี้ จึงตราพระราชบัญญัติเพื่อประกอบความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศขึ้นบังคับให้อีก 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติควบคุมยาง พุทธศักราช 2481 และพระราชบัญญัติควบคุมยาง (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2483 โดยมีหลักการเข่นเดียวกับพระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยางพุทธศักราช 2479 ทุกประการ แตกต่างเพียงในรายละเอียดเล็กน้อยเท่านั้น¹³⁹ โดยพระราชบัญญัติฉบับใหม่ไม่ได้กำหนดระเบียบและวิธีปฏิบัติลงในพระราชบัญญัติ แต่ให้ทำเป็นกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมยาง พุทธศักราช 2481 จนถึงปัจจุบันมีประมาณ 9 ฉบับ¹⁴⁰

ผลของการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมจำกัดยางและพระราชบัญญัติควบคุมยาง ถึงแม้ว่า จะก่อให้เกิดปัญหาและการหุ้นหันในธุรกิจยาง แต่ก็สามารถทำให้การผลิตยางมีปริมาณที่แน่นอน คุณภาพของยางดีขึ้น ราคายางจึงเริ่มสูงขึ้นและมีเสถียรภาพมากขึ้น ชาวสวนยางจึงหันมาปลูกยางอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะหยุดชะงักไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2¹⁴¹ เพราะประเทศไทย โดยเฉพาะลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นสมรภูมิระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยางเริ่มมีราคาดีขึ้นตามลำดับ เพราะประเทศไทยอุดหนุนกรรมเริ่มฟื้นตัว ความต้องการยางเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยางรถยนต์และอุตสาหกรรมอื่นๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับเกิดสงครามเกาหลี ระหว่าง พ.ศ. 2493-2494 ทำให้ราคายางพุ่งสูงขึ้นจากเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.34 บาท ในปี พ.ศ. 2489 เป็นเฉลี่ยกิโลกรัมละ 17.29 บาท ใน พ.ศ. 2494 ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกอีกครั้งหนึ่ง โดยพื้นที่การปลูกยางของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,500,000 ไร่ ในพ.ศ. 2492 เป็น 2,090,000 ไร่ ในพ.ศ. 2498 โดยพื้นที่ทำสวนยางของจังหวัดสงขลาเพิ่มขึ้น 322,263 ไร่ และจังหวัดพัทลุงมีเนื้อที่ปลูกยางเพิ่มขึ้น 32,997 ไร่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ยางกล้ายางเป็นสินค้าส่งออกอันดับ 2 รองจากข้าว¹⁴² และมีมูลค่าส่งออกสูงกว่าร้อยละ 20 ของสินค้าส่งออกทั้งหมด เมื่อราคายางเพิ่มสูงขึ้นเข่นนี้ประกอบกับความตกลงจำกัดยางระหว่างประเทศไทยได้สิ้นสุดลงใน พ.ศ. 2486 ความต้องการยางพาราในตลาดโลกเพิ่มขึ้น และหมวดความจำเป็นต้องควบคุมจำกัดគอด้วยยางอีกด้วย การควบคุมปริมาณการผลิตจึงจำเป็นต้องยกเลิกไป การใช้คุปองกำกับปริมาณการผลิตและการค้ายางก็หมดความจำเป็น เจ้าหน้าที่คุปองหรือนายยางต้องเปลี่ยนไปทำหน้าที่ใหม่ในตำแหน่งสิกรรมจังหวัดหรือภสกิกรรมอำเภอ ทำหน้าที่แนะนำส่งเสริม พัฒนาการปลูกยางพารา และการผลิตยางแผ่นรวมครัวโดยตรง โดยขึ้นอยู่กับกองการยาง กระทรวงเกษตรธาริการ¹⁴³

ในพ.ศ. 2493 ไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก “องค์การศึกษาเกี่ยวกับยางระหว่างประเทศ”

(International Rubber Study Group)¹⁴⁴ เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก เกี่ยวกับ กิจกรรมการผลิตและการใช้ยาง และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ไทยเกิดความคิดที่จะปรับปรุงคุณภาพการ ผลิตยาง โดยการปลูกแทนยางพันธุ์พื้นเมืองด้วยยางพันธุ์ดี โดยได้รับการเสนอแนะจากองค์การศึกษา เกี่ยวกับยางระหว่างประเทศ

กล่าวได้ว่า รัฐบาลหันมาให้ความสนใจอย่างจริงจัง ในพ.ศ. 2477 หลังจากเกิดภาวะยางราค ตกต่ำอย่างรุนแรง ผลกระทบของการแก้ปัญหาในครั้งนั้น ทำให้รัฐตั้งหน่วยงานขึ้นมาจัดการผลิต ยางโดยตรง ตั้งแต่การจัดตั้งแผนกวางปี ในพ.ศ. 2477 ตั้งสถานีทดลองยางปีในจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้ ตั้งแต่พ.ศ. 2493 เป็นต้นมา และตั้งสถานีการยางคงของปีในพ.ศ. 2495 เพื่อวิจัยและพัฒนา พันธุ์ยางที่มีคุณลักษณะที่ดี ให้หุ้นส่วนมาก ทนต่อโรคและด้านทนทานดี เหมาะสมแก่สภาพพื้นที่ในภาค ใต้ และในที่สุดเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงการพัฒนาคุณภาพยางครั้งยิ่งใหญ่ โดยส่งเสริมให้ชาวสวนปลูก แทนยางพันธุ์พื้นเมืองด้วยยางพันธุ์ดี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา

สรุปได้ว่าการทำการทำสวนยางของกลุ่มทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2440 จนถึง 2500 ชาวสวนต้องดูแลและช่วยเหลือตนเองมาโดยตลอด ในระยะแรกเป็นการปลูกเพื่อเสริมรายได้ แต่เมื่อ ราคายางเริ่มดีขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวสวนเริ่มเปลี่ยนเป้าหมายการผลิตจากการปลูก เป็นอาชีพเสริมมาเป็นการปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลัก ชาวสวนเริ่มจะทิ้งอาชีพเดิมที่ทำอยู่ และ เนื่องจากการทำสวนยางพารามีเป้าหมายเพื่อการจำหน่ายเพียงอย่างเดียว ตั้งนี้ระบบเงินตราจึงแทรก เข้ามาในอาชีพชาวสวนได้เร็วกว่าข้าวนา จะเห็นว่าการออกกฎหมายเพื่อการผลิตยางมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่ใช้ เงินซื้อพันธุ์ยางที่ดีและการเปลี่ยนพันธุ์ยางด้วยวิธีการติดตัว ระบบการตลาดแทรกตัวเข้ามาได้รวดเร็ว และเนื่องจากชาวสวนไม่คุ้นเคยกับกลไกตลาด ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูงและเต็มไปด้วยเลือกซื้อและการ เอาเปรียบจากผู้ค้า ทำให้ชาวสวนตัดสินใจเปลี่ยนอาชีพ แม้ว่าจะถูกกดราคาและถูกโงงด้วยวิธี การต่างๆ แต่ชาวสวนบางรายยังมีกำไร มีเงินออม เพราะต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถส่งลูกเรียน หนังสือและสร้างบ้านใหม่ได้ นอกจากนี้ชาวสวนยังไม่หันมาทำสวนยางโดยการปลูกพืชเชิงเดียว ภายนอกสวนยังมีผลที่จะบริโภคและขายได้ เช่น สะตอ ลูกเนย จึงสามารถดำเนินสถานภาพของตน อยู่ได้ แม้ว่าราคายางจะปรับปรวนเพียงใดก็ตาม เพราะมีมีผล มีข้าว มีสัตว์ ซึ่งยังสมบูรณ์อยู่หากเลี้ยง ชีวไปได้ ระบบเงินตราอย่างไม่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเสียไป ยังมีการช่วยเหลืออื้ออาทรกัน อยู่ เพราะระบบเงินตราอย่างไม่แทรกตัวถึงขั้นควบคุมปัจจัยการผลิตอย่างแท้จริง ระบบเงินตราส่วนใหญ่ จะกระหนบกับชีวิตชาวสวนเฉพาะระบบการตลาดเท่านั้น

สภาพเศรษฐกิจท้องถิ่นลุ่มน้ำภาคตะวันออก ตั้งแต่ พ.ศ. 2453-พ.ศ. 2500 สรุปได้ว่าเริ่ม เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบทุนนิยม เพราะข้าวนาและชาวสวนเริ่มค่อยๆ เปลี่ยนเป้าหมายการผลิตจากการ ผลิตเพื่อบริโภคเป็นการผลิตเพื่อขาย

ในส่วนของข้าวนา การผลิตข้าวเพื่อขายจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นการผลิตข้าว ขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินการโดยนายทุนเจ้ามีเป้าหมายเพื่อการขายโดยเฉพาะ มีการใช้เครื่องจักรช่วยในการปรับพื้นที่นา จะทำนาแบบครัวบวงจร จ้างแรงงานคนเพื่อช่วยในขั้นตอนการหราน การเก็บเกี่ยว มี โรงสีของตนเองเพื่อแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารส่งไปจำหน่ายยังตลาดใกล้เคียงและตลาดต่าง

ประเทศ ในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นพ่อค้ารับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนาเพื่อนำมาแปรรูปเป็นข้าวสาร แสวงหากำไรโดยการตัดราคาและใบหน้า การทำนาของนายทุนจีนเป็นการทำครัวบัวจิ เริ่มตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการขาย สามารถแสวงหากำไรจากการลงทุนของตนเองได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะนายทุนจีนเป็นหัวผู้ผลิต ผู้ซื้อ และผู้ขาย จึงมีสิทธิเลือกขายผลผลิตของตนเพื่อแสวงหากำไรได้มากกว่าชาวนา และการผลิตของนายทุนจีนเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด แสวงหากำไรจากการขายผลผลิต ดังนั้นมือใดก็ตามที่มีแนวโน้มว่าการผลิตข้าวเพื่อขายจะประสบภาวะขาดทุน นายทุนจีนก็จะหยุดผลิตเพื่อแสวงหาอีกพื้นที่ดีกว่าทำต่อไป

สำหรับชาวนาการผลิตข้าวเพื่อขายเป็นการผลิตในพื้นที่ขนาดเล็ก มีเป้าหมายการผลิตต่างจากนายทุนจีน เพราะถึงแม้จะมีการผลิตเพื่อขาย แต่เป็นการขายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคแล้ว นอกเหนือนี้ยังมีธุรกิจการผลิตแบบเดิม ไม่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีการผลิต เมื่อต้องการเพิ่มผลผลิตก็เพียงแต่ขยายพื้นที่การเพาะปลูกเท่านั้น แม้ว่าในช่วงหลัง พ.ศ. 2470 ที่ดินจะเริ่มมีราคาเพิ่มขึ้น แต่ก็มีที่ดินเหลืออีกมากให้ชาวนาจับจองได้ เพียงแต่อยู่ลึกเข้าไปและขาดความสมบูรณ์ไปบ้าง ดังนั้นการเพิ่มผลผลิตโดยการขยายพื้นที่การเพาะปลูกจึงอยู่ในวิสัยที่ชาวนาจะทำได้และการทำนาของชาวนา ก็มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ใช้แรงงานในครอบครัวและลัตต์เลี้ยงช่วยในการผลิต ถึงแม้จะมีการจ้างแรงงานเกิดขึ้นหลัง พ.ศ. 2490 ก็เป็นเพราะจำเป็นที่ต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการศึกษา มากกว่าที่จะสะสมทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพิ่มผลผลิตสูงความต้องการของตลาด

ถึงแม้ว่าในช่วงนี้จะมีระบบเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้องในวิถีชีวิตมากขึ้น แต่ก็เกี่ยวข้องเฉพาะในส่วนที่จำเป็นจะต้องใช้เงินเพื่อยกฐานะของครอบครัว ใช้เงินเพื่อแสวงหาเครื่องอุปโภคบริโภคที่ขาดแคลนในชุมชนเท่านั้น เงินยังไม่มีความสำคัญถึงกับเป็นตัวกำหนดกิจกรรมในชีวิตของชาวนา เพราะทรัพยากรภายในพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก ชาวนาสามารถเลือกบริโภคได้ตามใจชอบ ชาวนาบางคนลึกลับว่า มีเงินแล้วไม่รู้จะซื้ออะไร¹⁴⁵ เดือนหนึ่งไม่มีเงินสักบาทก็ไม่เป็นไร เพราะมีแม่ผลมีสัตว์ มีข้าวปลาให้เลือกินอย่างมากมาย¹⁴⁶ ดังนั้นระบบเงินตราจึงยังไม่มีความสำคัญมากนัก ยังไม่สามารถแทรกตัวเข้ามาร้ายระบบความสัมพันธ์ที่ดีงาม ชาวนาจึงใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลักในการผลิต อาศัยทรัพยากรในท้องถิ่นดำเนินการ ภารพึงพาอาศัยกันยังมีอยู่สูง การมีนาใจต่อกัน ข่ายปากป้องชี้กันและกันยังมีให้เห็นเด่นชัดอยู่เช่นเดิม

สำหรับการปลูกยางพาราในลุ่มน้ำท่าเสลาบสงขลา การทำสวนยางขนาดใหญ่ เริ่มต้นด้วยทุนจีน แรงงานจีน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทยเป็นอย่างดี ส่วนคนไทยส่วนใหญ่จะทำสวนยางขนาดเล็ก โดยในระยะแรกจะปลูกยางพาราเป็นอาชีพเสริม เป็นการ “หาลำไผ่” เพื่อหารายได้มาจนเจือครอบครัว มีธุรกิจการผลิตที่ล้าสมัย ทั้งด้านการปลูกยาง การทำยาง ตลอดจนการบำรุงรักษาสวนยาง เนื่องจากการผลิตยางมีคุณภาพต่ำจึงถูกพ่อค้าตัดราคาผลผลิตของตน การที่ราชภูมิปลูกยางเป็นอาชีพเสริมทำให้ชาวสวนไม่สนใจที่จะลงทุนปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิตของตนให้ดีขึ้น ระบบทุนนิยมจึงส่งผลกระทบชาวสวนยางเฉพาะระบบการตลาด เช่นเดียวกับการปลูกข้าวเพื่อขาย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ระบบทุนนิยมที่เริ่มก่อตัวในลุ่มน้ำท่าเสลาบสงขลาในช่วงนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการผลิตของชุมชนไม่มากนัก

บันทึกท้ายบท

¹ กฎดล ทรงประเสริฐ, “ทุนจีนในภาคใต้: บทวิเคราะห์เฉพาะยุคสมบูรณ์นาฏราชิราษฎร์,” เศรษฐศาสตร์การเมือง 6, 1-2 (29 มีนาคม 30), หน้า 94.

² กจช.ร.5 ม.2/50/2 (ม.47/19) รายงานราชการมณฑลนครศรีธรรมราช ของพระยาสุขุมนัยวินิต ร.ศ. 117, หน้า 30.

³ กจช. B.P.P. 3/13 เรื่อง **Diplomatic and Consular Reports** 1908 (พ.ศ. 2451) P.44. และ กจช.ร. 5. ม/50/2 (ม. 47/19), เรื่องเดิม, หน้า 29 — 30.

⁴ กจช.กส.13/588 เรื่อง กระทรวงเกษตรสถานมณฑลต่างๆ ว่า ศก 129 นาทีสำรวจทางเข้าแล้ว เท่าไหร่จะพอกินตลอดปีหรือไม่, กจช.กส. 5/645 เรื่อง มณฑลนครศรีธรรมราชยื่นรายงานแผนเกษตรประจำปี พ.ศ. 2456 และ กจช.กส. 13/1054 เรื่อง เมืองพัทลุงส่งรายงานเพาะปลูกประจำเดือน พ.ศ. 2455.

⁵ กจช. กส. 5/645, เรื่องเดิม.

⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และพุนศักดิ์ ขานนิกรประดิษฐ์, เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ ผังตัวบ้านออกในอดีต (กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2540), หน้า 105.

⁸ สุธิวงศ์ พงศ์พิบูลย์ และคนอื่นๆ, จีนทักษิณ วิถีและผล (กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544), หน้า 147-149.

⁹ กจช.กส.2/824 กรมราชเลขาธิการส่งสำเนาภาระของนายลัน สุวรรณลีโก อ.ระโนด จ.สงขลา โดย อ้างว่าเกิดฝนตกซึ่งขึ้นในเวลาที่เก็บเกี่ยว (2470).

¹⁰ สัมภาษณ์ วิโรจน์ พงษ์ชนะนิกร อายุ 72 ปี, วันที่ 6 ตุลาคม 2544 สร้างภูมิ พงศ์ขาว อายุ 60 ปี, วันที่ 6 ตุลาคม 2544 และ เกลื่อม มุสิกะใจนัน อายุ 86 ปี, วันที่ 11 ธันวาคม 2544.

¹¹ สัมภาษณ์ ไพศาล ก้าวเกียรติกุล อายุ 63 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

¹² กจช.กส. 2/824, เรื่องเดิม.

¹³ เรื่องเดียวกัน.

¹⁴ สัมภาษณ์ วิโรจน์ พงษ์ชนะนิกร อายุ 72 ปี, วันที่ 6 ตุลาคม 2544 สร้างภูมิ พงศ์ขาว อายุ 60 ปี, วันที่ 6 ตุลาคม 2544 และเกลื่อม มุสิกะใจนัน อายุ 86 ปี, วันที่ 11 ธันวาคม 2544.

¹⁵ หนังสืออนุสรณ์ครอบครอง 4 ปี สมาคมรวมมิตรเฟี้ยวใจ พ.ศ. 2535 ฉบับภาษาจีนแปลบางตอนที่ เกี่ยวข้องกับบริษัทภาคพน จำกัด เป็นภาษาไทย โดยสร้างภูมิ พงศ์ขาว, หน้า 24.

¹⁶ หนังสืออนุสรณ์งานศพนายกงหมิน แซดัน วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2498 ฉบับภาษาจีนแปลบางตอนที่เกี่ยวข้องกับบริษัทฯ เป็นภาษาไทย โดยสร้างภูมิ พงศ์ขาว, หน้า 46-47.

¹⁷ กจช.ร.7.ม.265 ก/5 จังหวัดพัทลุง (25 เม.ย. 2471-7 มี.ค. 2472) ข่าวหนังสือพิมพ์บางกอก การเมือง วันที่ 10 เมษายน 2472.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

¹⁹ เสวนากลุ่มชาวนาดำเนินนโยบาย, วันที่ 6 ตุลาคม 2544.

²⁰ กฎหมายธรรมชาติไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว พุทธศักราช 2486.

²¹ กลัน คงฤทธิ์ อายุ 74 ปี, เสวนากลุ่มชาวนาดำเนินผลกระทบ, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

²² สัมภาษณ์ ทึน สังฆ์เจริญ อายุ 72 ปี, วันที่ 7 กรกฎาคม 2544 และเพิ่ม มีปาน อายุ 70 ปี, วันที่ 5 กรกฎาคม 2544.

²³ กจช.กส.2/824, เรื่องเดิม.

²⁴ สัมภาษณ์ เขื่อน ศิวิโรจน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 4 ตุลาคม 2544 และไพรศาล ก้าเกียรติกุล อายุ 63 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

²⁵ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลพญาชัน, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

²⁶ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลคลองแคน, วันที่ 23 มิถุนายน 2544 และเสวนากลุ่มชาวนาตำบลนาปะขอ, วันที่ 6 ตุลาคม 2544.

²⁷ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลคลองแคน, วันที่ 23 มิถุนายน 2544.

²⁸ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, “ข้อจำกัดและปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาชุมชนรอบกลุ่มน้ำทະเลสาบ สงขลา,” วารสารทักษิณคดี 3.1 (ตุลาคม-มีนาคม 2535-2536), หน้า 58.

²⁹ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545 และเสวนากลุ่มชาวนาตำบล จองถนน, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

³⁰ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545 และสุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เรื่องเดิม, หน้า 64.

³¹ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545 และเขื่อน ศิวิโรจน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 4 ตุลาคม 2544.

³² สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

³³ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลพญาชัน, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

³⁴ สัมภาษณ์ ประพัฒน์ จันทร์อักษร อายุ 63 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และกลั่น คงฤทธิ์ อายุ 74 ปี, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

³⁵ สัมภาษณ์ เขื่อน ศิวิโรจน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

³⁶ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

³⁷ สัมภาษณ์ ไพรศาล ก้าเกียรติกุล อายุ 63 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

³⁸ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งออกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง พุทธศักราช 2482.

³⁹ กจช.บก.สุส 2.6.2/31 เรื่องข้าว (9 ม.ย. 2485-8 ก.ย. 2488) และกจช.(2)สร.0201.57.1/3 เรื่อง รวมโรงสีไฟปักชี้ได้เป็นบริษัทและการรวมโรงสีข้าวมาเป็นของไทย (2 ก.ค. 2485-12 พ.ย. 2486).

⁴⁰ กจช.(2)สร.0201.57.1/3, เรื่องเดิม.

⁴¹ กจช.(3)สร.0201.29.1/51, เรื่องการค้าข้าวในจังหวัดภาคใต้หรือบริษัทข้าวไทยปักชี้ได้ (8 ม.ค. 2488).

⁴² ขาวลิต อังวิทยาธร, การแลกเปลี่ยนและการค้าข้าวบ้านเรือนชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา (กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544), หน้า 17.

⁴³ พระราชบัญญัติค้าข้าว พุทธศักราช 2489.

⁴⁴ ขาวลิต อังวิทยาธร, เรื่องเดิม, หน้า 43.

⁴⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ขาวลิต อังวิทยาธร, เรื่องเดิม, หน้า 11-25.

⁴⁶ กลั่น คงฤทธิ์ อายุ 74 ปี, เวทีข้าวบ้านเรื่อง “เศรษฐกิจชาวนาลุ่มน้ำทະเลสาบสงขลา”, วันที่ 31 มีนาคม 2545.

⁴⁷ 10 หันดัง เท่ากับ 1 ถัง ดูขาวลิต อังวิทยาธร, เรื่องเดิม, หน้า 182.

⁴⁸ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลแพรภกหา, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

⁴⁹ กจช.กส.13/904, เมืองสงขลาส่งรายงานเพาะปลูกประจำปี พ.ศ.2454 (ตอนที่ 1 เล่มที่ 41).

⁵⁰ วินัย สุกใส, “ภูเขา ทุ่งราก และทะเล: วิถีแห่งความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนของชุมชนรอบทะเลสาบสงขลา,” ใน ยงยุทธ ชูวัน บรรณาธิการ, โลกของลุ่มทะเลสาบสงขลา, เรื่องเดิม, 135.

⁵¹ สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, เรื่องเดิม, หน้า 58.

⁵² ปก แก้วกาญจน์, การค้าทางเรือลุ่มน้ำท่าและสถาบันสังคม (สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2540), หน้า 76.

⁵³ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลลนาปะขอ, วันที่ 6 ตุลาคม 2544. และ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลแพรอกหา, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

⁵⁴ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลบ้านใหม่, วันที่ 5 มีนาคม 2545. และ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลตะลະครីยะ, วันที่ 14 ตุลาคม 2544.

⁵⁵ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลบ้านใหม่, วันที่ 5 มีนาคม 2545.

⁵⁶ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

⁵⁷ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

⁵⁸ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

⁵⁹ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลพญาขัน, วันที่ 14 มีนาคม 2545.

⁶⁰ สัมภาษณ์ ปกรณ์ พงศ์จันทร์เสถียร อายุ 62 ปี, วันที่ 15 มีนาคม 2545.

⁶¹ สัมภาษณ์ เชื่อ ศิริใจจัน อายุ 82 ปี, วันที่ 4 ตุลาคม 2544.

⁶² สัมภาษณ์ ไพศาล กึกเกียรติกุล อายุ 63 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

⁶³ ชาลิต อัจฉราธิรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า 129.

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80.

⁶⁵ กจช. (2) ศร.0201.57.1/3, เรื่องเดิม.

⁶⁶ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน ชาลิต อัจฉราธิรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า 15-26.

⁶⁷ สัมภาษณ์ ไสว สุวรรณพยัคฆ์ อายุ 49 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

⁶⁸ สัมภาษณ์ ไพศาล กึกเกียรติกุล อายุ 63 ปี, วันที่ 18 มกราคม 2545.

⁶⁹ สมยศ ทุ่งหว้า และศิริจิต ทุ่งหว้า, “วิวัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของระบบสังคมเกษตรกรอาชีวภาพฯ บริเวณฝั่งตะวันตกของลุ่มน้ำท่าและสถาบันสังคม,” วารสารสังคมครiminology 1, 1 (ก.ย.-ธ.ค. 2537), หน้า 87.

⁷⁰ วิชิต กานพกาญจน์, นโยบายการผลิตและการค้ายางพาราในภาคใต้ของไทย พ.ศ. 2444-2503 (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 53-55.

⁷¹ กจช.กส.13/323 เรื่อง พระยาธนญชุมประดิษฐ์ขอให้จัดการพิมพ์ด้วยกิเวนการเกณฑ์จ้างแรงงานเพื่อบำรุงการเพาะปลูก (23 มกราคม ร.ศ. 128).

⁷² กจช. ร.7 กช.28/19 บันทึกเรื่องสนับสนุนกิจกรรมการพิเศษของสำนักดีกรีธรรมหาดใหญ่ (14-17 มีนาคม 2473).

⁷³ ภูวดล ทรงประเสริฐ, ทุนสิงคโปร์: การผูกขาดตลาดยางพาราและดินบุกไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 70.

⁷⁴ วิชิต ตุลยนินธ์, “การทำสวนยางของประเทศไทย,” กสิกร, 24 (1 มกราคม 2494), หน้า 40 อ้างใน วิชิต กานพกาญจน์, เรื่องเดิม, หน้า 247.

⁷⁵ วิชิต กานพกาญจน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 268.

⁷⁶ ประสิทธิ์ เปรูนานวิน และคนอื่น ๆ, รายงานการศึกษาและค้นคว้าเรื่องการปลูกยางแทน, (นักศึกษา วิชาพัฒนาการเศรษฐกิจ รุ่นที่ 7 พ.ศ. 2509), เอกสารอัดสำเนา, หน้า 10.

⁷⁷ เวทีข่าวบ้านเรื่อง “เศรษฐกิจชาวสวนยางพาราลุ่มน้ำท่าและสถาบันสังคม”, วันที่ 12 พฤษภาคม 2545.

⁷⁸ ภูวดล ทรงประเสริฐ, เรื่องเดิม, หน้า 71.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

⁸⁰ James C. Ingram, Economic Change in Thailand 1850-1970 (California: Stanford University Press, 1971), P 103.

⁸¹ กจช. ร.๖ กข 10/๖, เรื่อง นายชิน บักจัน (จีนแคน) ขอจับจองที่ดินจังหวัดสงขลา (พ.ค. 2468).

⁸² Laurence D.Stifel, **Case Studies of Rubber Production: A Village and An Estate** (Songkhla: Rubber Research Center, 1974), P 17.

⁸³ สัมภาษณ์ วรกิจ ศรีวุฒิ化ณ อายุ 62 ปี, วันที่ 28 กันยายน 2544 และ พิเชษฐ์ วนิพิทักษ์วงศ์ อายุ 82 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544.

⁸⁴ James C. Ingram, Ibid, P.103.

⁸⁵ สัมภาษณ์ พิเชษฐ์ วนิพิทักษ์วงศ์ อายุ 82 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544.

⁸⁶ กจช. ร.๗ ม.26.10/๘ ข่าวหนังสือพิมพ์ไทย เดือนตุลาคม พ.ศ. 2470.

⁸⁷ สัมภาษณ์ พิเชษฐ์ วนิพิทักษ์วงศ์ อายุ 82 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544.

⁸⁸ สัมภาษณ์ พริ้ม นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545 และสุวิทย์ รัตถญา อายุ 45 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.

⁸⁹ สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

⁹⁰ สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

⁹¹ สัมภาษณ์ สาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสุวิทย์ รัตถญา อายุ 45 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.

⁹² พริ้ม นันทรัตน์ อายุ 82 ปี และสุวิทย์ รัตถญา อายุ 45 ปี, เที่ยวบ้านเรื่อง “เศรษฐกิจชาวสวนยางพาราลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา”, วันที่ 12 พฤษภาคม 2545.

⁹³ สัมภาษณ์ พริ้ม นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.

⁹⁴ สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

⁹⁵ สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

⁹⁶ สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

⁹⁷ สัมภาษณ์ แอบ อุ่รวิรัตน์ อายุ 80 ปี, วันที่ 20 ตุลาคม 2544.

⁹⁸ สัมภาษณ์ สุวิทย์ รัตถญา อายุ 45 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.

⁹⁹ สัมภาษณ์ แอบ อุ่รวิรัตน์ อายุ 80 ปี, วันที่ 20 ตุลาคม 2544.

¹⁰⁰ สัมภาษณ์ ไหสเดชาน สถามาต อายุ 71 ปี, วันที่ 14 กรกฎาคม 2544.

¹⁰¹ สัมภาษณ์ แอบ อุ่รวิรัตน์ อายุ 80 ปี, วันที่ 20 ตุลาคม 2544.

¹⁰² สัมภาษณ์ วรรธน ขุนจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.

¹⁰³ เสนากาลุ่มชาวสวนยางพาราดำเนินลดลง, วันที่ 26 เมษายน 2545 และเสนากาลุ่มชาวสวนยางพาราดำเนินลดลงทุ่งหวัง, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.

¹⁰⁴ สัมภาษณ์ บุญทิพย์ เพฟแก้ว อายุ 48 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545 และพริ้ม นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.

¹⁰⁵ สัมภาษณ์ ตัน สังข์สุวรรณ อายุ 86 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544 และเสนากาลุ่มชาวสวนยางพาราดำเนินลดลง, วันที่ 26 เมษายน 2545.

¹⁰⁶ สัมภาษณ์ สาวาท ทองรักษ์ อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545 และสุวิทย์ รัตถญา อายุ 45 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.

- ¹⁰⁷ วิชิต ก้าพากณ์จัน, เรื่องเดิม, หน้า 238, 278.
- ¹⁰⁸ สัมภาษณ์ พิเชฐ วนพิทักษ์วงศ์ อายุ 82 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544.
- ¹⁰⁹ เที่ยวบ้านเรื่อง “เศรษฐกิจชาวสวนยางพาราลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วันที่ 12 พฤษภาคม 2545.
- ¹¹⁰ สัมภาษณ์ พริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545 วรกิจ ศรีวุฒิขาน อายุ 62 ปี, วันที่ 28 กันยายน 2544 และตัวน แดงช่วง อายุ 72 ปี, เสนาคน分局ช่วยงานดำเนินการป่าไม้ วันที่ 6 ตุลาคม 2544.
- ¹¹¹ กจช.กส.19/25, เรื่องจังหวัดนราธิวาสรายงานมาว่าคณะกรรมการกำก าเลก าเมืองออกในเหตุยืนย้ำที่ดินให้ราชภูมิได้ส่งเรื่องให้แผนกป่าไม้ตรวจสอบ (14 สิงหาคม 2483).
- ¹¹² สัมภาษณ์ ถ้น สังข์สุวรรณ อายุ 86 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544 และพิเชฐ วนพิทักษ์วงศ์ อายุ 82 ปี, วันที่ 10 ตุลาคม 2544.
- ¹¹³ สำมะโนเกษตรปี 2506, อ้างใน รัตน์ เพชรจันทร์, ยางพารา (พระนคร: มงคลการพิมพ์, 2514), หน้า 502-503.
- ¹¹⁴ กจช.(2) สร 0201.22/8 รายงานการสำรวจเศรษฐกิจของพาราสาล์เพลชันธ์ (29 พ.ค.-17 ก.ย. 2477).
- ¹¹⁵ กจช.(3) สร.0201.34/6 หลวงคุกไชยสมโภานขอให้รัฐบาลออกกฎหมายห้ามยางดิบเข้าประเทศ (30 ส.ค.-30 ม.ค. 2477).
- ¹¹⁶ เรื่องเดียวกัน.
- ¹¹⁷ เสนาคน分局ช่วยงานดำเนินการลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วันที่ 26 เมษายน 2545. เสนาคน分局ช่วยงานดำเนินการลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545 และพริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.
- ¹¹⁸ สัมภาษณ์ แอบ อุไรรัตน์ อายุ 80 ปี, วันที่ 20 ตุลาคม 2544.
- ¹¹⁹ สัมภาษณ์ พริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.
- ¹²⁰ สัมภาษณ์ สาวาท ทองรักษา อายุ 73 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.
- ¹²¹ สัมภาษณ์ พริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545 และพร้อม ศิริเพชร อายุ 70 ปี, วันที่ 20 ตุลาคม 2544.
- ¹²² เสนาคน分局ช่วยงานดำเนินการลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.
- ¹²³ เสนาคน分局ช่วยงานดำเนินการลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.
- ¹²⁴ สัมภาษณ์ วรกิจ ศรีวุฒิขาน อายุ 62 ปี, วันที่ 28 กันยายน 2544.
- ¹²⁵ สัมภาษณ์ วรณ บุญจันทร์ อายุ 69 ปี, วันที่ 26 เมษายน 2545.
- ¹²⁶ สัมภาษณ์ พริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.
- ¹²⁷ สำนักวิจัยเศรษฐกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด, ตลาดยางธรรมชาติของไทย (กรุงเทพฯ: ธนาคารไทยพาณิชย์, 2528), หน้า 17-18.
- ¹²⁸ สัมภาษณ์ วรกิจ ศรีวุฒิขาน อายุ 62 ปี, วันที่ 28 กันยายน 2544.
- ¹²⁹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน กฎบัตร ทรงประเสริฐ เรื่องเดิม, หน้า 74-87.
- ¹³⁰ ศูนย์วิจัยยางหาดใหญ่ กรมวิชาการเกษตร, สถานการณ์ยางของประเทศไทยในรอบ 10 ปี (2512-2521), เอกสารอัดสำเนา, หน้า 3.
- ¹³¹ สัมภาษณ์ พริ้น นันทรัตน์ อายุ 82 ปี, วันที่ 23 เมษายน 2545.
- ¹³² สัมภาษณ์ สุวิทย์ รัตนา อายุ 45 ปี, วันที่ 4 พฤษภาคม 2545.
- ¹³³ กจช.กค.0301.1.37/88 RUBBER RESTRICTION SCHEME (พ.ศ. 2477-2478), กจช.(3) สร.0201.34/3 ออกใบสุทธิแก่ผู้นำยางออกประเทศและเรื่องคุปองยาง (2 ม.ย. 2477-4 ม.ค. 2492) และ กจช.(3) สร.0201.34/8 เรื่องจำกัดยาง (22 เม.ย. 2478-29 มี.ค. 2480).
- ¹³⁴ ศูนย์วิจัยการยาง, การส่งเสริมและพัฒนาสวนยาง 2525, เอกสารอัดสำเนา, หน้า 1.

- ¹³⁵ เสถียร ลายลักษณ์, รวมรวม, ประชุมกฎหมายประจำปี 51 (ภาค 1) (พระนคร: เดลิเมล์, 2482), หน้า 361.
- ¹³⁶ กจช.ร.7-ร.8 ข/296 เรื่อง นายชា นอนก กับพวกว่าเจ้าพนักงานย่างหาดใหญ่จ่ายคูปองมิชอบ (8 ส.ค. 2483).
- ¹³⁷ เรื่องเดียวกัน.
- ¹³⁸ กจช.สธ.0201.34/3, เรื่องเดิม.
- ¹³⁹ เสถียร ลายลักษณ์, เรื่องเดิม, หน้า 627-637.
- ¹⁴⁰ ประชิด รัศมิทต, “กฎหมายย่าง,” ใน ย่างพารา 2517, รายงานการสัมมนาเรื่องการเร่งรัดการผลิตและการพัฒนาอย่างของประเทศไทย โดยสมาคมวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งประเทศไทย ฯลฯ. สงขลา: ศูนย์วิจัยการยาง, 2517), หน้า 131-132.
- ¹⁴¹ สงบ สงเมือง, เรื่องเดิม, หน้า 71.
- ¹⁴² วิชิต ก้าพกานุจน์, เรื่องเดิม, หน้า 289.
- ¹⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 242.
- ¹⁴⁴ รัตน์ เพชรจันทร, ย่างพารา (พระนคร: มงคลกรพิมพ์, 2514), หน้า 596-607.
- ¹⁴⁵ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลพญาขัน, วันที่ 14 มีนาคม 2545.
- ¹⁴⁶ เสวนากลุ่มชาวนาตำบลแพรภากา, วันที่ 14 มีนาคม 2545.